श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे

श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला, अमोलक विज्ञान व पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य महाविद्यालय, कडा

ता. आष्टी, जि. बीड

नॅक 'B' दर्जा प्राप्त महाविद्यालय

अमोलक अर्थमंथन

२०१३ – २०१५

विविध उपक्रम

नॅक समितीने महाविद्यालयास भेट दिली त्यावेळी संस्थेच्या पदाधिकाऱ्यांसोबत चर्चा करताना नॅक समितीचे सदस्य

संस्थेचे पदाधिकारी, महाविद्यालयाच्या प्राचार्या, सर्व प्राध्यापक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांच्या समवेत नॅक समितीचे सदस्य

नॅक समितीचे अध्यक्ष डॉ. शिरोसमोहन दान रसायणशास्त्र विभागाची व प्रयोगशाळेची पाहणी करताना

नॅक समितीने महाविद्यालयातील प्राणीशास्त्र विभागास भेट दिली त्यावेळी विद्यार्थ्यां सोबत हितगुज करताना नॅक समितीचे सदस्य डॉ. कमल मेहता, श्रीमती डॉ. डी. शशिरेखा

नॅक समितीचे सदस्या डॉ. श्रीमती डी. शशिरेखा वनस्पतीशास्त्र विभागाची व प्रयोगशाळेची पाहणी करताना

नॅक समितीने महाविद्यालयातील रसायन शास्त्र विभागास भेट दिली त्यावेळी विद्यार्थ्यां सोबत हितगुज करताना नॅक समितीचे सदस्य

|| पढमं णाणं तओ दया ||

श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे

श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला, अमोलक विज्ञान व पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य महाविद्यालय

कडा, ता. आष्टी, जि. बीड

(स्थापना - १९९६)

(जैन अल्पसंख्यांक संस्था)

visit us at - www.shriamolakjain.org

अमोलक अर्थमंथन
वार्षिक अंक २०१३ - १५

संपादक मंडळ

अध्यक्ष

प्राचार्या डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर

प्रमुख संपादक
प्रा. डॉ. अशोक कोरडे

सह. संपादक
उपप्राचार्य डॉ. जवाहर भंडारी

संपादन समिती सदस्य

प्रा. डॉ. रमेश आबदार
प्रा. डॉ. राधाकृष्ण जोशी
प्रा. कराळे नवनाथ
प्रा. मिरा नाथ
प्रा. तुकाराम गोंदकर
प्रा. डॉ. सुनिल पंढरे
प्रा. धनश्री मुनोत
श्री. महेंद्र पेटकर

अमोलक अर्थमंथन
वार्षिक अंक २०१३ - १५

प्रकाशक व मालकी संबंधी माहीती फॉर्म नं. ४ उपविधी क्र. ८

प्रकाशन स्थळ	–	श्रीमती शां. कां. गांधी कला, अमोलक विज्ञान व पनालाल हि. गांधी वाणिज्य महाविद्यालय, कडा ता. आष्टी, जि. बीड
प्रकाशन काळ	–	द्विवार्षिक
प्रकाशकाचे नांव	–	प्राचार्या, डॉ. सौ. एस.आर.मेहेर
राष्ट्रीयत्व	–	भारतीय
मालकी	–	श्रीमती शां. कां. गांधी कला, अमोलक विज्ञान व पनालाल हि. गांधी वाणिज्य महाविद्यालय, कडा ता. आष्टी, जि. बीड
प्रमुख संपादक	–	प्रा. डॉ. अशोक कोरडे
डि.टी.पी. / डिझाईन	–	शशिकांत बनकर
मुद्रक	–	सावता प्रिंटर्स्, मिरजगांव (०२४८९) २६३ ३४४

मी प्राचार्या डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर जाहीर करते की, वर दिलेली माहिती माझ्या समजुतीप्रमाणे बरोबर आहे.

प्राचार्या डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर
प्रकाशक
दुरध्वनी (०२४४१) २३९ ३७८

Website :- www.shriamolakjain.org
e-mail :- gandhicollegekada@yahoo.co.in

(अमोलक मध्ये प्रकाशित झालेल्या लेखनाशी संपादक मंडळ व प्रकाशक सहमत असतीलच असे नाही.)

श्री अमालेक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे

श्रीमती शांताबाई कांतीलाल गांधी कला, अमोलक विज्ञान व पनालाल हिरालाल गांधी वाणिज्य महाविद्यालय

कडा, ता. आष्टी, जि. बीड

स्थानिक नियामक मंडळ

१.	श्री. कांतीलालजी फकीरचंदजी चाणोदिया	अध्यक्ष
२.	श्री. हेमंतकुमारजी बाबुलालजी पोखरणा	सदस्य
३.	श्री. डॉ. उमेशकुमारजी अशोकलालजी गांधी	सदस्य
४.	श्री. हिरालालजी नेनसुखलालजी बलदोटा	सदस्य
५.	श्री. प्रफुल्लकुमारजी मनसुखलालजी भंडारी	सदस्य
६.	श्री. सुशिलकुमारजी चंद्रकांतजी पटवा	सदस्य
७.	प्रा. अरूणा मधुकर कुलकर्णी	सदस्य
८.	प्रा. जमीर शब्बीर सय्यद	सदस्य
९.	प्रा. उध्दव एकनाथ चव्हाण	सदस्य
१०.	श्री. सुनिल इंद्रराव लोमटे	सदस्य
११.	प्राचार्य डॉ. सौ. एस.आर. मेहेर	सचिव

श्री. अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ, कडा

ता. आष्टी, जि. बीड

वैशिष्टे

* प्राथमिक वर्गापासुन सेमी इंग्रजी शिक्षणाचा अवलंब.
* शालेय शिक्षण माहिती तंत्रज्ञान (आय.टी.) माध्यमातुन देण्यासाठी मराठवाड्यात पहिल्यांदाच ग्रामिण भागातील डिजिटल क्लास रूमची उभारणी.
* व्यक्तिमत्व विकास, स्पर्धा परीक्षा आणि नोकरी व व्यवसाय मार्गदर्शन केंद्र.
* संगित विषयाचे शिक्षण देण्यासाठी स्वतंत्र कक्षाची निर्मिती.
* विद्यार्थ्यांना सहलीच्या माध्यमातुन रेल्वे आणि विमान प्रवास घडवणारी मराठवाड्यातील ग्रामीण भागातील पहिली संस्था.
* आठवड्यातुन दोनदा दोन प्रकारचे गणवेश.
* विशेष कॅंपद्वारे विद्यार्थ्यांची आधार कार्ड नोंदणी.
* कला, वाणिज्य, विज्ञान व पदव्युत्तर शिक्षण.
* राष्ट्रीय दर्जाचे बास्केट बॉल मैदान.
* संस्थेस आय.एस.ओ. आणि महाविद्यालयाच्या नॅक 'B' दर्जा पात्र

आमचा संकल्प

* अमोलक चॅरिटेबल हॉस्पिटल
* महिला दंत महाविद्यालय
* अद्यायावत ऑडीटोरिअम (सभागृह)
* नॅशनलाईज ऑनलाईन बॅंकिंग सुविधा
* अत्याधुनिक वातानुकुलित डिजिटल ग्रंथालय
* स्केंटींग, हॉर्सरायडींग आणि स्विमिंगपुल.

भावपूर्ण

श्रध्दांजली

२०१३ ते २०१५ या वर्षात सामाजिक,

राजकीय, सांस्कृतीक, सहकार व

शैक्षणिक क्षेत्रातील

तसेच

परिसरातील मान्यवर व्यक्ती

दिवंगत झाल्या त्यांना

भावपूर्ण श्रद्धांजली

अर्पण करीत अहोत !

- संपादक...

शुभसंदेश

आपल्या महाविद्यालयाचा ' अमोलक अर्थमंथन ' हा वार्षिक अंक प्रकाशित होत आहे. याचा आम्हास अतिशय आनंद होत आहे. आजच्या स्पर्धात्मक युगामध्ये आर्थिक प्रगती या शब्दाला अतिशय महत्व आहे. जागतिकीकरणाचा झपाट्याने सहभाग वाढत असल्यामुळे भारतीय अर्थव्यवस्था सुदृढ होण्यासाठी अथक परिश्रमाची गरज जाणवते. भारतातील अर्थतज्ञ यावर संशोधन करत असून देशाच्या प्रगतीसाठी शेती, उद्योग,व्यापार आणि सेवा क्षेत्र याचा विकास झाला पाहीजे. भुतपुर्व राष्ट्रपती डॉ. ऐ.पी.जे. अब्दुल कलाम यांनी असे सांगीतले की, भारत २०20 पर्यंत आर्थिक महासत्ता होईल. यासाठी देशातील सर्वांगीन विकासाची गरज वाटते.

आपले महाविद्यालय ग्रामिण भागात असूनही बुद्धीमत्तेचे त्यांना वावडे नाही. हे आपल्या सहकारी बंधुंच्या लघुविद्यावाचस्पती व विद्यावाचस्पती अशा विविध पदव्यामधुन लक्षात येते. हे 'अमोलक अर्थमंथन' नियतकालिक विद्यार्थ्यांच्या, प्राध्यापकांच्या संशोधीत वाटचालीस उपयुक्त ठरणार आहे. आज जागतीक आर्थिक घडामोडीमुळे अनेक देशाच्या विकासावर परिणाम होतो. यांकरीता अमोलक या वार्षिक अंकात खऱ्या अर्थाने अर्थमंथन व्हावे. असे आम्हास वाटते.

माणूस अजरामर होतो. तो किती वर्ष जगला याने नाही तर त्याच्या कार्यानेच त्याआधारे आपण महाविद्यालयाची पुढील वाटचाल करू या, यासाठी संस्था, संस्थेतील सर्व पदाधिकारी यांनी महाविद्यालयाच्या प्रगतीसाठी मोठे योगदान दिले आहे आणि सदैव देत राहू. या 'अमोलक अर्थमंथन' वार्षिक अंकास आमच्याकडुन खूप खूप शुभेच्छा. !

सर्व सदस्य, पदाधिकारी
विश्वस्त व कार्यकारी मंडळ
श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ, कडा

प्राचार्यांचे मनोगत

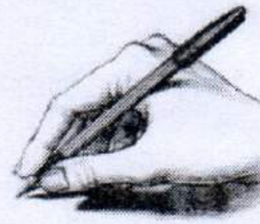

सन २013-१५ चा अमोलक अर्थमंथन हा अंक विद्यार्थ्यांच्या हाती देतांना मन भारावुन गेले आहे. परमपुज्य शास्त्रोध्दारक अमोलक ऋषिजींनी सन १९२४ मध्ये स्थापना केलेल्या श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ कडा या संस्थेने आज खुप प्रगती केली आहे. ह्या संस्थेने १९९६ मध्ये एस.के. गांधी आर्टस्, अमोलक सायन्स व पी.एच. गांधी कॉमर्स महाविद्यालयाची स्थापना केली. छोटेखानी असलेले हे महाविद्यालय आज चांगलेच विस्तारत आहे. आजचे जग हे संगणीकृत झाले आहे. खेड्यामधील विद्यार्थ्यांना संगणकाचे ज्ञान होण्यासाठी संस्थेने यावर्षी बी.सी.ए. कोर्ससाठी परवानगी आणली व स्थापना केली त्याला चांगला प्रतिसादही मिळाला त्यासाठी अद्ययावत कॉम्पुटर लॅब देखील संस्थेने उभी केली आहे. सर्वच विद्यार्थ्यांना या लॅबचा फायदा होत आहे. त्यासाठी उच्च शिक्षित प्राध्यापकांची देखिल महाविद्यालयात नेमणुक करण्यात आली. सन २०१४-१५ या वर्षी आमच्या महाविद्यालयास एम.एस. सी. रसायन शास्त्र अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला आहे. या वर्षी महाविद्यालयाने नॅक करून घेतले व पहिल्याच प्रयत्नात बी ग्रेड महाविद्यालयास मिळाला आहे. यासाठी संस्थेच्या पदाधिकाऱ्यांनी मनापासून महाविद्यालयास मदत केली. सर्व कर्मचारी, प्राचार्य व संस्थाचालक यांच्या समन्वयानेच इतके मोठे यश आंम्हाला प्राप्त झाले.

आजच्या जागतीकीकरणाच्या युगात आपल्या देशाची अर्थव्यवस्था भक्कम असणे आवश्यक आहे. वाढती महागाई भ्रष्टाचार, दुष्काळ यातून होरपळून निघालेले शेतकरी, उच्च शिक्षणासाठी मोजावे लागणारे भरमसाठ मुल्य यामुळे त्रस्त झालेले आई-वडील विद्यार्थी व शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यांचा प्रश्न या सर्व गोष्टी कुठेतरी देशाच्या अर्थव्यवस्थेशी निगडीत असल्यामुळे विद्यार्थ्यांना या सर्व गोष्टींचे ज्ञान असायला हवे त्यासाठी व्यवसाय मार्गदर्शन, प्लेसमेंट सेल ची व्यवस्था आंम्ही महाविद्यालयात केला आहे. विद्यार्थ्यांचा सर्वांगिण विकास व्हावा म्हणुन आंम्ही स्पर्धा परीक्षा केंद्र ही चालवतो शिवाय आमच्याकडे अद्यावत क्रिडांगण देखिल आहे.

बास्केटबॉल, हँडबॉल, क्रिकेट तसेच अर्चरी सारखे खेळ मैदानावर खेळले जातात. दरवर्षी आमचे काही विद्यार्थी विद्यापीठ स्तरावर देशी विदेशी खेळ खेळतात. गरीब व होतकरू विद्यार्थ्यांसाठी आंम्ही 'कमवा - शिका' योजना राबवितो महाविद्यालयातील सर्व विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देऊन वेगवेगळ्या ठिकाणी, वाद विवाद स्पर्धेसाठी व चर्चासत्रासाठी पाठविले जाते. विद्यार्थ्यांना संशोधन करण्यासाठीही आमचे प्राध्यापक मार्गदर्शन करतात. एन.एस.एस विभाग तसेच अजिवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग मध्येही अनेक विद्यार्थी भाग घेतात.आमचे बरेच विद्यार्थी मिलिटरी व पोलिस भरतीमध्ये निवडले जातात त्यासाठी त्यांची तयारी करून घेतली जाते.

एकंदरीत महाविद्यालयातून बाहेर पडणारा प्रत्येक विद्यार्थी आपल्या पायावर उभा राहीला पाहिजे या दृष्टीने आमची वाटचाल असते आणि आंम्हाला बऱ्याच अंशी त्यात यश ही मिळते अमोलक अर्थमंथन हा अंक विद्यार्थ्यांना उपयुक्त व्हावा यासाठी आमच्या विद्यालयातील अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा.डॉ. अशोक कोरडे यांनी खुप परिश्रम घेतले या अंकाचा विद्यार्थ्यांनी भरपुर लाभ घ्यावा व स्वःतबरोबर देशाची आर्थिक, सामाजिक प्रगती मध्ये हातभार लावुन महाविद्यालयाचा नावलैकिक वाढवावा. हि सदिच्छा.

- प्राचार्या, डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर
(आधिसभा सदस्या डॉ. बा.आं.म.वि.औरंगाबाद)
गांधी महाविद्यालय, कडा

संपादकीय मनोगत

'अमोलक अर्थमंथन' हा वार्षिक अंक वाचकांच्या हाती देताना अत्यंत आनंद होत आहे. विद्यार्थ्यांच्या वैचारिक कल्पना व्यक्त करण्यासाठी महाविद्यालयाकडून हा अंक दरवर्षी प्रकाशित होतो. महाविद्यालयातील वार्षिक घडामोडी तसेच देशातील आर्थिक प्रगतीवर विविध घटकांचा परिणाम होतो. खाजगीकरण, उदारीकरण आणि जागतीकीकरणाचा देशातील आर्थिक प्रगतीवर योग्य अयोग्य परिणाम दिसून येतो. तेव्हा विद्यार्थी व प्राध्यापक व नांगरीकांना अर्थशास्त्र समजावे याकरीता महाविद्यालयाने 'अमोलक अर्थमंथन' हा अंक प्रकाशित करण्याचे आयोजन केले.

आमच्या महाविद्यालयातील विविध विभागाने केलेले यशस्वी कार्य, प्राध्यापकांनी केलेले संशोधन, विद्यार्थ्यांनिच्या विविध कलागुनांना वाव देणारे साहित्य, अर्थशास्त्र विषयावर वेगवेगळे लेख, तसेच महाविद्यालय प्रगतीसाठी केलेले अथक परिश्रम या नियतकालीकामध्ये नमुद करण्यात आले आहे. प्रस्तुत अंका मध्ये महाविद्यालयाचे नॅक अहवालाचा परामर्श घेण्यात आला आहे. महाविद्यालयास बी ग्रेड ने नॅक समितीने सन्मानित केले आहे. यासाठी समितीचे अध्यक्ष, सदस्य यांनी महाविद्यालयाची पाहणी केली, महाविद्यालयातील विविध विभागाची पाहणी करून त्यांनी कौतुक केले यासाठी आमच्या संस्थेतील पदाधिकाऱ्यांने मोठे योगदान मिळाले. यामुळेच आम्ही नॅक समितीला सामोरे गेलो. तसेच अशा नामांकीत संस्थेत आम्हास सेवा करण्यावी संधी मिळाली आहे. त्यामुळे खुप आनंद होतो, महाविद्यालयाच्या प्राचार्या, प्राध्यापक, कर्मचारी, विद्यार्थी , परिसरातील पालक वर्ग इत्यादीचे मोलाचे सहकार्य मिळाले. महाविद्यालयास मिळालेले यश हे केलेल्या कामाची पावती आहे. असे मला वाटते.

– प्रा. डॉ. अशोक कोरडे
(अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख)
गांधी महाविद्यालय, कडा

विद्यापीठ गीत

गीत आमुचे आकाशाचे गीत आमुचे सागराचे
इतिहासाचे जनामनाचे गीत आमचे जागराचे
अभंगाचे ओवीचेही
मायबोलीचे माहेर
वाऱ्यातही मराठीचे
दिवे लख्ख घरोघर
संत - महंताचे विरागी गीत आमुचे वादळाचे
तंतु तंतु संघर्षाचा
पैठणीत निमलेला
नक्षीतच पक्षी पक्षी
विजयाचा विणलेला
उद्याचे सोनपहाटेचे गीत आमुचे उजेडाचे
प्रज्ञेचा सुर्य नवा
शब्द उजळुन गेला
समतेला सागराचा
अर्थ ढाळून गेला
विराट विशाल संस्कृतीचे गीत आमुचे जीवनाचे

- फ. मु. शिंदे

हिंदवी स्वराज्य संस्थापक
श्री छत्रपती शिवाजी महाराज

महान युग प्रवर्ते
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ कडा

- विश्वस्त मंडळ -

श्री. रमेशलालजी गुगळे
अध्यक्ष

श्री. दिलीपकुमारजी बाफना
उपाध्यक्ष

श्री. पोपटलालजी भळगट
विश्वस्त

श्री. पोपटलालजी भंडारी
विश्वस्त

श्री. दिलीपकुमारजी पटवा
विश्वस्त

- कार्यकारी मंडळ -

श्री. गोकुळदासजी मेहेर
अध्यक्ष

श्री. योगेशकुमारजी भंडारी
कार्याध्यक्ष

श्री. कांतीलालजी चाणोदिया
उपाध्यक्ष व अध्यक्ष स्था.नि.मंडळ

श्री. रूपचंदजी गांधी
उपाध्यक्ष

श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा
प्रधानमंत्री

श्री. विनोदलालजी बलदोटा
मानदमंत्री

श्री. बिपीनकुमारजी भंडारी
मानदमंत्री

श्री. अनिलकुमारजी झाडमुथ्था
कोषाध्यक्ष

- कार्यकारी मंडळ -

श्री. संजयकुमारजी मेहेर
सदस्य

डॉ. उमेशकुमारजी गांधी
सदस्य

श्री. योगेशकुमारजी चाणेदिया
सदस्य

डॉ. प्रमोदकुमारजी भळगट
सदस्य

श्री. अनिलजी मेहेर
सदस्य

डॉ. महेंद्रकुमारजी पटवा
सदस्य

श्री. वसंतलालजी चोरबेले
सदस्य

श्री. संजयकुमारजी कोठारी
सदस्य

श्री. संजयकुमारजी भंडारी
सदस्य

श्री. प्रफुल्लकुमारजी पोखरणा
सदस्य

श्री. अमोलकुमारजी पटवा
सदस्य

श्री. दिलीपकुमारजी गुंदेचा
सदस्य

श्री. कांतीलालजी शिंगवी
सदस्य

श्री. बाबुलालजी भंडारी
सदस्य

श्री. ललितकुमारजी कटारिया
सदस्य

श्री. अजयकुमारजी चोरबेले
सदस्य

श्री.सुरेशलालजी पितळे
प्रमुख व्यवस्थापक

डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर (प्राचार्या)
अधिसभा सदस्य, डॉ.बा.आं.म. विद्यापीठ, औरंगाबाद

प्रा. डॉ. ज.मो. भंडारी
उपप्राचार्य

संपादकीय मंडळ

संपादकीय अध्यक्षा

प्राचार्या डॉ. सौ. एस.आर.मेहेर

प्रमुख संपादक

प्रा डॉ. अशोक कोरडे

सह. संपादक

उपप्राचार्य डॉ. जवाहर भंडारी

डॉ. रमेश आवदार
सदस्य

डॉ. राधाकृष्ण जोशी
सदस्य

प्रा. तुकाराम गोंदकर
सदस्य

डॉ. सुनिल पंढरे
सदस्य

प्रा. नवनाथ कराळे
सदस्य

प्रा. मिरा नाथ
सदस्य

प्रा. धनश्री मुनोत
सदस्य

श्री. महेंद्र पेटकर
सदस्य

अमोल सोनवणे
विद्यार्थी संसद प्रतिनिधी
२०१३–१४

महेश गुंड
विद्यार्थी संसद प्रतिनिधी
२०१४–१५

अभिनंदणीय

उपप्राचार्य. डॉ. जवाहर भंडारी
पी.एच.डी. पदवी प्रदान

डॉ. एस.एस.पातळे
वनस्पतीशास्त्र विषयात पिएच.डी. चे
मार्गदर्शक म्हणून मान्यता
डॉ. बा.आं.म.वि. औरंगाबाद

प्रा. सय्यद जमीर
बास्केटबॉल कोच,
ग्वाल्हेर, चंदिगड

प्रा. मदन मार्कंडे
एम.फील.पदवी प्रदान

प्रा. जी.बी.शिंदे
एम.फील.पदवी प्रदान

विविध उपक्रम

नॅक समितीचा रिपोर्ट सादर करताना नॅक समिती अध्यक्ष डॉ. शिरोसमोहन दान, सदस्य डॉ. कमल मेहता व डॉ. श्रीमती डी. शशिरेखा तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर व नॅक समितीचे समन्वयक प्रा. नरेंद्र गवळी

नॅक समिती सदस्यांसोबत संस्थेचे अध्यक्ष श्री. गोकुळदासजी मेहेर उपाध्यक्ष श्री. कांतीलालजी चाणोदिया, प्रधानमंत्री श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा, कोषाध्यक्ष श्री. अनिलकुमारजी झाडमुथ्था व महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर

नॅक प्रमाणपत्र

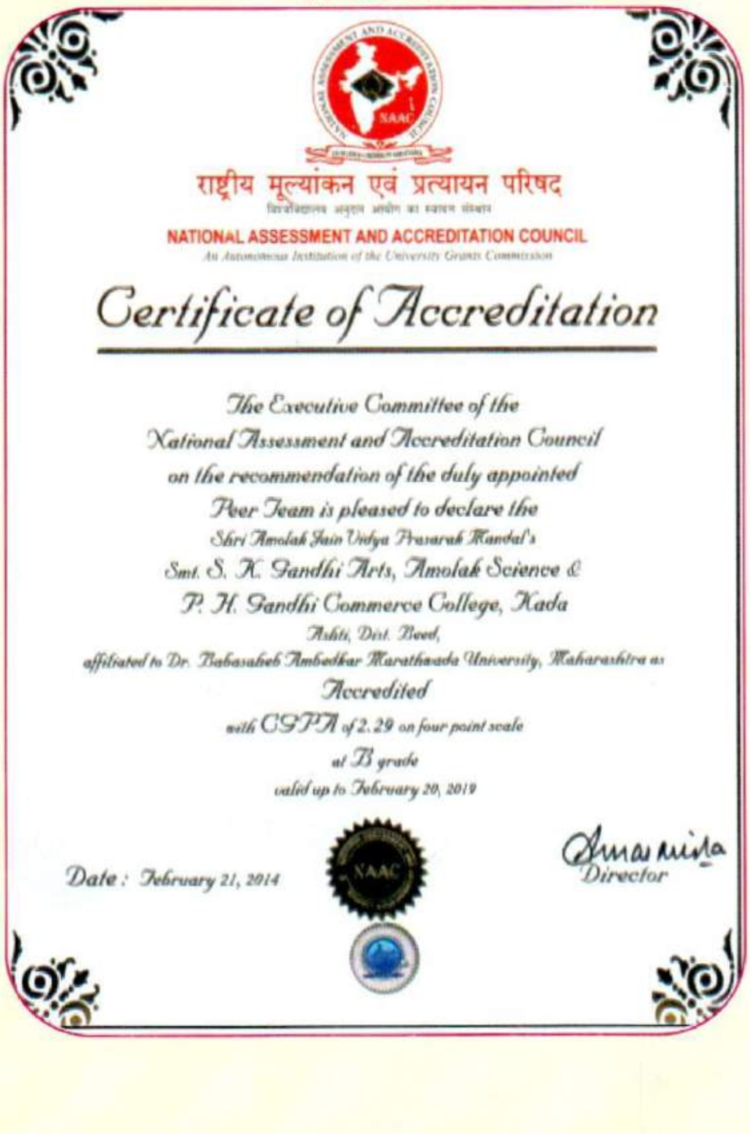

राष्ट्रीय मूल्यांकन एवं प्रत्यायन परिषद

NATIONAL ASSESSMENT AND ACCREDITATION COUNCIL

An Autonomous Institution of the University Grants Commission

Certificate of Accreditation

The Executive Committee of the
National Assessment and Accreditation Council
on the recommendation of the duly appointed
Peer Team is pleased to declare the
Shri Amolak Jain Vidya Prasarak Mandal's
Smt. S. K. Gandhi Arts, Amolak Science &
P. H. Gandhi Commerce College, Kada
Ashti, Dist. Beed,
affiliated to Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Maharashtra as
Accredited
with CGPA of 2.29 on four point scale
at B grade
valid up to February 20, 2019

Date : February 21, 2014

Director

नॅक समितीचे सदस्य डॉ. कमल मेहता अर्थशास्त्र विभागाची पाहणी करताना

नॅक समितीचे अध्यक्ष डॉ. शिरोसमोहन दान व डॉ. श्रीमती डी. शशिरेखा भुगोल विभागाची पाहणी करताना

विविध उपक्रम

महाविद्यालयाच्या कार्यालयाची पाहणी करताना व कार्यालयीन अधिक्षक श्री. विठ्ठल पालवे व श्री. बी.एस.कदम यांच्याकडुन कार्यालयीन कामकाजाची माहिती घेताना नॅक समितीचे सदस्य

महाविद्यालयातील क्रिडा विभागातील धनुर्विद्या खेळाची माहिती घेताना नॅक समितीचे अध्यक्ष, सदस्य व महाविद्यालयातील विद्यार्थी

कडा गावामधील ऐतिहासिक बारवेची पाहणी करून त्या विषयीची माहिती घेताना नॅक समितीचे सदस्य

कडा गावामधील ऐतिहासिक गढीची पाहणी करून त्या विषयीची माहिती घेताना नॅक समितीचे सदस्य

राष्ट्रीय विज्ञान दिना निमित्त प्रमुख मार्गदर्शक प्रो.डॉ. सतिष पाटील (संचालक-संशोधन केंद्र, औरंगाबाद) समवेत संस्थेचे अध्यक्ष मा. गोकुळदासजी मेहेर, संस्थेचे उपाध्यक्ष मा. कांतीलालजी चाणोदीया व डॉ. उमेशकुमारजी गांधी

महाविद्यालयामध्ये 'रॅगिंग विरोधी कायदा' या विषयावर आयोजित व्याख्यानमालेमध्ये मार्गदर्शन करतांना महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर समवेत ॲड. किंबहुणे, ॲड. कुलकर्णी पी.एस.आय. कुलकर्णी साहेब व प्रा.डॉ. अशोक कोरडे

विविध उपक्रम

बहि:शाल शिक्षण मंडळ आणि गांधी महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित शिबीराचे उद्घाटन करताना बहि:शाल शिक्षण मंडळाचे संचालक डॉ. कैलासजी पाथ्रीकर तसेच अध्यक्ष श्री गोकुळदासजी मेहेर, प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर.मेहेर प्राचार्य श्री. योगेशजी बाफना व प्रमुख अतिथी

बहि:शाल शिक्षण मंडळ आणि गांधी महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'यशवंतराव चव्हाण यांची ग्रामिण विकासाची संकल्पना' या विषयाच्या शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना वाणिज्य विभागाचे अधिष्ठाता डॉ. कल्याण लघाणे व प्रमुख अतिथी

बहि:शाल शिक्षण मंडळ आणि गांधी महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'यशवंतराव चव्हाण यांची ग्रामिण विकासाची संकल्पना' या विषयाच्या शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना प्रकल्पाधिकारी डॉ. सरदारसिंग बैनाडे

बहि:शाल शिक्षण मंडळ आणि गांधी महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'यशवंतराव चव्हाण यांची ग्रामिण विकासाची संकल्पना' या विषयाच्या शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना प्राचार्या डॉ. सौ. एस.आर. मेहेर

बहि:शाल शिक्षण मंडळ आणि गांधी महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'यशवंतराव चव्हाण यांची ग्रामिण विकासाची संकल्पना' या विषयाच्या शिबीराचे प्रस्तावीक करताना उपप्राचार्य डॉ. जवाहर भंडारी व प्रमुख अतिथी

बहि:शाल शिक्षण मंडळ आणि गांधी महाविद्यालयाच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'यशवंतराव चव्हाण यांची ग्रामिण विकासाची संकल्पना' या विषयाच्या शिबीरामध्ये आभार व्यक्त करताना डॉ. अशोक कोरडे व प्रमुख अतिथी

विविध उपक्रम

सालेवडगांव येथे राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीराचे प्रास्ताविक करताना कार्यक्रम अधिकारी डॉ. रमेश आबदार समवेत प्रमुख पाहुणे मा जयदत्त धस व ग्रामस्थ

राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करतांना प्राचार्या डॉ. सौ. एस.आर मेहेर

महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेचे सालेवडगांव येथे आयोजित विशेष हिवाळी शिबीराच्या उद्घाटन प्रसंगी मार्गदर्शन करतांना युवा नेते श्री. जयदत्त धस, महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर. मेहेर, समवेत प्रा.डॉ. रमेश आबदार, प्रा. तुकाराम गोंदकर व उपस्थित ग्रामस्थ

राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीरामध्ये सामाजिक पथनाट्य सादर करतांना स्वयंसेवक

वृक्षारोपन करताना (रा.से.यो.) श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे उपाध्यक्ष मा. कांतीलालजी चानोदिया, संचालक व समन्वयक डॉ. उमेशकुमारजी गांधी, कार्यक्रम अधिकारी डॉ. रमेश आबदार व स्वयंसेवक

राष्ट्रीय सेवा योजना शिबीरामध्ये (घाटदेऊळगांव) सामाजिक उपक्रम हिमोग्लोबिन तपासणी करताना स्वयंसेवक व प्रा. तुकाराम गोंदकर

विविध उपक्रम

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना श्री अमोलक जैन
विद्या प्रसारक मंडळाचे प्रधानमंत्री मा.श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा व
व्यासपिठावर प्रमुख मान्यवर

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना
प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर व इतर मान्यवर

देऊळगांव घाट येथे आयोजित कृषी शिबीर प्रसंगी कार्यक्रमाचे
उद्‌घाटन करतांना प्राचार्य भास्कर झावरे, अध्यक्ष मा. गोकुळदासजी मेहेर,
स्वागताध्यक्ष मा. कांतीलालजी चानोदिया, डॉ. किशन धावे व इतर

देऊळगांव घाट येथे आयोजित कृषी शिबीर प्रसंगी उद्‌घाटक प्राचार्य भास्कर झावरे
मार्गदर्शन करतांना. समवेत अध्यक्ष मा. गोकुळदासजी मेहेर, स्वागताध्यक्ष
मा. कांतीलालजी चानोदिया, डॉ. किशन धावे, व प्रमुख मान्यवर

देऊळगांव घाट येथे कृषी शिबीर प्रसंगी मार्गदर्शन करतांना डॉ. किशन धावे
समवेत अध्यक्ष मा. गोकुळदासजी मेहेर, स्वागताध्यक्ष मा. कांतीलालजी
चानोदिया प्राचार्य भास्कर झावरे व प्रमुख मान्यवर

देऊळगांव घाट येथे कृषी शिबीर प्रसंगी प्रास्तविक करतांना
डॉ. अशोक कोरडे समवेत अध्यक्ष मा. गोकुळदासजी मेहेर. स्वागताध्यक्ष
मा. कांतीलालजी चानोदिया डॉ. किशन धावे, प्राचार्य भास्कर झावरे
व प्रमुख मान्यवर

विविध उपक्रम

महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक सहलीमधील सहभागी
विद्यार्थी व प्राध्यापक

दारिद्र्य रेषेखालील कुटुंबाचे आर्थिक सर्वेक्षण करताना
प्रा. मदन मार्कंडे, डॉ. अशोक कोरडे व विद्यार्थी

रसिकलाल धारिवाल यांच्या वाढदिवसानिमित्त आयोजित रक्तदान
शिबीरामध्ये रक्तदान करतांना उपप्राचार्य डॉ. ज.मो.भंडारी व विद्यार्थी

रसिकलाल धारिवाल यांच्या वाढदिवसानिमित्त आयोजित रक्तदान
शिबीरामध्ये रक्तदान करतांना डॉ. अशोक कोरडे

महाविद्यालयाच्या आपत्कालीन विभागाच्या वतीने दुष्काळग्रस्त
शेतकरी व जनावरांच्या छावणीस भेट देऊन मार्गदर्शन
करताना प्रा. मिरा नाथ व विद्यार्थी स्वयंसेवक

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीरामध्ये उपस्थित शिबीरार्थी विद्यार्थी

विविध उपक्रम

महाविद्यालयामध्ये प्लेसमेंन्ट सेल (रांजनगांव एम.आय.डी.सी.)
सहभागी अधिकारी श्रीमती प्रियंका गुप्ता,
मा. श्रीकांत जगताप व प्रा. योगेश रसाळ मुलाखत घेताना

महाविद्यालयामध्ये नोकरीच्या संधी मध्ये परिक्षा देतानां परिक्षार्थी व
प्रा. युनुस सय्यद, प्रा. योगेश रसाळ

महाराष्ट्र विवेक वाहिनी स्वामी रामकृष्ण परमहंस मठ आयोजित
व्याख्यानमाला जामखेड येथे जाताना महाविद्यालयातील
सहभागी विद्यार्थी स्वयंसेवक व प्रा. योगेश रसाळ

महाविद्यालयामध्ये योग विद्या प्रशिक्षणामध्ये सहभागी
विद्यार्थीनी व महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. सौ. एस.आर मेहेर
मार्गदर्शक प्रा. डॉ. सौ. सुपर्णा देशमुख

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीराच्या समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन
करताना प्रसिद्ध कवि श्री. रमेश आमले सर

वार्षिक स्नेहसंमेलना निमित्त आयोजित केलेल्या मेहंदी स्पर्धेमध्ये
विजयी झालेल्या विद्यार्थीनी समवेत प्रा. धनश्री मुनोत

विविध उपक्रम

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना
डॉ. किशन धाबे अध्यक्ष मा. गोकुळदासजी मेहेर, स्वागताध्यक्ष
मा. कांतीलालजी चानोदिया, डॉ. उमेशकुमारजी गांधी,प्राचार्या. डॉ.सौ. एस.आर.मेहेर
प्राचार्य डॉ. दिलीप पवार, डॉ. अशोक कोरडे व डॉ. आप्पासाहेब टाळके

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना
महाविद्यालयाचे समन्वयक
डॉ. उमेशकुमारजी गांधी व प्रमुख अतिथी

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना
प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर व उपस्थित मान्यवर

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीरामध्ये समारोप प्रसंगी मार्गदर्शन
करताना मा.बी.टी. जगताप सर व प्रमुख अतिथी

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित विद्यार्थी
समुपदेशन शिबीरामध्ये मार्गदर्शन करताना उपप्राचार्य डॉ.ज.मो. भंडारी
प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर व उपस्थित मान्यवर

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागांतर्गत आयोजित
विद्यार्थी समुपदेशन शिबीरामध्ये रांगोळी स्पर्धेचे पाहणी करताना
डॉ. किशन धाबे अध्यक्ष मा. गोकुळदासजी मेहेर, स्वागताध्यक्ष
मा. कांतीलालजी चानोदिया, डॉ. उमेशकुमारजी गांधी व इतर

आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभागातील गुणवंत विद्यार्थी

सन	अ.क्रं.	वर्ग	नांव
२०१३-१४	1.	F.Y.B.A.	पवार विशाल रामचंद्र
	2.	F.Y.B.C.A.	नागंरे नितीन मारूती
	3.	F.Y.B.Sc.	कु. पवार कल्याणी बाळासाहेब
	4.	F.Y.B.Com.	कु. पटेल भुमिका प्रविण

सन	अ.क्रं.	वर्ग	नांव
२०१४-१५	1.	F.Y.B.A.	वाघ योगेश बापुसाहेब
	2.	S.Y.B.C.A.	पोखरणा पुजन मनोज
	3.	F.Y.B.Sc.	कु. आंधळे सोनाली भाऊसाहेब
	4.	S.Y.B.C.A.	कु. कुलकर्णी ज्योती दत्तात्रय

राष्ट्रीय सेवा योजना (N.S.S.) विभाग गुणवंत विद्यार्थी

सन	अ.क्रं.	वर्ग	स्वयंसेवकाचे नांव
२०१३-१४	1.	S.Y.B.A	भालेकर पांडुरंग विष्णु
	2.	T.Y.B.Sc.	कु. दुधावडे ज्योती
	3.	F.Y.B.Sc.	कु. पवळ कोमल छगन
	4.	F.Y.B.A.	मेगंडे सुखदेव शहादेव
	5.	S.Y.B.Sc.	धुमाळ दिनेश शिवाजी

सन	अ.क्रं.	वर्ग	स्वयंसेवकाचे नांव
२०१४-१५	1.	T.Y.B.Sc.	सोनवणे पंकज प्रेमचंद
	2.	T.Y.B.Sc.	पठाण स्नेहबाज मोहसिन
	3.	F.Y.M.Sc.	शेकडे गणेश एम.
	4.	T.Y.B.Sc.	सय्यद आसिफ एस.
	5.	F.Y.M.Sc.	थोरवे प्रशांत बी.

गुणवंत विद्यार्थी क्रिडा विभाग २०१३-१४

अं.क्रं.	विद्यार्थी नांवे	वर्ग	तपशील
1.	अमोल तांदळे	F.Y.B.A.	क्रिकेट विद्यापिठ (भोपाळ)
2.	सचिन अळकुटे	F.Y.B.Sc.	बास्केटबॉल (विद्यापिठ)
3.	संजय ईटकर	S.Y.B.A.	बास्केटबॉल (विद्यापिठ जयपुर)
4.	राहुल साळवे	S.Y.B.A.	बास्केटबॉल (विद्यापिठ जयपुर)

गुणवंत विद्यार्थी क्रिडा विभाग २०१४-१५

अं.क्रं.	विद्यार्थी नांवे	वर्ग	तपशील
1.	अमोल तांदळे	F.Y.B.A.	क्रिकेट (भावनगर गुजरात)
2.	सुरज पवार	F.Y.B.A.	हातोडा फेक-बँग्लोर
3.	आकाश मंजुळे	S.Y.B.Com.	बास्केट बॉल (भारतीय विद्यापिठ पुणे)
4.	सचिन आळकुटे	S.Y.B.Sc.	बास्केट बॉल (भारतीय विद्यापिठ पुणे)
5.	राजेंद्र मंजुळे	S.Y.B.A.	बास्केट बॉल (भारतीय विद्यापिठ पुणे)

मार्च / एप्रिल सन २०१३ गुणवंत विद्यार्थी

F.Y.B.A.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. लाड ज्योती मारुती	81.25	प्रथम
2.	कु. पवळ रोहिणी ज्ञानेश्वर	77.38	व्दितीय
3.	भालेकर पांडुरंग विष्णु	74.12	तृतीय

S.Y.B.A.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. गरड स्मिता नाथा	80.00	प्रथम
2.	कु. जाधव रेशमा शिवाजी	77.25	व्दितीय
3.	कु. जाधव अंजना शिवाजी	76.05	तृतीय

T.Y.B.A.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. म्हस्के राजश्री बाळासाहेब	77.17	प्रथम
2.	कु. साखरे माधवी महावीर	74.25	व्दितीय
3.	कु. मोहिते अर्चना बाळासाहेब	73.58	तृतीय

F.Y.B.Com

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. थोरात सरिता रमेश	78.80	प्रथम
2.	कु. चौधरी राणी कैलास	74.43	व्दितीय
3.	कु. वेदपाठक मयुरी बाळासाहेब	74.14	व्दितीय

S.Y.B.Com.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. इथापे सुमन गहिनीनाथ	70.57	प्रथम
2.	कु. पवार शेवंता बाळासाहेब	70.57	व्दितीय
3.	कु. जाधव भाग्यश्री सर्जेराव	69.14	तृतीय

T.Y.B.Com.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. फाळके दिपाली सर्जेराव	70.07	प्रथम
2.	कु. चाणोदिया सोनाली शांतीलाल	69.25	व्दितीय
3.	तळेकर सतिष पोपट	67.01	तृतीय

F.Y.B.Sc.

अ.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	सय्यद आसिफ निजाम	89.25	प्रथम
2.	कु. खंदारे रोहिणी बलभिम	89.17	व्दितीय
3.	मुळीक महेश तुकाराम	85.07	तृतीय

S.Y.B.Sc.

अ.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	थोरवे प्रशांत लक्ष्मण	84.12	प्रथम
2.	कु. दुधावडे प्रिंती ठकाराम	83.02	व्दितीय
3.	शेकडे गणेश भास्कर	82.71	तृतीय

T.Y.B.Sc.

अ.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. पवळ संध्या छगणराव	83.02	प्रथम
2.	शिंदे शिवाजी मोहन	80.55	व्दितीय
3.	सायंबर अतुल जिजाबा	79.44	तृतीय

M.A. Hindi - F.Y.

अ.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. सातपुते मनिषा शंकर	65.02	प्रथम
2.	राठोड विवेक भगवान	64.50	व्दितीय
3.	कु. कांबळे सोनाली विश्वनाथ	62.00	तृतीय

M.A. Hindi - S.Y.

अ.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. सोनटक्के आशाबाई कोंडीराम	60.62	प्रथम
2.	कु. उदमले अमृता बाळासाहेब	57.88	व्दितीय
3.	शिरसाट चंद्रकांत निवृत्ती	55.88	तृतीय

मार्च / एप्रिल सन २०१४ गुणवंत विद्यार्थी

F.Y.B.A.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. पवार मनिषा रामचंद्र	85.91	प्रथम
2.	कु. मांडगे शैला अशोक	78.75	व्दितीय
3.	पवार विशाल रामचंद्र	78.41	तृतीय

S.Y.B.A.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. पवळ रोहिणी ज्ञानेश्वर	78.86	प्रथम
2.	कु. नहार भाग्यश्री ईश्वरलाल	75.23	व्दितीय
3.	कु. शिरसाठ शितल अर्जुन	74.55	तृतीय
3.	कु. दळवी आश्विनी दत्तात्रय	74.55	तृतीय
3.	राठोड किरन तुळशीदास	74.55	तृतीय

T.Y.B.A.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. गरड स्मिता नाथा	78.96	प्रथम
2.	कु. जाधव रेश्मा शिवाजी	78.21	व्दितीय
3.	कु. जाधव अंजना शिवाजी	77.75	तृतीय

F.Y.B.Com.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. महाडीक शितल रामकिसन	67.25	प्रथम
2.	कु. गोरे सुनिता बापुराव	66.62	व्दितीय
2.	कु. गुंड दिपाली मच्छिंद्रनाथ	66.62	व्दितीय
3.	कु. गुंड रूपाली मच्छिंद्रनाथ	65.38	तृतीय

S.Y.B.Com.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. वेदपाठक मयुरी बाळासाहेब	74.00	प्रथम
2.	कु. चौधरी राणी कैलास	72.29	व्दितीय
3.	गांधी ललीत रूपचंद	71.43	तृतीय

T.Y.B.Com

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. पवार शेवंता बाळासाहेब	68.15	प्रथम
2.	कु. चौधरी सुनिता रामदास	68.05	व्दितीय
2.	कु. इथापे सुमन गहिनीनाथ	68.05	व्दितीय
3.	कु. जाधव भाग्यश्री सर्जेराव	67.95	तृतीय

F.Y.B.Sc.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. वेदपाठक शिवानी प्रविण	87.57	प्रथम
2.	कु. पवळ कोमल छगण	87.43	व्दितीय
3.	कु. पवळ कल्याणी बाळासाहेब	86.29	तृतीय

S.Y.B.Sc.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. बोराडे योगिता पांडुरंग	84.00	प्रथम
2.	कु. खंदारे रोहिणी बलभिम	82.82	व्दितीय
3.	सय्यद आशिफ निजाम	80.59	तृतीय

T.Y.B.Sc.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	थोरवे प्रशांत लक्ष्मण	83.06	प्रथम
2.	शेकडे गणेश भास्करराव	81.22	व्दितीय
3.	कु. दुधावडे प्रिंती ठकाराम	79.88	तृतीय

F.Y.B.C.A.

अं.क्रं.	नांव	टक्केवारी	क्रमांक
1.	कु. गव्हाणे वर्षा तुकाराम	81.00	प्रथम
2.	काळे चेतन पंढरीनाथ	80.83	व्दितीय
3.	कु. खिळे आश्विनी एस.	79.83	तृतीय

अनुक्रमाणिका

अर्थमंथन विभाग

१)	अर्थतज्ञ		२
२)	सहकारी चळवळ आणि महाराष्ट्राचा आर्थिक विकास	प्रा. शिंदे जी.बी	५
३)	जैनेंद्र की कहानियों में चित्रित अर्थ सम्बन्धी विवेचन	प्रा.डॉ.सौ. एस.आर.मेहेर	७
४)	छत्रपती शिवाजी महाराज के राज्य की सुवर्णमुद्राएं	प्रा.डॉ. विष्णु गव्हाणे	८
५)	कुपोषण	प्रा. चंदशेखर तळेकर	१०
६)	उच्च शिक्षण आणि जागतीकीकरण	प्रा.डॉ. अशोक कोरडे	१२
७)	शिक्षणातील परिवर्तनाच्या दिशा	प्रा. संकेत गांधी	१६
८)	हुंडाबळी	कु. ढाकणे प्रणाली बापु	१८
९)	आर्थिक नियोजन काळाची गरज	श्री. हिरलाल लुणावत	१९
१०)	महिला सबलीकरण	प्रा. बोंबे सुनिता दत्तात्रय	२०
११)	भारतातील थेट विदेशी गुंतवणुक (FDI)	प्रा. मदन मार्कंडे	२१
१२)	भारतीय उद्योग	कु. पवळ कोमल	२२
१३)	भारतीय शेती	प्रा.डॉ. रमेश आबदार	२३
१४)	भारताचा विदेशी व्यापार	पांडुळे अजिनाथ	२५
१५)	भारतीय बेरोजगारी	सोनवणे पंकज प्रेमचंद	२६
१६)	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे मजुरविषयक विचार	कु. दुधावडे प्रिती	२७
१७)	महात्मा गांधी राष्ट्रीय राजेगार हमी योजना	प्रा. तुकाराम गोंदकर	२९
१८)	विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ)	प्रा. किशोर कोईनकर	३०
19)	Globalization and the English Language	Mr. Karale N.G.	32
20)	Indian Literacy	Mayur Pawal	33
21)	Woman Empowerment	Ku. Mandge Shaila	34

मराठी विभाग

१)	बहिष्कार	काळे जनार्धन दत्तात्रय	३४
२)	रक्ताच्या नात्यातलं Facebook	कु. शिंदे प्रतिभा सतिषसाहेब	३७
३)	निसर्ग	सुरवसे नागेश	३८
४)	तिळगुळ	कैलास टेमकर	३८
५)	चारोळी	भालेकर पांडुरंग विष्णु	३९
६)	आई	कु. पवार सुप्रिया	३९
७)	हे स्वतंत्र भारता	करडुळे संजय	३९
८)	पुन्हा मी माझी	काळे आबा	४०
९)	गर्व आहे मी मराठी असल्याचा	पंकज सोनवणे	४०
१०)	जीवन	कु. महाजन कल्पना	४१
११)	अभ्यास	कु. भोसले सोनाली	४१
१२)	स्वप्न सुखाचं रहस्य	कु. खिळे अश्विनी संजय	४२
१३)	नव्या म्हणी	कु. पवळ कल्याणी बाळासाहेब	४२
१४)	वादळी आयुष्यातला पाऊस	कु. पुजा काळांगे	४३
१५)	प्रेम	नांगरे नितीन	४३

हिंदी विभाग

१)	लाईफ है मोबाईल	टेमकर कैलाश	४५
२)	भ्रष्टाचार	कु. पवार मनिषा	४६
३)	सत्य की महिमा	पोखरणा पुजन	४६

इंग्रजी विभाग

1)	Keep in Mind	:	Miss. Dhage Diksha	48
2)	Just live it	:	Miss. Walke Shubhangi	48
3)	Only for you	:	Ku. Pawal Kalyani	49
4)	Funny	:	Ku. Gavhane Varsha	49
5)	My India	:	Ku. Kulkarni Jyoti	50
6)	Exam	:	Ku. Sonavane Sujata	50
7)	A True Love	:	Kasture Nikhil	51
8)	No Tension	:	Ku. Kulkarni Jyoti	51

अहवाल विभाग

१)	मराठी विभाग	:	प्रा.डॉ. अनिल गर्जे	५३
२)	हिंदी विभाग	:	प्रा.डॉ. विष्णु गव्हाणे	५४
3)	Department of English	:	Prof. Gavali N.T.	56
४)	अर्थशास्त्र विभाग	:	प्रा.डॉ. अशोक कोरडे	५७
५)	राज्यशास्त्र विभाग	:	प्रा. तु.द. गोंदकर	५७
६)	इतिहास विभाग	:	प्रा. विधाते एन.एन.	५८
7)	Department of Geography	:	Prof. Udhav Chavan	60
८)	लोकप्रशासन विभाग	:	प्रा.मगर एस.आर.	६१
९)	समाजशास्त्र विभाग	:	प्रा. भोसले एस.इ.	६१
१०)	शारिरिक शिक्षण विभाग	:	प्रा. सय्यद जमिर	६२
११)	क्रिडा विभाग	:	प्रा.डॉ. सुनिल पंढरे	६२
१२)	ग्रंथालय विभाग	:	प्रा. राजकुमार थोरवे	६४
१३)	वाणिज्य विभाग	:	प्रा. मार्कंडे मदन रामभाऊ	६५
14)	Department of Physics	:	Dr.J.M. Bhandari	66
15)	Department of Botany	:	Prof. Sayyad Innus G.	67
16)	Department of Chemistry	:	Prof. Doke R.B.	68
17)	Department of Zoology	:	Dr. Abdar Ramesh N.	70
18)	Department of Mathematics	:	Prof. Arun Kulkarni	70
19)	Department of Computer Science	:	Prof. Hase S.R.	72
20)	Department of BCA	:	Prof. Gandhi S.A.	72
२१)	आजिवन शिक्षण विस्तार विभाग	:	प्रा.डॉ. अशोक कोरडे	७३
२२)	बहि:शाल शिक्षण मंडळ विभाग	:	प्रा.डॉ. जवाहरलाल भंडारी	७४
२३	कमवा आणि शिकवा विभाग	:	प्रा. संजय महादेव शिंदे	७५
२४)	आपत्ती व्यवस्थापन विभाग	:	प्रा. मिरा नाथ	७६
२५)	राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग	:	प्रा. रमेश अबदार	७८
२६)	विशेष हिवाळी शिबीर	:	प्रा. रमेश अबदार	८०
27)	Maharashtra Vivek Vahini	:	Prof. Rasal Y. B.	82
२८)	अमोलक स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन केंद्र विभाग	:	प्रा. डॉ. विशाल वैद्य	८३
२९)	इंटरनल क्वॉलिटी अॅश्युरन्स सेल विभाग	:	प्रा. नरेंद्र गवळी	८३
30)	NAAC Report	:	Prof. Narendra Gawali	84

अर्थमंथन विभाग

अर्थशास्त्र हे एक सामाजिक शास्त्र आहे.
अर्थशास्त्रास स्वतंत्र स्थान
मिळवून देण्यास खालील अर्थतज्ज्ञांनी
महत्वाचे योगदान दिले आहे.

* अर्थतज्ञ *

अर्थशास्त्र हे एक सामाजिक शास्त्र आहे. अर्थशास्त्रास स्वतंत्र स्थान मिळवून देण्यास खालील अर्थतज्ञांनी महत्वाचे योगदान दिले आहे.

१) जॉन लॉक

नंदकुळाचा नाश करून चंद्रगुप्त मौर्याला गादीवर बसवणारा चाणक्य भारतवर्षातील आद्य अर्थतज्ञ, चाणक्याने 'कौटिल्य अर्थशास्त्रात' राजकारण, तत्वज्ञान अर्थशास्त्राचे अनेक महत्वाचे नियम उद्‌धृत केले. साधारणतः याच शतकात इ.स.पुर्व ३५० च्या आसपास तिकडे ग्रिस देशात गुरूशिष्य प्लेटो आणि ॲरिस्टॉटल यांनी तत्वज्ञानात खुप मोठी मजल मारलेली होती. जिचा कित्येक शतके युरोपभर प्रभाव पडणार होता.

संपत्तीची मालकी कोणाची असावी? सर्व साधनांची सार्वजनिक मालकी असावी काय ? यासंबंधी ॲरिस्टॉटलने त्यांचे विचार 'पॉलिटिक्स' या पुस्तकात मांडले. या काळातील अर्थशास्त्राचा अभ्यास तत्वज्ञानाचाच एक भाग म्हणून केला जात असे.

इ.स. १४९२ नंतर कोलंबसने नव्या जगाचा (अमेरिकेचा) शोध लावला. आशिया आणि अमेरिकेसोबत युरोपीयन सत्तांचा वापर वाढत गेला. व्यापारासाठी या युरोपीयन देशांनी कित्येक सत्ता हस्तगत केल्या. जणू काही 'संपत्ती म्हणजे फक्त व्यापारच' अशी धारणा या व्यापारवादाच्या मुळाशी होती.

१७ व्या शतकातील जॉन लॉकने तत्वज्ञान, राजकारण आणि अर्थशास्त्र एका चौकटीत बसवीले. त्यांच्या सामाजिक कराराच्या सिद्धांतानूसार 'समाज त्यातील लोकांच्या संपत्तीच्या संरक्षणाचाही करार करत असतो ' असं म्हणत असे. 'वस्तूंची किंमत मागणी आणि पुरवठ्यावर ठरते.' या विचारसरणीचा तो पुरस्करता होता.

– भंडारी आनंद (TYBA) अर्थशास्त्र

२) ॲडम स्मिथ

१८ व्या शतकात अर्थशास्त्रात मोठंच काहितरी घडणार होतं. इ.स. १७७६ साल उजाडलं. तिकडे अमेरिकन स्वातंत्र्यलढा सुरू होता. युरोपमध्ये औद्योगिक क्रांती ऐन उंबरठ्यावर होती. फ्रेंच राज्यक्रांती सुरू होणार होती. स्कॉटिश असलेल्या ॲडम स्मिथ या अर्थतज्ञाने 'वेल्थ ऑफ नेशन्स' हा अर्थशास्त्राचा जगप्रसिद्ध ग्रंथ प्रकाशित केला. औद्योगिक क्रांतीने निर्मिलेल्या भांडवलशाहीला पूरक अशा मुक्त अर्थव्यवस्थेचा त्याने पुरस्कार केला. आधीच्या व्यापारवादाच्या तो विरूद्ध होता.

'बाजारपेठेतील घटकांवर कुठलेही नियंत्रण ठेवू नये' अस तो म्हणत असे. या घटकांवर बाजारच स्वतः नियंत्रण ठेवत असतो, जणूकाही आजराला स्वतःचा एक अदृश्य हात असतो. असा सिद्धांत ॲडम स्मिथने मांडला.

यानंतर आलेल्या जिन बाप्टिस्ट से, थॉमस माल्थस, डेव्हिड रिकार्डो, जॉन स्टुअर्ट मिल यांनी क्लासीकल विचारसरणीतील अर्थशास्त्रात खुप मोठे योगदान दिले. **–अकुबत्तीन पुरुषोत्तम(TYBA) अर्थशास्त्र**

३) कार्ल मार्क्स

आपण साबणाच्या उदाहरणाकडे येऊ. आपण बघितलं की उत्पादकाला साबणाचे ८ रूपये मिळाले आणि कामगाराला त्याने २ रूपये दिले. मग ६ रूपये कोणाचे? समजा कच्चा माल, यंत्रे, विज यांच्यासाठी १ रूपया लागत असेल, मग त्यासाठी त्याने कुठले श्रम वापरले ? खरं तर कामगार ७ रूपयंचं श्रम करतो पण त्याला त्यातले २ चं रूपये मिळतात. आणि उरलेले ५ रूपये उत्पादक स्वतःजवळ ठेवतो, हा झाला त्याचा नफा. खरं तर हा नफा म्हणजे कामगाराचे 'जास्तीच श्रम'

मित्रांनो आपल्याला आणखी एक अर्थतज्ञाचं म्हणन कळालं 'कार्ल मार्क्स' मार्क्सने उत्पादकाच्या नफ्याची आणि कामगाराच्या जास्त श्रमाची थेअरी मांडली.

कार्ल मार्क्स या ग्रेट अर्थतज्ञाने 'दास कॅपिटल' ग्रंथ लिहिला. मार्क्सच्या म्हणण्यानूसार कुठल्याही राज्य व्यवस्थेत - अर्थव्यवस्थेत दोन वर्ग असतात. एक जो उत्पादन साधनांचा मालक असतो आणि दोन जो उत्पादनासाठी मजूर करत असतो. या दोन वर्गातील 'वर्गसंबंध' त्या व्यवस्थेचा 'पाया' असतो.

भांडवलशाही म्हणजे भांडवल ज्यांच्याकडे असते. (थोडक्यात ज्याच्याकडे पैसा असतो) त्यांनी राज्यव्यवस्था चालविणे. मार्क्सच्या म्हणण्यानूसार भांडवलशाहीत भांडवलदार - कामगार असा वर्गसंघर्ष असतो आणि हाच 'वर्गसंघर्ष भांडवलशाहीचा नाश करतो.'

समाजवाद म्हणजे समाजाने लोकांनी राज्यव्सवस्था चालविणे. अशा समाजवादाचा उद्गाता म्हणून कर्ल मार्क्स, जगातल्या अगणित लोकांचा आदर्श राहीलेला आहे.

एका प्रश्नाचे उत्तर देणे गमतिशीर असेल. पाणी साबणापेक्षा किती उपयुक्त आहे?साबणाशिवाय आपण राहू शकतो. पाण्याशिवाय तर अजिबात नाही. तरी 'साबण १० रूपयाला आणि पाणि फुकट !' असं का होतं?

याला उपयुक्तता आणि उपलब्धता या दोन शब्दांत उत्तर देता येईल. समजा साबन घेतला नाही तर काय होईल? अंघोळ करता येणार नाही, हात धुता येणार नाहीत, अस्वच्छता वाढेल, आजार होतील, म्हणजे साबणही उपयुक्त आहेच. साबणाची उपयुक्तता १० रूपयांपेक्षा खूपच अधिक आहे. आणि त्याची किंमत १० रूपये आहे. त्यावेळेला आपण तो साबण नक्कीच घेतो. समजा साबणाची उपयुक्तता २० रूपये झाली तरी आपण तो साबण घेऊ. आता अस समजा की, साबणाची किंमत ३० रूपये झाली आणि त्याची उपयुक्ता २० रू. च आहे, तेव्हा साबण कुणीच घेणार नाही.

पैसा हा खतासारखा असतो
तो साचवला की कुजत जातो
आणि गुंतवला की तो वाढायला
मदत करतो

एकूण काय? साबणाची किंमत एवढी असते ज्या किमतीपेक्षा तिची उपयुक्तता जास्त असते. या थेअरीला (वाढीव उपयुक्ततेचा सिद्धांत) म्हणतात.

पाण्याची उपयुक्तता तर खुप आहे., समजा १००० रूपये, पण त्याची बाजारात उपलब्धता उपयुक्ततेपेक्षा जास्त आहे. त्यामुळे आपण पाणी विकत घेत नाहीत. त्यामुळे पाण्याची किंमत शुन्य होते - फुकट होते. अशी थिअरी मांडणाऱ्या अर्थतज्ञांना निओ-क्लासिकल अर्थतज्ञ असे म्हणतात.

- पांडुळे परमवीर (TYBA) अर्थशास्त्र

४) अमर्त्य सेन

जग मुक्त अर्थव्यवस्थेकडे जाऊ लागलं. पण या मुक्त अर्थव्यवस्थेमुळे विकसीत देशाचंच भलं झालं भारतासारख्या देशात आर्थिक वृद्धीदर वाढत राहिला मात्र हि प्रगती खालच्या गरीब माणसांपर्यंत झिरपलीच नाही. गरीब – श्रीमंत दरी वाढतच राहीली.

१९९८ चं अर्थशास्त्राचं नोबेल पारितोषिक त्यांना मिळालं होतं. गरीब, आरोग्य, शिक्षण, मानव विकास आणि एकूणच मानवी कल्याण त्यांच्या विचारांचा गाभा आहे.

- कु. खिळे आश्विनी (TYBA) अर्थशास्त्र

५) जोसेफ स्टिग्लिट्झ

२००१ मध्ये **जोसेफ स्टिग्लिट्झ** या अर्थशास्त्रज्ञाला नोबेल पारितोषिक मिळालं. अमेरिकेत क्लिंटन राजवटीत अर्थविभागातील प्रमुख सल्लागार तसेच जागतिक बँकेचा प्रमुख अर्थतज्ञ म्हणून स्टिग्लिट्झने काम पाहीले.

- येंगुपटला रविंद्र (TYBA) अर्थशास्त्र

६) पॉल क्रुगमन

२००८ मध्ये **पॉल क्रुगमन** ला त्याच्या नवीन व्यापाराच्या सिद्धांत, आर्थिक भूगोलातील कामासाठी अर्थशास्त्रातलं नोबेल पारितोषीक मिळालं. न्यूयॉर्क टाइम्समधील क्रुगमनचे लेख जगप्रसिद्ध आहेत. मागे उल्लेखिलेल्या अतिउजव्या विचारसरणीवर क्रुगमन या स्तंभलेखांमधून सतत टिका करतांना दिसतो.

- कु. सुर्यवंशी शितल (SYBA) अर्थशास्त्र

एखादी चांगली गोष्ट मुळीच न करण्यापेक्षा ती कमी प्रमाणात करणे किंवा सावकाशीने करणे श्रेयस्कर

७) रॉबर्ट ल्युकास

१९९५ मध्ये रॉबर्ट ल्युकास या अर्थतज्ञाला नोबेल पारितोषिक मिळालं होतं, 'रॅशनल एक्स्पेक्टेशन' नावाची थिअरी या अर्थतज्ञाने मांडली. अर्थव्यवस्थेत शासन हस्तक्षेप करून त्यात बदल घडवून आणतं आणि यामुळे काय होईल. याबद्दल काही अपेक्षा (एक्स्पेक्टेशन) ठेवतं अशी अपेक्षा न ठेवता अर्थव्यवस्थेत हस्तक्षेप न करता मुक्तपणे अर्थव्यवस्था चालू राहू द्यावी असं त्याचं म्हणणं होतं.

– कु. तांदळे जया (SYBA) अर्थशास्त्र

८) क्रिस्तोफर ए सिम्स

या 'रॅशनल एक्स्पेक्टेशन' वरचं काम

करणाऱ्या थॉमस जे सार्जंट आणि काहीशा 'मॉनिटरिस्ट' विचार मांडणाऱ्या क्रिस्तोफर ए सिम्स यांना यंदाचे २०११ चे अर्थशास्त्रातले नोबेल पारितोषिक विभागून देण्यात आले. मॅक्रोइकॉनॉमि मधील कारणे व परिणाम यावरील त्यांच्या अभ्यासासाठी हे पारितोषिक देण्यात आले.

– कु. दळवी स्वाती (SYBA) अर्थशास्त्र

सहकारी चळवळ आणि महाराष्ट्राचा आर्थिक विकास

१ मे २०१० रोजी महाराष्ट्र राज्याच्या स्थापनेला ५० वर्षे पूर्ण झाली. चालू वर्ष हे राज्यात 'सुवर्ण महोत्सवी वर्ष' म्हणून साजरे केले जात आहे. गेल्या पन्नास वर्षात महाराष्ट्राने कृषी, सहकार, उद्योग, बँकिंग, पायाभूत सुविधा इत्यादी क्षेत्रांत उल्लेखनीय कार्य केले आहे. राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री कै. यशवंतरावजी चव्हाण व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी मोठ्या ध्येयवादाने प्रेरीत होऊन राज्याच्या भविष्यकालीन आर्थिक उन्नतीसाठी कृषी–औद्योगिक समाजरचना विकसीत करण्याचे स्वप्न बाळगले होते. १९६० ते २०१० या ५ दशकात महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेत झालेले क्षेत्रीय बदल व त्याचे सर्वसामान्य व्यक्तीच्या जीवनमानावर झालेले परिणाम यांचे विवेचन करणे आवश्यक ठरते. महाराष्ट्रात कै. यशवंतरा चव्हाण, कै. वसंतदादा पाटील, कै. विठ्ठलराव विखे – पाटील, डॉ. धनंजयराव गाडगीळ इत्यादी राजकारणी परंतू समाज हितासाठी झटणाऱ्या कुशल प्रशासकांनी महाराष्ट्राच्या विकासाला आकार व दिशा दिली. गेल्या ५० वर्षातील राज्याच्या प्रगतीचा आलेख चाळताना सहकाराच्या माध्यमातून महाराष्ट्रात आर्थिक व सामाजिक चळवळ कशी विकसीत होत गेली. याचा ऊहापोह, राज्याच्या वास्तव्य स्थितीचे विवेचन करताना महत्वाचा ठरतो. महाराष्ट्राच्या भौगोलीक रचनेनुसार विविध प्रकारच्या सहकारी संस्थांनी दिलेले योगदान निश्चीतच प्रेरणादायी आहे. आज रोजी राज्यांत २,२,३४४ विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था दुर्बल घटकांच्या आर्थिक

उन्नतीसाठी कार्यरत आहेत.

महाराष्ट्राच्या आर्थिक विकासात प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्था व साखर उद्योगाचे योगदान अत्यंत महत्त्वपूर्ण ठरले अहे. आर्थिक सुधारणा काळात सहकारी चळवळीसमोर काही आव्हाने निर्माण झाली आहेत. जागतीकीकरण व खाजगीकरणाचे आव्हान पेलण्याचे सामर्थ केवळ सहकारातच आहे. म्हणून राज्याचा सुवर्ण महोत्सव साजरा करताना सहकारी चळवळीचे योगदान जाणून घेणे हिताचे ठरेल.

महाराष्ट्र हे देशातील एक औद्योगिक व सहकार चळवळीच्या दृष्टीने विकसीत घटक राज्य आहे. २००१ च्या जनगणनेनुसार राज्याची लोकसंख्या ९ कोटी ६८ लाख इतकी होती. सुमारे ३१,००० विविध प्रकारचे उद्योग राज्यात आज रोजी कार्यरत आहेत. सन २००८ -२००९ मध्ये राज्याचे दरडोई उत्पन्न ५४,८६७ रूपये इतके होते. १८% जलसिंचित क्षेत्र असलेल्या या घटक राज्यात ऊस, कापूस व अलिकडील काळात विविध प्रकारची फळे व भाजीपाला इत्यादींचे उत्पादन घेतले जाते. राज्यातील ५५% लोकांचे जीवन आजही कृषी व संलग्न क्षेत्रांच्या विकासावर अवलंबून आहे. २००४-२००५ मध्ये महाराष्ट्रात ३०.७% लोक दारिद्रय रेषेखालील जीवन जगत होते. राज्याच्या ग्रामिण भागात दारिद्रयाचे प्रमाण शहरी भागाच्या तुलनेने अधिक आहे. देशाच्या ११ व्या पंचवार्षिक योजनेत 'सर्वसमावेशक आर्थिक विकासाचे' उद्दिष्ट ठरविण्यात आले आहे. हे उद्दिष्ट साध्य करण्याच्या कामी दारीद्रय व विषमता कमी करण्यासाठी राज्याने योजलेले उपाय व त्यांचा प्रभाव अभ्यासण्याच्या हेतूने महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीचे योगदान विचारात घेणे उचित ठरते. प्राप्त परिस्थितीत जागतिकीकरणाच्या रेट्यात राज्याचे अस्तित्व टिकवून ठेवण्यासाठी सहकारी चळवळ हीच एक महत्वपूर्ण बाब वाटते.

महाराष्ट्र राज्याच्या गेल्या ५० वर्षातील आर्थिक विकासाचे सिहावलोकन करताना विविध क्षेत्रांची प्रगती महत्वाची आहे. सुवर्ण महोत्सवी महाराष्ट्राची १९६० नंतरची बदलती अर्थव्यवस्था व सहकार क्षेत्राने बजावलेली कामगिरी अजमावण्याचा हा एक प्रयत्न आहे. राज्यातील मनुष्यबळ व इतर साधनसंपत्तीचा पुरेपूर वापर करून घेण्याच्या दृष्टीने सहकारी पतपुरवठा संस्था व सहकारी साखर कारखानदारीचे ग्रामिण विकासातील योगदान मोठे आहे.

प्रा.शिंदे जी.बी.
(वाणिज्य विभाग)

**बील गेट्स म्हणतात की,
मी कोणत्याही विद्यापीठात प्रथम आलो नाही
जगातील विद्यापीठात प्रथम आलेले
माझ्याकडे नोकर म्हणून काम करतात.**

**शंभर सामान्य माणसांचे काम एक
संगणक करू शकेल पण एका सर्व
सामान्य माणसाचे काम शंभर संगणकही
करू शकणार नाहीत...**

जैनेंद्र की कहानियों में चित्रित अर्थ सम्बन्धी विवेचन

जैनेंद्र की अर्थ सम्बन्धी विवेचन अभिव्यक्त करनेवाली कहानियों के अनुशीलन से स्पष्ट होता है कि उन्होंने इन कहानियों में पूँजीपतियों की दुष्टता, आर्थिक विषमता, मध्यम वर्ग की आर्थिक अभावग्रस्तता, आर्थिक अभाव के कारण मानसिक विकृती तथा चौर्य कर्म आदिका चित्रण किया है। आर्थिक विषमता को समाप्त करने के लिए जैनेन्द्र समाजवाद की कल्पना करते है। उनका समाजवाद अपरिग्रही पर निर्भर है। इन सबका विस्तृत विवेचन किया जा रहा है।

पुँजीपतियों की दुष्टता :–

जैनेंद्र के अनुसार पूँजीपति वही है, जो पूँजी बढाने की कला जानता है। पूँजीपती अपने स्वार्थ में अंधे रहते है। वे गरीबों पर अत्याचार करते है उसका मर्मस्पर्शी चित्रण जैनेंद्र की अपना अपना भाग्य रत्नप्रभा, दुर्घटना, तथा चिडीया की बच्ची आदि कहानियों में हुआ है। दुर्घटना, शीर्षक कहानी में जैनेंद्र नें प्रतीक योजना करके पूँजीवादी लोगों के द्वारा कुचले जाने वाले गरीब की और लोगों का ध्यान आकर्षित किया है। एक अमीर लडकी के मोटर कार के नीचे एक सडक पर खेलने वाला कुत्ता कुचला जाता है। उसकी एक टाँग जाती रही फिर भी जीने के लिए वह शरीर को घसीटकर सडक के किनारे जा रहा है, यह दिखाकर वे दिखाना चाहते है कि गरीब किसी भी हालत में सिर्फ जीना चाहता है और अहंकारी अमीर उनपर अत्याचार करना जानते हैं। चिडीया कि बच्ची, नादिरा, अंधे का भेद, माया मामी, तथा बिखरी कहानी, में जैनेन्द्र ने पूँजी पतियों के षडयंत्र का शिकार बनी नारियों का चित्रण किया है। समाज में धनवान और निर्धन ऐसे दो गुण देखेने को मिलते है। धनवानों की गतिविधियों के कारण समाज में आर्थिक विषमता बढती है।

आर्थिक विषमता:–

आर्थिक विषमता को अभिव्यक्त करनेवाली जैनेंद्र की 'अपना अपना भाग्य,' और 'अभागे लोग,' ये कहानियाँ है। 'अपना अपना भाग्य' में लेखक और उनके मित्र धन सम्पन्न लोगों के प्रतिनिधी है तथा भुख और जोड से ठिठूरकर मरनेवाला बालक गरीब एवं दारिद्री लोगों का प्रतिनिधी है। 'अभागे लोग, कहानी में कामगार और कारखानदार का अंकन है। जैनेंद्र के शब्दों मे ''गोदाम मे वस्त्र रखने की भी जगह नही, पर तन नगा रह सकता है। गोदाम ठस से ठस भरा जा सकता है। उसका भेद ज्ञान विज्ञान के पास है, धर्म के पास नही मोटी–मोटी रोटी कपडों पर रखना और प्याज के साथ खाना और खिलखिलाकर हँसना यही उनका जीवन है।''

जैनेंद्र के अनुसार हर व्यक्ति को अपनी आवश्यकता की परिपुर्ती करने योग्य ही धन संचित करना चाहिए। शेष धन उन दीन, दलित, दुखित, पीडीतों में बाँट देना चाहिए जिससे उनकी आवश्यकता की पुर्ति हो सके इस प्रकार जैनेंद्र देश में समाजवादी समाजरचना की स्थापना करना चाहते है। उसके लिए अपरिग्रही प्रवृत्ती एक साधना के रूप में प्रयुक्त की जा सकती है।

– प्राचार्या डॉ. सौ. एस.आर. मेहेर

छत्रपति शिवाजी महाराज के राज्य की सुवर्णमुद्राएं

छत्रपति शिवाजी अपने देश के प्रमुख राजा थे, जिन्होंने समस्त भारतीयों को स्वाभिमान, देशप्रेम, संगठन कौशल्य, नैतिकता, का महामंत्र दिया । गुलामी से त्रस्त अपने देश को उन्होने स्वतंत्र किया । समता, न्याय और समृद्धता के वह पथप्रदर्शक थे । भले ही उनका शासन काल अत्यंत सीमित रहा, लेकीन उन्होंने समाज उत्थान के लिए जो पथ दर्शाया वह अत्यंत समृद्ध था । केवल स्वतंत्रता प्राप्ती उनका उद्देश नही था । अपने राज्य को प्रगत बनाने के उपाय भी उन्होंने ढुंढ निकाले. साथ ही देश की सुरक्षा के संदर्भ में भी उन्होने गंभिरता से विचार किया और उसके उपाय किए ।

छत्रपति शिवाजी के समय विविध प्रकार के सिक्के प्रचलित थे । उनमें शिवराई होन, फनम, चक्रम, बादशाही होन, निशानी होन, तथा होन के विविध प्रकार थे । होन मुख्यतः कन्नड शब्द है । जिसका अर्थ है सुवर्ण । इनके अतिरीक्त लारी, रूपया, असरफी, टका आदि चाँदी कें सिक्के और छत्रपति या शिवराय, साजगणी, तिरूका, रूका, पैसा, दाम, अडका, चवल, जित्तल, दुबल, पाल, ब्यॉल आदी तांबे के सिक्के आर्थिक व्यवहारों में उपयोग में आते थे । अत्यंत छोटे – छोटे लेन–देन कें व्यवहार में कौडियों का भी उपयोग किया जाता था ।

छत्रपतिशिवाजी के राज्य में विजापूर, मुगल, गोलकुंडा, पुर्तगाली और अंग्रेजी शासकों के सिक्के ही विशेष रूप से प्रचलित थे । अगर किसी सत्ता का लोप हो जाता, तो भी उनके सिक्कों द्वारा आर्थिक व्यवहार होते थे । सामान्यतः सिक्के बनाने का काम सरकार की ओर से किया जाता है, लेकिन मध्ययुगिन भारत में कुछ व्यक्तीयों को निजी तौर पर टकसालें चलानें के परवाने दिए जाते थे । प्रत्येक सिक्के की किमत उसकी धातू के वजन के अनुसार तय की जाती थी । उस सिक्के में सोना कितने प्रतिशत है, उसके आधार पर उसकी किमत तय हो जाती थी । सभी सुवर्ण मुद्राओं का वजन एक जैसा नही होता था यह भी इसका कारण था। इसी को सोने का आंतरीक मुल्य कहा जाता था । लक्षणीक मुद्रा की किमत, शासन व्यवस्था की और से निर्धारीत की जाती है तो आंतरिक मूल्य किसी सिक्के की बाजार में आंकी जाने वाली किमत, जिस धातू से वह बनाया गया हो, उसमें होने वाले कणों के वजन के आधार पर तय की जाती है । उदा. सोना, चॉदी, तांबे आदि.

सुवर्णमुद्राएं – छत्रपति शिवाजी के खजानें में जमा किए गऐ विविध प्रकार के सिक्कों की सूची सभासद ने अपने बखरग्रंथ में भी प्रस्तूत की है, । साथ ही अंग्रेजों के फैक्टरी से कॉर्ड, यात्रियों के वृत्तांत और समकालीन दस्तावेजों में भी इस सिक्कों का प्रणाम मिलता है । सुवर्णमुद्राएं अलग–अलग प्रकार की भी । वही इस प्रकार है मोहर (मुहर) पुतली, रणगिरी, शिवराई बादशाही, देवराई, अच्चुतराई, रामचंद्रराई, सतलामी, इब्राहिमी, निशानी, टिपकी, गुत्ती, धारवाडी, चंदावरी

कावेरीपाक, वेंगूली, वेलोरी, मलमघाटी, पाकनाईकी, आदवणी, जमलाई, कटेरई, ताडपत्री, वेदन हाली, व्यंकटपथी, त्रिशुली, अफरजी, बिलधारी,उलफकरी, मुहमदशाही रामनाथपुरी, कुनगोटी, आदि होन के कई प्रकारें के अअतिरिक्त सोने के छडे, फलम, फनम, चक्रम आदि, लघु सवर्णा मुद्राएं चलन में थी ।

'मुहर' को लोकभाषा में सोने का रूपया कहा जाता था । इस सुवर्णमुद्रा को तत्कालीन समय में आम तौर पर दी जाती थी । सन १६६५ में एक मुहर की किमत १३ रू थी । 'पुतली' एक प्रकार के आश्रूषण का प्रकार था । तथा उसकी किमत चार रूपये के आसपास थी । शिवराई, अच्युतराई, तथा देवराई नाम से प्रचलित होन विजयनगर के साम्राज्य से संबंधित थे । यह सिक्के राजा के नाम पर बनाएं गए थे । कावेरीपाक, सणगरी, गुत्ती धारवाडी, आदवणी, चंदावरी, वेलुरी, रामनाथपुरी आदि होने के नाम जिन टकसालों में तैयार किए जाते थे, उनके नाम गावें के नामों पर रखे गऐ होंगे । ताडपत्री नामक कर्नाटक की एक तहसील में प्रचलित होन का नाम उस तहसील के नाम से दिया होगा । वराह होन पर वराह का चित्र अंकित था इसलिए उसे वराह होन कहते थे ।

पगोडा तथा होन समानार्थी शब्द है । पगोडा से तात्पर्य है मंदिर । दक्षीण भारत के बहुत सुवर्णमुद्रोओं पर मंदिर के चित्र रहते थे । युरोपीय व्यापारीयों नें इसका नाम 'पगोडा' रखा और बाद में सोने के सभी प्रकार के सिक्कों का नाम पगोडा प्रचलित हो गया ।

'शिवराई' होन यह सिक्का छत्रपति शिवाजी ने चलन में लाया गया । इसके प्रमाण सातारा में उपलब्ध है । अपने राज्यभिषेक में उन्होंने इसका उपयोग किया । छत्रपति शिवाजी अत्यंत व्यवहार कुशल थे । इस प्रकार उनके राज्यकाल की सुवर्णमुद्राओं का परिचय हम पा सकतें है ।

प्रा डॉ. विष्णु गव्हाणे
हिंदी विभाग प्रमुख

असफलता एक चुनौती है – स्वीकार करो,
क्या कमी रह गयी देखो और सुधार करो ।
जब तक न सफल हो नींद चैन की त्यागो तुम,
संघर्ष का मैदान छोड मत भागो तुम ।
कुछ किये बिनाही जय जयकार नहीं होती,
कोशिश करनेवालों की हार नहीं होती ।

कुपोषण

कुपोषणामुळे समस्या गेल्या अनेक वर्षापासून भारताला भेडसावत आहे. शिक्षण, विज्ञान, लोकजागृती, शासनाच्या योजना इत्यादीमुळे यात घट झाली आहे, तथापी जोपर्यंत देशात गरिबी राहणार तोपर्यंत कुपोषणाचे समूळ उच्चाटन होईल असे वाटत नाही. कुपोषणाला विशेषतः महिला व लहान मुले बळी पडतात. साधारणपणे गरोदरपणात अथवा तत्पुर्वी स्त्रिला मिळणाऱ्या अन्नातून २२०० उष्मांक (कॅलरीज) मिळणे गरजेचे असते. स्तनदा मातेसाठी ३००० उष्मांकांची गरज असते. त्याचप्रमाणे आहारातून पुरेशा प्रमाणात प्रथिने, कॅल्शियम, मॅग्नेशियम, लोह जस्त, आयोडिन, जीवनसत्वे (अ,ब,क,ड,ई) इत्यादी पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध व्हायला हवीत. मात्र ज्या कुटुंबांना पोटभर भाकरीच मिळत नाही किंवा जेवणात भाकरी बरोबर फक्त मीठ, मिरचीचा सातत्याने अंतर्भाव असतो त्यांना फळे, भाज्या, तृणधान्ये, दुध, मांस, मासे, अंडी हे घटक कसे काय उपलब्ध होतील? 'भुकेला कोंडा व उशेला धोंडा' या म्हणीप्रमाणे घोटभर दुधापासून पातेलेभर चहा तयार करून पिणाऱ्या गर्भवती महिलेस दररोज १०० ते २०० ग्रॅम दूध कसे काय मिळणार ? म्हणून कुपोषणाचा विचार केला तर एकट्या मेळघाटात मागील दहा वर्षांत सात हजार बालमृत्यू झाल्याचे वृत्त आपण वाचतो. या ठिकाणी तीस हजार बालके कुपोषणग्रस्त असल्याचे स्वयंसेवी संस्थांचे म्हणणे आहे.

कुपोषण म्हणजे काय?

कुपोषण म्हणजे बाळाचे वजन त्याच्या वयास अनुसरून योग्य प्रमाणात नसणे. अशा प्रकारचे वय व वजन यांचे तक्ते उपलब्ध आहेत. या तक्त्यांप्रमाणे बाळाचे वजन नसल्यास ते किती प्रमाणात कमी आहे. हे लक्षात घेऊन, ८० टक्क्यापेक्षा कमी वजन असल्यास बाळ कुपोषीत आहे, असे समजले जाते. जन्मतः बाळाचे वजन कमी असणे हे कपोषणाचे एक कारण असले तरी शंभर टक्के ते कुपोषणच असते असेही नाही. जन्माच्या वेळी वजन कमी करण्याचे जगात १६ टक्के प्रमाण असून भारतात ते २६ टक्के आहे.

जन्मतः वजन कमी म्हणजे २.५ किलो ग्रॅमपेक्षा कमी वजनाचे बाळ बाळाच्या जन्म मुदतपूर्व झाल्यास वजन कमी असू शकते. गर्भधारणेच्या ३७ आठवड्याच्या आत बाळ जन्मल्यास त्याचे वजन कमी असले तरी योग्य पोषणाद्वारे २ ते ३ वर्षात त्याची योग्य वाढ होऊ शकते. मात्र योग्य पोषण न मिळाल्यास १/३ बालके कुपोषीत होतात. गर्भधारणेनंतर ३७ ते ४० आठवड्या दरम्यान म्हणजेच मुदतपूर्ण केल्यानंतर बाळ जन्मल्यास गर्भधारणेच्या कालावधीत मातेला योग्य पोषण आहार न मिहाल्यामुळेही बाळाचे वजन कमी भरते.

पुरेसा आहार न मिळाल्यामुळे बाळाचे कुपोषण होते. बाळ १ ते ३ वर्षाचे झाल्यावर हे स्पष्टपणे दिसून येते. अंगावरचे दूध बंद केल्यानंतर पुन्हा कुपोषण सुरू होते.

कुपोषण कसे ओळखावे

१) वयाच्या व उंचीच्या मानाने बाळाचे वजन कमी असणे

२) बाळाच्या हातापायावर सुज असणे.

३) बाळाचे स्नायू आकसलेले (वाळलेले) दिसणे

४) शरिरातील त्वचेखालील व चेहऱ्यावरील त्वचेत चरबीचे प्रमाण नसणे.

५) मूलाने सतत किरकिर करणे, रडणे, कमी हालचाल करणे, अशक्त असणे.

६) वैद्यकीय तपासणीमध्ये बाळाची भूक, ताप, त्वचेवर सुरकुत्या, काळे डाग, लिव्हर सुजलेले, निस्तेज डोळे, खुंटलेली वाढ, मांसपेशी कमी होणे. अशी लक्षणे आहेत का हे तपासले जाते.

७) बाळाची रक्त व लघवी तपासून रक्तातील प्रथीने कमी/जास्त प्रमाण, लघवीतील युरोनियमच कमी प्रमाण, रक्तातील ॲमिनो ॲसीडचे वाढलेले प्रमाण तपासण्यात येते.

९) आईच्या आरोग्याच्या तक्रारी

१०) आईला दूध पुरेसे नसणे.

११) स्तनपान लवकर बंद करणे.

१२) बाळाच्या खाऊ घालण्याच्या चुकीच्या पद्धती.

१३) जाहिरातीला भूलून बाजारातील तयार अन्नपदार्थ बाळाला देणे.

१४)जन्मतःच बाळाला व्यंग असणे.

१५)आर्थिक शोसणामुळे उपासमारीला तोंड द्यावे लागणे.

१६) आहाराविषयी अज्ञान.

१७)बाळांतपणानंतर पहिल्या दोन दिवसातील आईच्या दुधात असणारे घटक बाळाच्या लसीकरणाचे काम करतात. काही वेळा गैरसमजूतीमुळे नवजात बालक या महत्वाच्या घटकास मुकतो.

१८) सामाजिक, धार्मिक, चाली, रूढी, परंपरा इत्यादी

१९) वैद्यकीय सोयींचा अभाव.

पोषण व आहार

अ) अन्नाचे वर्गीकरण (उत्पन्नावरून)

१) वनस्पतीपासून – गहू, डाळ, भाजी.

२) प्राण्यांपासून – अंडी, मटन, मासे.

ब) अन्नाच्या घटकांचे वर्गीकरण

१) प्रथिने

२) चरबी

३) शर्करायुक्त

४) जीवनसत्त्वे

५) खनिजे

क) अन्नाचे कायर्त्तवरून वर्गीकरण

१) शरीरबांधणी व वाढीसाठी अंडी, मासे, मटन

२) शक्तीवर्धक – साखर, तेल, तूप.

३) संरक्षण घटकयुक्त – दूध, फळे, पालेभाज्या

बाळाच्या आरोग्यासाठी वरील 'ब' व 'क' मधील सर्व घटक आवश्यक आहेत. यातील एकाची कमतरता कुपोषण घडवू शकते.

प्रा. चंद्रशेखर तळेकर
राज्यशास्त्र विभाग

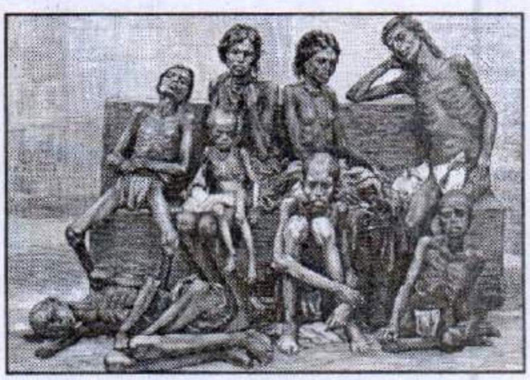

उच्च शिक्षण आणी जागतीकीकरण

बदल हा शिक्षणाचा नियम आहे. आणि या बदलाबरोबरच नवनवीन संधी तसेच नवनवीन समस्या व आव्हाने निर्माण होत असताना अशा प्रकारच्या बदलाचा एक भाग म्हणून जागतिकीकरणाची संकल्पना उदयास आली.

रूसी मोदीच्या मते, ''मुक्त स्पर्धा किंवा खुली स्पर्धा आणि नवे तंत्रज्ञान यातून उत्पादकता आणि उत्पादन वाढवीणे म्हणजे जागतिकीकरण होय'' तर मॅलकॉम एस.ॲडशियस यांच्या मते ''जागतिक अर्थव्यवस्था अस्थिस्वात आणण्यासाठी किंवा निर्माण करण्यासाठी जागतीक दृष्टिकोन निर्माण करणारी प्रक्रिया म्हणजे जागतिकीकरण होय.'' (Globalization of the economy may be defined as global demension of the involiving world economy) जागतिकीकरणाच्या संकल्पनेच्या उदयाबरोबर विश्वाच्या कल्याणासाठी, समृध्दीसाठी नवनवीन संधी उदयास आल्या आहेत. या संधीबरोबरच या संकल्पनेने विश्वातील राष्ट्रांच्या पुढे नवनवीन आव्हाने किंवा समस्या निर्माण केल्या आहेत. उदारीकरण व खासगीकरण ही जागतीकिकरणाची प्रमुख साधने आहेत. जागतिकीकरणाला चालना देण्यासाठी अनेक बदल व उलथापालथी होऊन जागतीक व्यापार संघटना अस्तित्वात आली. कालांतराने या संघटनेत शिक्षण सेवेचा अंतर्भाव करण्यात आला. शिक्षणसेवेच्या जागतिकीकरणात भारतासारख्या विकसनशिल राष्ट्रापुढे काही संधी तर काही आव्हाने उभी राहीली आहेत.

जागतीक व्यापार संघटन :- (WTO)

बहुउद्देशीय व्यापार कराराद्वारे आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे व्यवस्थापन करण्याच्या उद्देशाने १९४७ मध्ये व्यापार व जागतीकीकरणा विषयक सर्वसाधारण करार (GATT) अस्तित्वात आला.

शिक्षणाच्या जागतिकीकरणाने भारतापुढे उभी केलेली आव्हाने :-

* देशात उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्था, महाविद्यालये, विद्यापिठे, व संशोधन संस्था यांच्याकडे असणाऱ्या आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या शैक्षणीक पायाभुत सेवा सुविधांची कमतरता कशी भरून काढावयाची ?

* देशातील शिक्षण संस्था, महाविद्यालये, विद्यापिठे, व संशोधन संस्था यांना आर्थिकदृष्ट्या स्वालंबी कसे बनवायचे ?

* कमी दरांमध्ये / खर्चामध्ये दर्जेदार शिक्षणाच्या सुविधा कशा उपलब्ध करून घ्याव्यात ?

* आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत, मागासलेल्या व तळागाळातील घटकांना उच्च शिक्षणाच्या दर्जेदार संधी कशा उपलब्ध करून द्यावयाच्या ?

* देशातील उच्च शिक्षण क्षेत्रातील गुणवत्तेचा विकास कसा साध्य करावयाचा ? दर्जा सुधारण्यासाठी कोणते उपाय योजावेत ?

* आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे अभ्यासक्रम कसे करावेत ? व त्यांची अंबलबजावणी कशी करावी ?

* जगातील विद्यार्थी वर्ग आकर्षित करण्यासाठी कोणत्या उपाययोजना राबवाव्यात ?

* आपल्या देशातील विद्यार्थीवर्ग परकिय विद्यापिठे व महाविद्यालयाकडे आकर्षित न होता स्वदेशीय विद्यापिठे व महाविद्यालयातुनच उच्च शिक्षण घेणे पसंत करणे गरजेचे आहे ?

* विदेशी महाविद्यालये, शिक्षण संस्था, विद्यापिठे व संशोधन संस्थांशी स्पर्धा करताना देशीय महाविद्यालये, शिक्षण संस्था, विद्यापिठे व संशोधन संस्था बंद पडणार नाहीत यासाठी खबरदारीचे उपाय म्हणुन कोणते प्रयत्न करावे ? इ.

शिक्षणाच्या जागतिकीकरणामुळे भारतापुढे उभे केलेली आव्हाने :

* देशात उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्था, महाविद्यालये, विद्यापिठे व संशोधन संस्था यांच्याकडे असणाऱ्या आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या शैक्षणिक पायाभुत सेवा सुविधांची कमतरता कशी भरून काढायची ?

* देशातील शिक्षण संस्था, महाविद्यालये, विद्यापिठे व संशोधन संस्था यांना आर्थिकदृष्ट्या स्वावलंबी कसे बनवायचे ?

* कमी दरामध्ये / खर्चामध्ये दर्जेदार शिक्षणाच्या सुविधा उपलब्ध करून द्याव्यात ?

* आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत, मागासलेल्या व तळागाळातील घटकांना उच्च शिक्षणाच्या दर्जेदार संधी कशा उपलब्ध करून द्यावयाच्या ?

* देशातील उच्च शिक्षण क्षेत्रातील गुणवत्तेचा विकास कसा साध्य करावयाचा ? दर्जा सुधारवण्यासाठी कोणते उपाय योजावेत ?

* आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे अभ्यासक्रम कसे तयार करावेत ? व त्याची अंमलबजावणी कशी करावी ?

* उच्च शिक्षणामध्ये अत्याधुनिक दळणवळणाच्या साधनांचा उपयोग कसा करावयाचा ?

* जगातील विद्यार्थीवर्ग आकर्षित करण्यासाठी कोणत्या उपाययोजना राबवाव्यात

* आपल्या देशातील विद्यार्थीवर्ग परकिय विद्यापिठे व महाविद्यालयाकडे आकर्षित न होता स्वदेशीय विद्यापीठे व महाविद्यालयातुनच उच्च शिक्षण घेणे पसंत करेल यासाठी कोणते प्रयत्न करणे गरजेचे आहे

* विदेशी महाविद्यालये, शिक्षण संस्था, विद्यापिठे व संशाधेन संस्थाशी स्पर्धा करताना देशीय महाविद्यालये, शिक्षण संस्था, विद्यापिठे व संशोधन संस्था बंद पडणार नाहीत यासाठी खबरदारीचे उपाय म्हणुन कोणते प्रयत्न करावे ? इ.

शिक्षणाच्या जागतिकीकरणाने भारतापुढे निर्माण झालेल्या संधी :

* सर्वांसाठी शैक्षणिक संधी मोठ्या प्रमाणात उपलब्ध करूण देण्यासाठी भांडवलाचा पुरवठा करणे

* शिक्षणाचा दर्जा सुधारेल.

* स्पर्धा चांगल्या सेवेची खात्री देईल.

* समाजाचा आर्थिक आणि सामाजिक विकास.

* अधिक कुशलता प्रधान.

* ई – विद्यापिठे

* जगातील शिक्षण संस्थांची ओळख करून दिली जाईल.

* किंमत परिणाम नफा प्रधान शिक्षण

* तंत्रज्ञानाच्या हस्तांतरणाच्या / वहनाच्या

संधी

* शैक्षणिक सेवांची परिपुर्ण बाजारपेठ

* माहिती आणि दळणवळण तंत्रज्ञानाचा जास्तीत जास्त वापर होईल.

* विकसित आणि विकसनशील राष्ट्रांमधील ज्ञान आणि तंत्रज्ञानातील दरी कमी होईल

* उपभोक्त्याचे समाधान आवश्यकच आहे. शिक्षण ही एक वस्तु होईल म्हणुन ग्राहक संबंध व्यवस्थापन (Customer Relationship Management) CRM दृष्टीकोन प्रत्यक्षात येईल.

* अनेक संशोधन आणि विकास बौध्दिक मालमत्ता हक्क (Intellectual Property Rights (IPRs)) तंत्रज्ञानातील परिवर्तन (Upgradation)

* परकिय चलनाच्या साठ्यात वाढ होईल.

* पर्यटन व्यवसायाचा विकास / वाढ होईल.

* जग हे जागतिक खेडे बनेल. (Global village)

* बहुसंस्कृतीवाद

* कुशलतेचा बाजार (Marketability Skills)

* प्रत्येक व्यक्ती एक उद्योजक आहे

* विकसित आणि विकसनशिल राष्ट्रांमधील दळणवळणाची दरी कमी होईल.

* शिक्षणातील विकासासाठी जागतिक विस्तृत जाळ्याचा (World Wide Web(WWW)) उपयोग होईल.

येणाऱ्या काळामध्ये भारतात सामग्रीची कमतरता जाणवेल तसेच जागेची आणि लोकाचीही कमतरता भासेल, आहे त्या वर्गखोल्यांची संख्या कमी पडेल अशा वेळी (GATs) व्दारे उपलब्ध झालेल्या संधीचा फायदा घेऊन भारतीय उच्च शिक्षणाचा विकास करायला भारताला संधी आहे. (GATS) ला समर्थपणे तोंड देण्यासाठी भारताकडे असलेल्या काही जमेच्या बाजु/सकारात्मक बाजुः

* इंटरनेट सेवा पुरविण्याच्या स्पर्धेत गुवणत्तेच्या दृष्टीकोनातुन भारताला जगात २६ चा क्रमांक आहे.

* माहिती व दळणवळण तंत्रज्ञानातुन शासनाला होणाऱ्या नफ्याच्या बाबतीत जगात १२ व्या क्रमांकावर आहे.

* माहिती व दळणवळण तंत्रज्ञानातील उद्यांकामध्ये शासनाच्या यशस्वीतेच्या बाबतीत जगात १६ वा क्रमांक लागतो.

* माहिती व दळणवळण तंत्रज्ञानाशी संबंधीत कायद्याच्या बाबतीत जगात १६ वा क्रमांक लागतो.

* शैक्षणिक पद्धतीच्या दर्जांच्या बाबतीत जगात ३६ वा क्रमांक

* विशेष संशोधनासाठीच्या आणि प्रशिक्षण सेवांच्या स्थानिक उपलब्धतेच्या बाबतीत भारताचा जगात २६ वा क्रमांक लागतो.

* व्यवस्थापन शाळांच्या गुणवत्तेच्या बाबतीत भारताचा जगात ८ वा क्रमांक लागतो.

* तंत्रज्ञानातील सुलभतेसाठी भारताचा जगात २५ वा क्रमांक लागतो.

* ब्रेन ड्रेनच्या बाबतीत भारताचा जगात ६५ वा क्रमांक लागतो.

* संशोधन आणि विकास क्षेत्रावर भारताचा

जगात ३९ वा क्रमांक लागतो.

* शास्त्रज्ञ व अभियंत्यांच्या उपलब्धतेच्या बाबतीत भारताचा जगात ३ रा क्रमांक लागतो.

* गणित आणि विज्ञान शिक्षणाच्या बाबतीत भारताचा जगात १४ वा क्रमांक लागतो.

* परकियांची/विदेशांची थेट गुंतवणुक आणि तंत्रज्ञानाचे हस्तांतर करण्याच्या बाबतीत भारताचा जगात ३१ वा क्रमांक लागतो.

शिक्षणाच्या जागतिकिकरणाला समर्थपणे तोंड देऊन त्याचे फायदे मिळविण्यासाठी योजाव्या लागणाऱ्या उपाययोजना:

* उच्च शिक्षणाची गुणवत्ता उच्च प्रतीची ठेवणे.

* आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे अभ्यासक्रम तयार करून राबवले पाहिजेत.

* संशोधनाचा दर्जा सुधारला पाहिजे. संशोधन हे विकासाभिमुख व नाविन्यपुर्ण असले पाहिजे.

* शिक्षणाच्या पायाभुत व आत्याधुनिक सेवा सुविधा उच्च शिक्षण देणाऱ्या शिक्षण संस्था, महाविद्यालये, व विद्यापिठातुन विकसित केल्या गेल्या पाहिजेत.

सारांश:

अनेक जागतिक उलथापालथीतुन जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना झाली असुन तिची व्याप्ती दिवसेंदिवस वाढत आहे. जागतिक व्यापार संघटनेचे सर्वाधिक फायदे सुरुवातीला तरी विकसित राष्ट्रांना होणार यात शंका नाही. भारतासारख्या विकसनशिल राष्ट्राला जागतिक स्पर्धेत टिकुन राहुन जागतिक स्पर्धेची फळे चाखण्यासाठी अनेक संधी आहेत. त्यासाठी प्रथमतः जागतिक व्यापार संघटनेने उभी केलेली आव्हाने समर्थपणे पेलली पाहीजेत. भारत आर्थिक महासत्तेच्या दिशेने वाटचाल करत असुन शिक्षण सेवाच्या जागतिक व्यापारातही काही ठोस उपाय योजुन मोठ्या प्रमाणात शिक्षण सेवांची निर्यात करून परकिय चलनाची प्राप्ती करू शकेल अशी आशा बाळगल्यास काही वावगे ठरणार नाही.

प्रा. डॉ. अशोक कोरडे
(अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख)

मी देवाला विचारले,
तुला मनुष्याविषयी जास्त आश्चर्य का वाटते ?
देव उत्तरला,
मनुष्य पैसा मिळवीण्यसाठी आरोग्य गमावतो व
आरोग्य परत मिळविण्यासाठी तो सर्व पैसा खर्च करतो
तो भविष्याच्या काळजीत वर्तमान गमावतो,
त्यामुळे तो वर्तमानातही जगत नाही
व भविष्यातही जगत नाही.
तो असा जगतो की कधीच मरणार नाही
आणि असा मरतो की
कधी जगलाच नाही.

शिक्षणातील परिर्वतनाच्या दिशा

ज्याला आपण 'समाजकार्य ' असे म्हणतो ते सर्व, समाजातील विविध प्रश्नांभोवती गुंफलेले कार्य असते. समाजात प्रश्न असतात आणि त्यामुळे तत्संबंधित व्यक्तींचे जीवन विस्कळीत नि असमाधानी होते. अशा व्यक्ती या प्रश्नांवर आपले आपण उपाय शोधीतच असतात; सोडविण्याचा प्रयत्नही करतात. पण, तरीही ते सुटले नाहीत तर बहुधा 'आपले दैव', 'आपले नशीब' असे मानून हे असे प्रश्न हा आपल्या जीवनाचा अविभाज्य भाग समजून स्वीकारतात.

समाजातील काही प्रश्न हे दीर्घकाल समाजात रूजलेले असतात. आणि ते ज्यांना सोसावे लागतात. त्या व्यक्तींच्या वा कुटुंबाच्या नि समाजगटांच्याही अवाक्याबाहेरचे असतात. अशावेळी, या प्रश्नांबाहेरच्या लोकांनी, संघटीत होऊन हे प्रश्न हाती घेण्याची गरज आहे. अशा व्यापक अथवा खोलवरच्या प्रश्नांची जाणीव होऊन ते प्रश्न सोडवणे ही जणू आपलीच गरज आहे असे मानून काहीजण ध्यास घेतात नि प्रश्नांना भिडतात, तेव्हाच खरेखुरे 'समाजकार्य' उदयास येते, असे म्हणता येईल. अजूनही भारतीय समाजात रेंगाळत असलेले अस्पृश्यतेचे नि जातीभेदांचे प्रश्न, गरीबीचे नि शोषणाचे प्रश्न, कालबाह्य झालेल्य धर्मसंस्थेचे पुनर्उत्थापनाने गतीमान केलेले प्रश्न, असे एक ना अनेक प्रश्न, कायद्याच्या चौकटीत आणूनही सुटत नाहीत. अशा वेळी संघर्षात्मक चळवळीच्या रेट्याने किंवा समाजप्रबोधनाच्या मंदवेगी मार्गाने सोडविणयाची दिशा पकडून कार्यरत व्हावे लागते. बूद्धिनिष्ठता, विवेकदृष्टी आणि वैज्ञानिक दृष्टकोन आपलासा करून या प्रश्नांवर आघात करणारी पिढी निर्माण व्हावी लागते. आणि ही दिशा युवापिढी घडविण्याची जबाबदारी 'शिक्षणा' ने पेलायची असते. भारतात इंग्रजी सत्ता दृढमुल झाल्यानंतर, म्हणजे एकोणिसाव्या शतकाच्या पुर्वार्धापासून, धर्मसुधारणा, समाजसुधारणा आणि आर्थिक सुधारणांचा एक प्रवाह येथे उदयास आला. इंग्रजी शिक्षणाने तयार झालेली पहिली-वहीली पिढी, हिंदुस्थानच्या समाजविश्लेषनाच्या कार्यात उतरली. आणि सुरवातीपासूनच येथील मंदगती समाजाच्या खोलवर रूजलेल्या दोषांना चव्हाट्यावर आणण्यास सुरवात केली. आपल्यात आलेली सजगता, विश्लेषणाची ताकद, आणि समाजपरीर्वणाची गरज ओळखण्याचे सामर्थ्य हे सर्व नव्या शिक्षणाने आणि इंगजी सत्तेने उघडलेल्या ज्ञानखिडकीमुळेच आपल्याला प्राप्त झालेले आहे, याची जाणिव होऊन तत्कालीन समाजसुधारकांनी शाळा-महाविद्यालये आणि एकूणच शिक्षणाच्या व्यवस्था नव्याने निर्माण करण्यावर भर दिलेला आढळुन येतो. सामाजिक परिवर्तनाचा मार्ग शिक्षणातून जातो हे त्यांनी ओळखले होते.

ब्रिटिशांच्या अंमलामध्ये आणि ब्रिटिशांच्या वेळोवेळीच्या धोरणांनुसार, स्वातंत्र्योत्तर काळातील धोरणांनी या व्यवस्थेला अगदी अपरिर्वनीय असे करून ठेवले आहे. ही औपचारीक शिक्षणव्यवस्था हाच शिक्षणाचा मुख्य प्रवाह मानला जातो. त्यामुळे कोणत्याही सामाजीक, आर्थिक कारणांमुळे शिकु न शकणाऱ्या मुलांना शिक्षणाकडे वळवणे, याचा अर्थ, या स्थिर झालेल्या शिक्षणव्यवस्थेत त्यांना आणणे असाच

प्रामुख्याने घेतला जातो. त्यांना 'चालू शिक्षणप्रवाहात आणणे' किंवा 'मध्यवर्ती शिक्षणप्रवाहात आणणे' असे शब्दप्रयोग या संदर्भात रूढही आहेत. अलीकडे, 'सक्तीचे नि मोफत शिक्षण', 'शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण' किंवा 'सर्वांसाठी शिक्षण' अशा दृष्टिकोणातुन जेथे, न शिकणारी मुले मध्यवर्ती प्रवाहात येऊ शकत नाहीत, तेथे पर्यायी व्यवस्था, अनौपचारिक व्यवस्था, निर्माण केल्या जात आहेत. परंतू अडचण अशी आहे की, शिक्षण विस्तारासाठी खेड्या–पाड्यातून निर्माण केल्या जाणाऱ्या या अनौपचारीक व्यवस्थांतून दिले जाणारे शिक्षण आणि ते देण्याच्या पद्धती या मात्र तंतोतंत औपचारीक व्यवस्थेसारख्याच आहेत. फक्त फरक इतकाच की, औपचारीक व्यवस्थेत अधिक प्रमाणात शिकलेली नि प्रशिक्षीत झालेले शिक्षक असतात. हे ते 'पूर्ण वेळची ' शाळा चालवतात. तर अनौपचारीक पर्यायी व्यवस्थेतील शिक्षण हा तुलनेने अल्पशिक्षीत आणि प्रशिक्षण न झालेला असा असतो नि तो अल्पवेळ शिकवतो. यामुळे मुळातच शिक्षणाचा यथाकथीत दर्जा विचारात घेतला तर तो औपचारीक व्यवस्थेपेक्षा अशा तऱ्हेच्या अनौपचारिक व्यवस्थेत, कितीतरी कमी असतो. यावेळी आपण एका पेचात सापडतो. एकीकडे कोणत्याही कारणांमुळे का असेना, पण शिक्षणाची औपचारीक व्यवस्था, शिकू पाहणाऱ्या सर्वांना सामावून घेऊ शकत नाही., म्हणून अनौपचारीक पर्यायी व्यवस्था आपण निर्माण करू पाहतो. पण दुसरीकडे ही नवी व्यवस्था साधनसामग्रीने संपन्न करण्याचे अर्थिक धाडस न दाखवल्याने, पुन्हा त्यातुन वंचितांच्या शिक्षणाची कमकुवत व्यवस्थाच आपण निर्माण करीत असतो. असे पेच निर्माण होण्यामागे एक सामाजिक (आणि म्हणून शासकीय) मानसिकता आहे. समाजात, तुलनेने मागासलेला गट तो प्रामुख्याने राहत असलेला ग्रामिण, त्यातही दुर्गम असलेला भाग आणि स्वतःच्या हक्कांसाठी संघटन करणे आणि राजकिय आवाज उठवणे याची शक्तीही नसलेले समाजगट या सगळ्यांना, काहीही देताना, कमी किंमतीचे नि कमी दर्जाचे दिलेले चालते. अशी मानसिकता सामान्यतः आढळते. एवढेच नव्हे तर, यापेक्षा अधिक त्यांना द्यावे अशी त्यांनाच गरज नाही, असेही समर्थन यामागे उभे असते.

प्रा. संकेत गांधी
(बी.सी.ए. विभाग प्रमुख)

जे कठीण आहे ते सोपे करावे..
जे सोपे आहे ते सहज करावे..
जे सहज आहे ते सुंदर करावे..
आणि जे सुंदर आहे
त्यावर मनापासून प्रेम करावे ...

आपली दुःखं
१ % लोकांनाच सांगा,
कारण ५० % लोकांना त्याचं
महत्व नसतं, आणि
४९ % लोकांना दुःखं
झाल्याचा आनंद असतो.

हुंडाबळी

हुंडा ही आजच्या समाजाला ग्रासणारी एक जीवघेणी समस्या आहे. उत्तरेपासून दक्षिणेपर्यंत पूर्वेपासून पश्चिमेपर्यंत पुरातन काळापासून आजपर्यंत हुंड्याची ही अमानुष अघोरी रूढी चालू आहे. रामायण महाभारतासारखा महान ग्रंथातुनही हुंड्याची ही अमानुष प्रथा म्हणून उल्लेख केला आहे. इतकी ही प्राचीन रूढी आहे. हुंडा घेणे जेवढे वाईट तेवढेच हुंडा देणे हेही चुक आहे. म्हणजे हुंडा हा घेतला नाही पाहीजे व देणाऱ्यानेही हुंडा द्यायचा नाही.

प्राचीन काळापासून मुलीचा विवाह म्हणजे कन्यादान असे मानले जाते. त्यामुळे मुलीची सासरी पाठवणी करताना तीच्याबरोबर धन, धान्य, गाई इत्यादी गोष्टी दिल्या जात असत. परंतु हा सगळा मामला खुशीचा असे म्हणजे ते आपल्या मनावर असे द्यायचे की नाही. त्यांत कुठेही अडवणूक नसे आईवडीलांची संपत्ती वारसाहक्काने मुलाकडे जात असे तिच्यावर मुलींचा हक्क नसे. ही कमतरता दूर करण्यासाठी लग्नाच्या वेळी हुंडा दिला जाई हा एक प्रकार आईवडीलांच्या संपत्तीतील मुलीचा वाटा असतो.

आज मात्र या गोष्टीला पूर्ण विकृत वळण लागले आहे. मुलाचे म्हणजे घबाड मिळवणे अशी चुकीची समजूत झाली आहे. मानसातील मानव हरवला आहे. तो दानव झाला आहे. त्याच्यातील स्वार्थ भयंकर बोकाळला आहे. मग लग्नाच्या वेळी वाटेल त्या गोष्टीची मागणी केली जाते. अडलेले वधुपिते त्या गोष्टी कबुल करतात. स्वतःला विकुन कर्जबाजारी होऊन वराच्या मागण्या पूर्ण करतात. पण त्या भस्मासूराची भुक वाढतच जाते. मग लग्नानंतर मुलीचा छळ सुरू होतो. तीला आत्महत्येला प्रवृत्त केले जाते. वा तिची हत्या कली जाते. तो नराधम पुन्हा लग्न करतो हे सत्य आहे. आणि म्हणुनच नवरा बोहल्यावर उभा राहण्यास तयार म्हणजे पुन्हा नवे घबाड !

हे भयानक सत्य आहे आणि म्हणूनच हुंडा ही एक भयंकर समस्या आहे. हुंडा घेणे म्हणजे स्वतःला विकणे, स्वतःची किंमत करून घेणे आजकाल मुलिंनी आपली पात्रता सिद्ध केली आहे. अलीकडे अनेक घरांत असे दिसुन येते की, लग्न करून येणारी मुलगी घरात पोसते, घराच्या उत्पन्नात भर घालते अडीअडचणीत समर्थपणे ती घराला सावरते असे आहे. तर मग स्त्रीला भार का समजावे ? तिच्याकडूनच हुंड्याची अपेक्षा का?

कुटुंबातच स्त्री पुरूष समान असतात. पत्नीला अर्धांगीनी म्हटले जाते. पण प्रत्यक्ष मात्र पुरूषाला श्रेष्ठ समजतात. व स्त्रीला कनिष्ठ समजतात. समाजाच्या प्रत्येक व्यवहारात हेच वास्तव्य स्पष्टपणे दिसते हुंडा हे या वास्तव्याचे एक रूप आहे. या हुंड्यामुळे कित्येकदा अनेक कुटुंबे उद्‌धस्त झाली आहेत.

मुलींचा जन्म ही एक आपत्ती समजली जाते. तिला जगात येण्यास प्रतिबंध केला जातो. वा जगात आलेल्याला जगातून हद्दपार केले पाहीजे. हुंड्याला विरोध करणारा कायदा सरकारने केला आहे. पण तरी पिळवणुक चालूच आहे. या घातक समस्येविरूद्ध काही स्त्री संस्था आजही काम करत आहेत. समाजातील तळागाळापर्यंत प्रबोधनाचे कार्य पोचायला हवे.

हुंड्याच्या प्रथेचा नाश करण्यासाठी समाजात स्त्री पुरूष समानतेची दृष्टी निर्माण केली पाहीजे. केवळ हुंड्याचा विचार करता येणार नाही. समाजाच्या विचारधारणेच्या मुळाशी आपल्याला जावे लागेल. स्त्री ही पुरूषासारखीच माणूस आहे.

कु. ढाकणे प्रणाली बापू
प्रथम वर्ष बी.सी.ए.

आर्थिक नियोजन काळाची गरज

अर्थशास्त्र हा विषय नसून एक शाखा आहे. अर्थशास्त्र समजून घेऊन अर्थ म्हणजे पैशाचा उपयोग हे एक शास्त्र आहे.

या शास्त्राचा चिकित्सक पणे अभ्यास करणारे भारताचे नोबेल पारितोषीक विजेते **अर्मत्य सेन** असो किंवा जागतिक मंदिच्या काळात योग्य नियोजन (अर्थिक) करणारे आपल्या भारताचे जगद्विख्यात प्राध्यापक, पंतप्रधन मनमोहन सिंग अथवा बांग्लादेशच्या ग्रामिण बँकेचे मोहम्मद युन्नुस असो अनेक अर्थतंज्ञांनी आपल्या परीने या शाखेचा अपयोग करून जगाचे कल्याण केले आहे.

मनुष्याच्या जिवनात सर्वांत उपयोगी असे शास्त्र म्हणजे अर्थशास्त्र महिन्याच्या पहिल्या हप्यात पगार घेणारा नोकरदार, दररोज गल्ला मोजणारे व्यापारी, कधीकधी काम करून मिळणारे रोजगार हे सर्वजण आपआपल्या परीने अर्थशास्त्राचा वापर करतात.

उदा. एक मोलकरीन महिनाभर काम करून रू. तिन हजार कमवित असेल, तिला नवऱ्याचा, मुलांच्या शिक्षणाचा खर्च, गॅस, किराणा, दवाखाना वगैरे इ. खर्च महिन्याच्या रोजगारातुन करावा लागतो.

महिन्याकाठी पगार घेणारा नोकरदार वर्ग महिन्याच्या पहिल्या व दुसऱ्या हप्यात खुष असतो, तिसऱ्या हप्यात त्याची खुषी थोडी कमी होते. शेवटच्या आठवड्यात त्याचे तोंड पाहण्यासारखे होते. जर अचानक दवाखाना लग्न किंवा इतर कार्यक्रम आल्यास नोकरदाराची पंचायत होते.

एका दिवसाला रूपये तिन लाख गल्ला घेणारा व्यापारी कायम चिंतेत असतो. कारण दररोज जरी गल्ला येत असेल तरी उधारी ही दिवसेंदिवस वाढतच असते. पण या संकटातुन वाट काढत तो अनेक ठिकाणी जागा पैसे गुंतवतो शेअर मार्केट मध्ये अनेक वेळा जुगारीसारखे पैसे घालतो.

अशा या अर्थशास्त्राचा खुप फायदा आहे. नियोजनपूर्वक जर पैशाची घडी बसविली तर सामान्य मानसाचे जीवन सुरळीत चालते. सरकारी सबसीडी, अनुदान या गाजर दाखविणाऱ्या योजना अर्थशास्त्र खल्लास करून टाकतात. एक गॅस टाकी मागे सरकार रू आठशे ची सबसीडी देते. रेल्वे दरवर्षी रू. तिस हजार कोटी तोट्यात असते. एस.टी. कधीही नफ्यात राहत नाही. सामान्य मनुष्य विचार करतो. एक जिपवाला याच पैशातुन नफा कमवू शकतो तर रोख पैशावाले या सेवा का नफ्यात येत नाही.

कांद्याचे अर्थशास्त्र न समजनारे आहे.पण आपल्या महाराष्ट्राच्या वतिने पंतप्रधान पदाचे उमेदवार श्री शरदजी पवार सांगतात फायदा झाला तर शेतकऱ्यांचा होऊ द्या पण त्यावेळी शेतकऱ्यांकडे कांदा नसतो. कांद्यात भरपुर पैसा म्हणून कांदा लावणारे शेतकरी विकताना भाव कमी आणि विकल्यावर वाढणारा भाव हे गणित सर्वांना ठावूक झाले आहे.

सर्वांनी आपल्या परीने अर्थशास्त्राचा उपयोग करून योग्य नियोजन करून बचत, घरखर्च, पुढील योजनांसाठी पैसे नियोजन करून या शास्त्राचा वापर करावा.

श्री. हिरलाल लुणावत

जीवन हे फुलपाखरा सारखे असावे,
पण ध्येय मात्र मधमाशी
सारखे असावे.

महिला सबलीकरण

जगातील कोणतीही स्त्री ही विश्वविद्यालयाची सुंदर प्रतिकृती असून ती माता, भगिनी, गृहिणी या रूपामध्ये समाजात वावरताना दिसते. पुर्वीपासून विशेषतः भारतामध्ये स्त्रियांचा विचार केला असता, स्त्रीला देविचे रूप समजून तिला मान दिला जातो. ज्या घरात स्त्रीला न्याय, सदाचार मिळत असतो, तो समाज, ते कुटुंब प्रगतशिल राहते. पण त्या कुटुंबातील लहान थोर व्यक्ती नेहमी आनंदी राहत स्वतःची कुटुंबाची प्रगती करत असतात.

प्राचीन कालखंडापासून किंवा शेतीचा शोध लागला तेंव्हा पासून स्त्रीच्या बाबतीत विचार केला असता. स्त्रियांना शेतीत बी पेरून तिचे अस्तित्व निर्माण केले. याशिवाय प्राचीन कालखंडामध्ये स्त्रियांना वेदांचा अभ्यास करून पुरूषांच्या बरोबरीने सहभागी होवून स्वतःचे अस्तित्व निर्माण केलेले आहे. उदा. वेद - उपनिषदांत बरोबरीने सहभागी स्त्रिया म्हणजे आपल्या, हौसा, मैत्री, गार्गी यांसारख्या विदुषी स्त्रियांचा उल्लेख करता येईल.

कालांतराने जसजसा काळ बदलत गेला तशी परस्थिती बदलून पुरूषांनी स्त्रीला चुलीपुढे ठेवून चुल व मुल हे कार्यक्षेत्र मर्यादित केले. याला कारण पुरूषी अहंकार सांगता येईल.

अव्वल इंग्रजी कालखंडाचा विचार केला असता विविध समाजसुधारक जन्माला आले. उदा. धो. के. कर्वे यांच्या मते '' जेथे स्त्रियांचा आदर होतो, तेथेच देवी देवतांचा निवास असतो.'' नीती, न्यायाची, सदाचाराची शिकवण माताच बालकाला देत असते. स्त्रियांचा मानसन्मान राखणे हे समाजाचे कर्तव्य आहे., ज्या देशात स्त्रिया, सुसंस्कृत, सदाचारी असतात. ते राष्ट्र प्रगतीपथावर असते. या वरून स्त्री शिक्षणाची नितांत गरज होती व आहे हे लक्षात येवून जाते. शिक्षणामुळे माणसांची प्रगती होते हे लेखणीच्या माध्यमातून दाखवून दिले. याशिवाय महात्मा फुले व सावित्रीबाई फुले यांनी शिक्षणाची क्रांती घडविली. स्त्रीला शिक्षणामुळे होणाऱ्या विविध त्रासांपासून मुक्ती मिळू शकेल. असा विश्वास निर्माण केला. सावित्री - ज्योती जीवनसाथी या जोडीने संपूर्ण शिक्षणाचे महत्व पटवून दिले. आज समाजात ज्या शिकलेल्या स्त्रिया आहेत, त्या सावित्रीबाईंच्या प्रयत्नामुळे सांगता येईल.

इंग्लंडसारखा बलाढ्य देशाचा विचार केला असता. तेथिल स्त्रियांना मतदानाचा हक्क संघर्ष करून मिळवावा लागला. आज आपण भारतासारख्या विकसीत राष्ट्रांचा विचार केला तर पंतप्रधान, राष्ट्रपती, शास्त्रज्ञ, समाजसेविका, क्रिडा, राजकारण, अर्थकारण विविध क्षेत्रांत स्त्रियांनी नावलौकीक मिळवून देशाचे नांव उज्वल केले आहे. इंदिरा गांधी, झाशीची राणी, कॅप्टन लक्ष्मी, प्रतिभा पाटील, डॉ. किरण बेदी, कल्पना चावला, सुनिता विल्यम, सिंधुताई सपकाळ, डॉ. आनंदीबाई जोशी यांचा जरूर उल्लेख करता येईल. या शिवाय समाजाचा त्रास सहन करूनही संत परंपरेतील संत जनाबाई, मिराबाई, संत कान्होपात्रा आपले कार्य करीत राहिल्या.

वीर शिवाजींना घडविण्याचे सामर्थ्य जिजाऊनी केले. जिजाऊ नसत्या तर हिंदवी स्वरा-

ज्याचे संस्थापक शिवाजीही घडले नसते.

भारतासारख्या विकसीत राष्ट्राचा विचार करत असताना आजच्या काळामध्ये दहशदवादां इतके विचीत्र परिस्थिती स्त्रियांवर होणारे अन्याय अत्याचार सांगता येईल. हुंडाबळी, स्त्रि-भ्रुणहत्या या समस्याही पुन्हा समाजात घडताना दिसतात. हि विचीत्र परिस्थिती बदलण्यासाठी समाजाने जागृत होऊन सतत विरोध केला पाहिजे. ज्या ज्या ठिकाणी वरील घटना घडतील त्या ठिकाणी कायदा व सत्य परिस्थितीची जाणीव करून दिली पाहिजे, कारण निसर्गाने स्त्रि कोणत्याही प्रकारचे दुःख सहन करू शकते. यावरून स्त्री ही पुरूषापेक्षा काकणभर श्रेष्ठ आहे हे लक्षात येते.

प्रा. बोंबे सुनिता दत्तात्रय
(गांधी महविद्यालय, कडा)

स्वप्नं थांबली की
आयुष्य संपते ...
विश्वास उडला की
आशा संपते ...
काळजी घेणे सोडले की
प्रेम संपते ...
म्हणून स्वप्नं पहा
विश्वास ठेवा ...
आणि काळजी घ्या,
आयुष्य खुप सुंदर आहे...

भारतातील थेट विदेशी गुंतवणुक (FDI)

आधुनिक जागतिकीकरणाच्या वातावरणात थेट विदेशी गुंतवणुकीला अनन्य साधारण महत्व प्राप्त झाले आहे. जगातील सर्वच देशांना आर्थिक विकास आणि आर्थिक वृध्दीची पातळी उंचावण्यासाठी वा टिकवण्यासाठी थेट विदेशी गुंतवणुकीची आवश्यकता भासत आहे. थेट विदेशी गुंतवणुक हा दिर्घकालीन भांडवली हालचालींचा प्रकार आहे. आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीच्या तांत्रीक तज्ञ गटाच्या मतानुसार जेव्हा एखाद्या देशातील कंपनी दुसऱ्या देशातील कंपनीमध्ये १० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त भांडवली गुंतवणुक करून भाग भांडवलांचे आधिग्रहन करते किंवा मताधिकार शक्ती प्राप्त करते तेव्हा त्याला थेट विदेशी गुंतवणुक असे म्हणतात.

भारतात १९९१ पासून थेट विदेशी गुंतवणुकिला दरवाजे उघडण्यात आले आहेत. आज मोजके उद्योग वगळता कोणत्याही उद्योगात १० टक्के पासून ते १०० टक्के पर्यंत थेट विदेशी गुंतवणुक करण्याची परवानगी भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या स्वयंचलीत मार्गाने आणि भारत सरकारच्या वाणिज्य आणि उद्योग मंत्रालयाच्या सरकारी मान्यता मार्गाने देण्यात येत आहे. भारत सरकारच्या उदार धोरणाबरोबर भारतातील उपभोक्त्याची मोठी संख्या वाढते राष्ट्रीय व दरडोई उत्पन्न बदलत्या आवडी निवडी विकसनशील नाणेबाजार व भांडवल बाजार नैसर्गिक व मानवी संसाधकाची सहज उपलब्धता वेगाने

विकास साध्य करणारी वाहतुक व दळणवळण व्यवस्था इत्यादी व्यवसायीक पर्यावरणाचा सकारात्मक परिणाम म्हणुन गेल्या दशकात भारतातील थेट विदेशी गुंतवणुकीच्या अन्नप्रवाहात वाढ झाली आहे.

थेट विदेशी गुंतवणुकीच्या माध्यमातुन देशात भांडवल, तंत्रज्ञान, तंत्रज्ञ, व्यवस्थापन यांचे आगमन होते. आणि त्याचा देशाच्या आर्थिक विकासावर सकारात्मक प्रभाव पडतो. हे लक्षात घेऊन सरकारने थेट विदेशी गुंतवणुकींच्या आंतरप्रवाहात वाढ करण्यासाठी आर्थिक सुधारणा काळात अनेक प्रयत्न केले आहेत. आज सट्टेबाजी, बिटींग व लॉटरी व्यवसाय चिट फंड, निधी कंपनी, अनुऊर्जा आणि किरकोळ व्यापार हि क्षेत्रे वगळता भारतातील कोणत्याही उद्योग व्यवसायात विदेशी गुंतवणुकदार, बहुराष्ट्रीय कंपणी आणि अनिवासी भारतीयांना १० टक्के पासून ते १०० टक्के पर्यंत थेट विदेशी गुंतवणुक करण्याची परवानगी आहे.

भारतातील आर्थिक सुधारणा, उद्योग जगताचा सकारात्मक दृष्टीकोन मानवी संसाधकाचा उंचावणारा दर्जा पायाभुत संसदेचा वाढता विस्तार वित्तीय आणि विमा क्षेत्राचा विकास आणि विस्तार या सर्वांचा एकत्रीत परिणाम म्हणुन भारताच्या स्थुल देशांतर्गत उत्पादनांत गेल्या दशकात समाधानकारक वाढ झाली आहे. थेट विदेशी गुंतवनुकीबाबतचे सरकारने अनुकुल धोरण आणि व्यवसायीक पर्यावरणाच्या अनुकुलतेचा परिणाम म्हणुन भारतातील विदेशी गुंतवणुकीच्या अंतरप्रवाहात वाढ झाली आहे.

प्रा. मदन मार्कंडे
(वाणिज्य विभाग)

भारतीय उद्योग

कोणत्याही देशाची अर्थव्यवस्था ही देशातील औद्यागिक विकासाच्या पातळीवर अवलंबुन असते. उद्योगाच्या स्थान निश्चीतीसाठी जे घटक कारणीभुत असतात त्यांना उद्योगांच्या स्थानिकी घटकांचे घटक म्हणतात. उदा. कच्चा माल, ऊर्जा, वाहतुक सोय, बाजारपेठ, कुशल कामगार, भांडवल, शासकिय धोरण, अनुकुल हवामान, मुबलक पाणी.

* स्थानिकीकरणानुसार उद्योगाचे वर्गिकरण दोन प्रकारे पडतात.

अ) कच्च्यामालाच्या सानिध्यातील उद्योग - उदा. लोह पोलाद प्रकल्प, लाकुड कटाई, गिरण्या, साखर कारखाने, दुध संघ, आदी.

ब) बाजारपेठेच्या सानिध्यातील उद्योग - उदा. वस्त्रोद्योग, हातमाग इ.

* शेतीमालावर आधारीत उद्योग

आपण थोडक्यात भारतीय उद्योगांची माहिती घेऊया.

१) सुती वस्त्रोद्योग - वस्त्रोद्योग हा भारतातील प्राचीन उद्योग आहे. १८५४ मध्ये कौसाजी नाना मॉय यांनी भारतातील पहिली कापड गिरणी मुंबईत सुरू केली हिच वस्त्रोद्योग तसेच यापुढील अन्य उद्योगांची सुरवात मानली जाते.

सुती वस्त्रोद्योग विस्तार - भारतात अनेक ठिकाणी वस्त्रोद्योग आहे. महाराष्ट्र, गुजरात, तमिळनाडू, उत्तर प्रदेश, आध्र प्रदेश, कर्नाटक, मध्य प्रदेश, व पश्चिम बंगाल येथे वस्त्रोद्योग आहे. महाराष्ट्र, गुजरात अन तमिळनाडू ही राज्य सुती वस्त्रोद्योगात अग्रनिय आहे.

२) साखर उद्योग - ऊस हा कच्च्या माला-

मालावर आधारीत आहे. देशातील तिसऱ्या क्रमांकाचा मोठा उद्योग आहे. देशातील एकूण कारखान्यांपैकी महाराष्ट्रात सर्वाधीक साखर कारखाने आहेत. भारत हा जगातील सर्वांत मोठा साखर उत्पादक व उपभोक्ता देश आहे. महाराष्ट्रात १९४९ साली प्रवारानगर लोणी येथे पहिला सहकारी साखर कारखाना सुरू झाला.

३) ताग उद्योग – भारतात पहिली ताग गिरणी १८५५ साली कोलकत्ता जवळ रिश्रा येथे सुरू झाली. पश्चिम बंगाल, बिहार, झारखंड, उत्तर प्रदेश, मध्य प्रदेश, आध्र प्रदेश या राज्यांत ताग उद्योग मोठया प्रमाणात चालतो. पश्चिम बंगाल हे राज्य ताग उद्योगात देशात आघाडीवर आहे.

४) रेशीम उद्योग – नैसर्गिक रेशीम उद्योगात भारताचा, चीन नंतर जगात दुसरा नंबर आहे. भारतात तसर, रवी, मुग, तुती या चार प्रकारचे रेशीम उद्योग आहेत. कर्नाटक राज्यांत सर्वात जास्त रेशीम उद्योगांचा विस्तार झालेला आहे.

५) लोह पोलाद उद्योग – अवजड स्वरूपामुळे या स्वरूपाचे स्थानीकिकरण कोळसा क्षेत्राजवळच होतो. भारतातील पहिला आधुनीक लोह पोलाद कारखाना १८७० मध्ये पश्चिम बंगाल मधील 'कुल्टी' येथे सुरू झाला.

कु. पवळ कोमल
द्वितीय वर्ष विज्ञान

बडा आदमी होना अच्छी बात है ।
लेकिन सच्चा और अच्छा आदमी होना
ये सबसे बडी और अच्छी बात है ।

भारतीय शेती

भारत हा कृषी प्रधान देश आहे. भारताच्या स्थूल देशांतर्गत उत्पादनात शेतीचा १६ टक्के हिस्सा अहे. इ.स. २०११ च्या जनगननेनुसार ५८ टक्के लोकसंख्या शेती या क्षेत्रावर अवलंबुन आहे. जागतिकीकरणाच्या प्रक्रियेत बि-बीयाणे, खते, औजारे, यांच्या किंमतीत वाढ झालेली आहे. भारतात शेती (इ.स.पुर्व ३०००) पासून मानव करत आहे. भारतातील लोकांची शेती हा मुख्य व्यवसाय आहे. शेतीमध्ये वेगवेगळ्या प्रकारची पिके घेतली जातात.

भारतात शेती बरोबर पशु पालन ही केले जाते. शेती पदार्थांचे उत्पादन हे संयुक्त उत्पादन आहे. शेती उत्पादन नैसर्गिक व जैविक प्रक्रीयेने होते. त्यामुळे मानवाला त्यावर नियंत्रण करण्याची जास्त गरज भासत नाही. शेतीमध्ये जमिन, हवा, पाणी या घटाकांचा समावेश जास्त प्रमाणात आहे. शेतीतील पिकांसाठी जमिनीचा वापर करतात. जमिनीचे संरक्षण योग्य रितीने होईल. याची काळजी घ्यावी लागते. जर मानवाने जमिनीचे रक्षण योग्य पद्धतीने घेतले नाही, तर जमिनीतील पिकांवर परिणाम होतो. शेतीमध्ये जमिनीत कोणते पिके कोणत्या प्रमाणात आणि केंव्हा काढावेत. या संबंधी आपल्याला योग्य निर्णय घ्यावा लागतो. शेतीमध्ये प्रत्येक पिकांच्या बाबतीत उत्पादन काळ वेगवेगळा असतो. व त्यावर निसर्गाच्या मर्यादा असतात.

भारतात लोकांना शेतीद्वारे रोजगार मिळतो. भारतातील औद्योगीक केंद्रांना लागणारा कच्चा माल शेतीतुन पुरविला जातो. त्यामुळे भारताच्या औद्योगिक प्रगतीला चालना मिळाली आहे. भारतातील

जवळ जवळ ८० टक्के जमिन खाद्य पिके, डाळी, आणि भरड धान्या करीता वापरली जाते. भारतात खाद्य पिकांखालील जमिनीचे प्रमाण जास्त असल्यामुळे भारतातील खाद्यान्नाचे उत्पादन जास्त आहे. भारतात शेतीमधुन थोड्या प्रमाणात जनावरांसाठीही खाद्य पुरवठा केला जातो.

भारतातील रेल्वे व रस्ते वाहतुक मोठ्या प्रमाणात शेती उत्पादनाच्या माल वाहतूकीवर अवलंबुन आहे. त्यामुळे भारतात वाहतूक व्यवसायाची प्रगती झाली आहे. भारतात चालणारा अंतर्गत व्यापार बहुतांशी शेती मालावरच आधारीत आहे. शेतीपासून पक्क्या मालाच्या स्वरूपात २० टक्के माल असतो. भारतात एकूण क्षेत्रफळाच्या ४५ टक्के भागावर शेती होते. भारतात जास्तीत जास्त शेती मैदानात, नद्यांच्या खोऱ्यात व पठारावर होते. पर्वतीय भागामध्ये शेतीचे प्रमाण सर्वांत कमी आहे.

भारतातील शेती पुर्णपणे मान्सुनवर अवलंबुन आहे. मौसमी पर्जन्य कधी कमी तर कधी जास्त होते. त्यामुळे त्याच्यावर अवलंबून असलेली शेतीचे नुकसान होते. पिकाची चांगल्या प्रकारे वाढ करण्यासाठी शेती मध्ये सतत पाणीपुरवठा असला पाहीजे. भारतात शेतीचा आकार फारच लहान म्हणजे ६ हेक्टर आहे. भारतात लोकसंख्या जास्त असल्यामुळे भारतातील दर माणसी जमिनीचे प्रमाण कमी आहे.

भारतात विविध प्रकारची पिके घेतली जातात. भारताचे हवामान मौसमी प्रकारचे असले तरी प्रत्येक भागातील हवामान परस्थीतीत भिन्नता आढळते. त्यामुळे प्रत्येक भागात वेगवेगळी पिके होतात. शिवाय शेतीच्या पद्धतीतही भिन्नता आढळते. भारताच्या काही भागात वर्षातून एकच पिक घेतले जाते. तर काही भागात दोन ते तिन पिके घेतली जातात.

भारतातील ८८ टक्के जमिन ज्वारी, गहू, तांदुळ इ. पिकांखाली आहे. भारताच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या ५५ टक्के जमिन शेतीयोग्य आहे. पण यापैकी ४५ टक्के जमिन लागवडीखाली आहे. भारतात शेतीमध्ये जुन्या पद्धतीची अवजारे वापरली जातात. भारतात उदरनिर्वाहाचे साधन म्हणून शेतीकडे पाहिले जाते. व्यापारी पद्धतीने आजही शेती होत नाही. भात हे भारतातील मुख्य पिक आहे. भाताच्या पिकांसाठी भारतातील ३० टक्के जमिन वापरली जाते. चीन नंतर भारताचा भात उत्पादनांत क्रमांक लागतो. जगाच्या २० टक्के भाताचे उत्पादन भारतात होते. खाद्य पिकांबरोबर भारतात गळीताच्या धान्याला महत्व आहे. भारताच्या एकूण २० टक्के जमिन जलसिंचनाखाली आहे. भारतात रोखीच्या पिकांचेही मोठ्या प्रमाणावर उत्पादन घेतले जाते. उदा. ऊस, तंबाखु, कापूस इ. भारतात चहा, कॉफी, रबर यांचे उत्पादन मोठ्या प्रमाणावर होते. भारतात आसाम मध्ये चहाचे मोठया प्रमाणावर उत्पादन घेतले जाते. कर्नाटकमध्ये कॉफी तर केरळमध्ये रबर या पिकांचे प्रमाण मोठ्या प्रमाणात आहे.

प्रा. डॉ. रमेश आबदार
(प्राणिशास्त्र विभाग प्रमुख)

भारताचा विदेशी व्यापार

स्वातंत्र्यपुर्व काळात भारतातून कच्चा माल, खनिज संपत्ती, अन्नधान्य इ. मोठ्या प्रमाणावर इंग्लंडसारख्या देशांना निर्यात होत असे. त्यामधुन तयार झालेला उत्पादित माल भारतामध्ये आणून विकण्यात येई. स्वातंत्र्यानंतर या स्थितीत बराच फरक पडला. आता भारत उत्पादित माल निर्यात करू लागला आहे. पण तो अविकसीत, विकसनशिल देशांना ! अजुनही भारतास यंत्रसामुग्री, विविध वस्तू प्रसंगी अन्नधान्य यांची आयात करावीच लागते. निर्यात वाढीचे अनेक प्रयत्न करूनही त्यामध्ये लक्षणीय अशी वाढ झालेली नाही. निर्यात मालाची किंमत त्याचा दर्जा, निर्यात करीत असलेला माल या बाबतीतील चित्र उदार आर्थिक धोरण स्विकारल्यानंतरच्या अलिकडील काही वर्षाचा उपवाद वगळता निराशजनक नसले तरी फारसे प्रोत्साहकही नाही. आयात कमी करण्याचे सर्व प्रयत्न अयशस्वी ठरलेले तरी फारसे प्रोत्साहकही नाही. आयात कमी करण्याचे सर्व प्रयत्न अयशस्वी ठरलेले आहेत. आयातीला पर्याय शोधण्यातही फारसे यश आलेले नाही. त्यामुळे परकिय चलनाची स्थीतीही गंभीर बनली होती. निर्यातील प्रोत्साहन देण्यासाठी, तसेच आयातीला प्रभावीपणे आळा घालण्यासाठी भारताने तिन वेळा रूपयाचे अवमुल्यनही केले. पण त्याचा फारसा फायदा होऊ शकला नाही. उलटपक्षी या अवमुल्यनाने आयात मालाची किंमत वाढून परकीय चलनाच्या साठ्यावर मात्र त्याचा विपरीत परिणाम झाला.

अर्थात अलिकडील काळात आयातीबरोबरच निर्यातही होत असलेल्या लक्षणीय वाढीमुळे व विशेषत्वाने सेवाक्षेत्रातील वृद्धीमुळे परकीय चलनाची आपली गंगाजळी वाढत चालली आहे. सन २००६-०७ या एकाच वर्षात आपल्या परकीय चलन साठ्यात ४.७६० कोटी डॉलर्सने भर पडली. त्यापैकी १.०९० कोटी डॉलर्सची भर डॉलर्सच्या तुलनेत इतर चलनांचे मुल्य वाढल्यामुळे पडली.

मार्च २००७ अखेर आपला परकीय चलनसाठा १९.९२० कोटी डॉलर्सवर पोहचला होता. मार्च २००७ अखेर असलेल्या या परकीय चलनसाठ्यात ११.५४० कोटी डॉलर्सची भर पडून मे २००८ अखेर हा चलनसाठा ३१.४६० कोटी डॉलर्सवर पोहचला.

पुढील काळात जागतिक मंदीमुळे आणि डॉलर बळकट होत गेल्यामुळे (आणि आपला परकीय चलनसाठा डॉलर मध्येच मोजला जात असल्यामुळे) आपल्या परकीय चलन साठ्यात घट होऊन मार्च, २००९ अखेर तो २५.२०० कोटी डॉलर्सपर्यंत घसरला.

परिस्थितीत काहीशी सुधारणा होऊन सन २००९-१० मध्ये आपल्या परकीय चलनसाठ्यात वाढ होत जाऊन मार्च २००९ अखेर आपला परकीय चलनसाठा २८.३५० कोटी डॉलर्सवर पोहोचला.

एप्रिल, २०१० अखेर आपल्या परकीय चलनामध्ये २९.२४० कोटी डॉलर्सची सीमा रेषा पार केली. तर डिसेंबर २०१० अखेर आपला २९.७३० कोटी डॉलर्सची मर्यादा ओलांडली. अर्थात, परकीय चलन साठ्यात झालेल्या या वाढीत डॉलर घसरल्यामुळे

झालेल्या मुल्यवृद्धीचा भाग अधीक होता.

पुढे काही निवडक देशांचा माहे. डिसेंबर २०१० मधील (चिनचा जून २०१० मधील) परकीय चलनसाठा नमुद केला आहे. त्यावरून आपण नेमके आहोत तरी कोठे, ते लक्षात यावे !

चीन २.४५.४३० कोटी डॉलर्स

जपान १.११.८८० कोटी डॉलर्स

रशिया ४७.९४० कोटी डॉलर्स

भारत २९.७३० कोटी डॉलर्स

कोरीया २९.३५० कोटी डॉलर्स

जर्मनी २१.६६० कोटी डॉलर्स

फ्रान्स १८.८३० कोटी डॉलर्स

इटली १५.७४० कोटी डॉलर्स

परकीय चलनसाठ्यात विचार करता, भारत हा चौथ्या क्रमांकाचा सर्वांत मोठा परकीय चलनधारक देश ठरतो.

- पांडुळे अजिनाथ (TYBA)
अर्थशास्त्र

" I don't believe in taking right decisions..
I take decisions & then make them right ..."
So always believe in ur ability & efforts..."

भारतीय बेरोजगारी

बेरोजगारीचे प्रकार :-

भारतातील बेरोजगारीसंदर्भात धावता उल्लेख यापूर्वी आलेला आहेच. भारतातील बेरोजगारीचे सर्वसाधारणपणे ग्रामिण बेरोजगारी व नागरी बेरोजगारी असे दोन भाग पडतात.

१) खुली बेरोजगारी - या प्रकारच्या बेरोजगारीस इंग्रजीमध्ये "Open Unemployment" या संज्ञेने ओळखले जाते. या प्रकारच्या बेरोजगारीत काम करण्याची क्षमता व इच्छा असूनही रोजगार मिळू शकत नाही. अशा प्रकारच्या बेरोजगारांमध्ये रोजगारीसाठी ग्रामिण भागातुन शहरात आलेल्या बेरोजगारांचा व सुशिक्षीत बेरोजगारांचा समावेश होतो.

२) कमी प्रतीची रोजगारी - शहरी भागातील रोजगारांचा हा प्रकार काहीशा प्रमाणात ग्रामिण भागातील न्यून रोजगाराप्रमाणेच आहे. ज्या वेळी एखादी व्यक्ती आपल्या क्षमतेपेक्षा कमी काम करते. किंवा तिला तसे करणे भाग पडले अथवा ज्या वेळी एखाद्या व्यक्तीच्या कार्यक्षमतेचा पुरेपूर वापर होत नाही. वा करून घेतला जात नाही. त्या वेळी अशा प्रकारची बेरोजगारी आढळते. एखाद्या अभियंत्यास एखाद्या पदव्युत्तर पदवीधारकास एखाद्या संस्थेत लिपीकाचे काम करावे लागते. ही या प्रकारच्या बेरोजगारीची उदाहरणे होत.

३) सुशिक्षीत बेरोजगार - या प्रकारची बेरोजगारी प्रामुख्याने शहरी भागात आढळते. सुशिक्षीत बेरोजगारी मोठ्या प्रमाणात वाढत आहे.

बेरोजगारीची कारणे –

आपल्या देशात आढळुन येणाऱ्या बेरोजगारीची कारणे स्थुलमानाने खालीलपणे सांगता येईल.

१) अर्थव्यवस्थेतील मंद सुधारणा – आपला देश विकासाकडे वाटचाल करीत आहे. हे निःसंशय परंतु या विकासाचा दर अतिशय अल्प आहे. आजही देशातील काम करू शकणाऱ्या वयोगटातील दोन तृतीयांशहून अधीक लोक शेतीव्यवसायात गुंतलेले आहेत. हे आपल्या आर्थिक विकासाचा वेग किती धिमा आहे, याचे बोलके उदाहरण आहे. औद्योगिक क्षेत्रातही आपण विकासाचे अपेक्षित उद्दिष्ट्ये गाठु शकलो नाही.

२) अपुरे तंत्रज्ञान – अपुरे तंत्रज्ञान किंवा पुरेशा तंत्रज्ञानाचा अभाव हे देशातील बेरोजगारीचे आणखी एक कारण सांगता येते. अपुऱ्या तंत्रज्ञानामुळे औद्योगिक विकासाचाच नव्हे तर कृषी उत्पादनाचाही अपेक्षीत वेग साध्य करता येत नाही. व त्यामुळे रोजगाराच्या संधी पुरेशा प्रमाणात वाढू शकत नाहीत.

देशातील सध्याची शिक्षणपद्धती ही ब्रिटीशांनी निर्माण केलेली शिक्षणपद्धती आहे. ब्रिटीशांनी ही शिक्षणपद्धती मुलतः हिंदी जनतेतुन मुलकी वा सनदी नोकर निर्माण करण्यासाठी सुरू केली होती. ही शिक्षणपद्धती रोजगारमुख अशा स्वरूपाची नसल्याने या शिक्षणपद्धतीतून स्वयंरोजगार निर्माण करू शकणारे सक्षम तरूण निर्माण न होता या शैक्षणिक पद्धतीतुन कारकुनी नोकरीची इच्छा व क्षमता असलेले तरूणच तयार होत असून त्यामुळे वाढत्या बेरोजगारीत केवळ भरच पडत नांही.

सोनवणे पंकज प्रेमचंद

द्वितीय वर्ष विज्ञान

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे मजुरविषयक विचार

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर हे नाव जगातील काही विव्दानांपैकी एक आहे. ते फक्त एक व्यक्ती नाही तर एक विचारप्रवाह आहे. समतेचा, स्वातंत्र्याचा आणि बंधुतेच्या विचारांवर मार्गक्रमण करणाऱ्या लोकांनी आज यशाची शिखरे गाठलेली आहे.

कामगार नेता, मजुर मंत्री आणि स्वतंत्र मजुर पक्षाचा संस्थापक या भुमिकांमधुन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर शेतकरी, कामगार व मजुरांना न्याय मिळवुन देण्याचा प्रयत्न केलेला आहे.

कामगार नेता म्हणुन डॉ. बाबासाहेब आबंडेकरांनी आपली भुमिका पार पाडली. शेतकऱ्यांचे हित साध्य करण्यासाठी मुंबई विधीमंडळात एक विधेयक मांडले. शेतजमिन कसणाऱ्या कुळांची गुलामगिरी नष्ट करणाऱ्याच्या हेतुने प्रांतिक विधीमंडळात अशा तऱ्हेचे विधेयक मांडणारे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पहिलेच सदस्य होते. खोती नष्ट होईन कुळांना जमिनीचे स्वामित्व मिळावे हा त्यांच्या विधेयकाच्या मुख्य हेतु होता. परंतु राज्यकर्त्यांनी हे विधेयक मंजुर होऊ दिले नाही. त्यानंतर त्यांनी महार वतन विधेयक सुध्दा मांडले. परंतु ते ही शेवटपर्यंत संमत झाले नाही.

डॉ. बाबासाहेबांचा कम्युनिस्ट कामगार चळवळीला विरोध होता. कारण कम्युनिस्ट हे आपले राजकिय ध्येय साध्य करण्यासाठी कामगारांचा केवळ वापर करतात. त्यामुळे कामगारांचे हित साध्य होत नाही असे बाबासाहेबांचे मत होते. त्यांनी काँग्रेस पक्षाला सुध्दा समाजवादाच्या बुरख्याखाली भांडवलशाहीला

खतपाणी घालणारा पक्ष ठरविले होते. कारण कॉंग्रेस पक्ष वर वर जरी समाजवादाच्या गोष्टी करीत असला तरी या पक्षात धनिकांचा जास्त भरणा असल्यामुळे कामगार व श्रमिकांनी आपल्या कल्याणासाठी कॉंग्रेस पक्षावर अवलुंबन राहणे मुर्खपणाचे होईल असे ते मानत. त्यांनी स्वतंत्र मजुर पक्षाची स्थापनी केली. कारण त्यांना कामगार, शेतकरी व मजुरांना न्याय मिळवुन द्यायचा होता. व एक सक्षम राजकिय पर्याय म्हणुन हा पक्ष बळकट करायचा होता.

शेतकऱ्यांची गाऱ्हाणी सरकारच्या समोर मांडण्यासाठी त्यांनी एक मोर्चा काढला होता. डॉ. आंबेडकरांच्या नेतृत्वाखाली एक शिष्टमंडळ मुख्यमंत्र्यांना जाऊन भेटले व त्यावेळी त्यांनी एक निवेदन मुख्यमंत्र्यांना दिले त्या निवेदनामध्ये शेतावर काम करणाऱ्या मजुरांचे किमान वेतन ठरविणे, महसुल करात ज्याप्रमाणे सुट देण्यात येते त्याप्रमाणे थकलेल्या भाड्याच्या पैशात सुट द्यावी. मालकांना भरपाई देऊन इनामदारी आणि खोति या पद्धती नष्ट करण्याबाबत ताबडतोब कायदा करावा, सामाजिक दृष्ट्या जुलमि व आर्थिक दृष्ट्या कुचकामी ठरलेली जमिनदारी पध्दत संपुष्टात आणली पाहिजे, लहान शेतकऱ्यांना कालव्याच्या पाण्याचे दर निम्मे करावेत, इत्यादी मागण्यांचा समोवश होता. त्यावेळी शेतकरी, कामगार, मजुरांना उद्देशुन भाषण करतांना त्यांनी आवाहन केले की, शेतकरी, कामगार, मजुर यांनी आपल्या दैन्याची कारणे त्यांची पिळवणुक करणाऱ्या श्रीमंतीत आहे. त्यामुळे त्यांनी निरपेक्ष बुध्दीने मजुराची एक आघाडी निर्माण करावी.

१९३८ ला मुंबई विधीमंडळात औद्योगिक कलहाचे विधेयक चर्चेसाठी मांडले गेले. त्याला डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी कडाडुन विरोध केला. या विधेयकानुसार विशिष्ट परिस्थितीत संप करणे बेकायदेशिर ठरविले गेले होते. हे विधेयक कामगारांच्या संप करण्याच्या हक्काला बाधा आणत होते.

कु. दुधावडे प्रिती
तृतिय वर्ष विज्ञान

भारतीय पैसा (चलन)

" Great minds
discuss ideas.
Average minds
discuss events.
Small mind
discuss people."

महात्मा गांधी राष्ट्रीय रोजगार हमी योजना

भारत हा विकसनशील देश असुन शेती हा देशातील प्रधान व्यवसाय आहे. १५ ऑगस्ट १९४७ रोजी देशाला स्वातंत्र्य मिळाले. त्यावेळी देशाची लोकसंख्या सुमारे ३५ कोटी इतकी होती. भारताचे पहिले पंतप्रधान स्व. पंडित जवाहरलाल नेहरू यांनी रशियाच्या धर्तीवर आर्थिक नियोजनाच्या धर्तीवर आर्थिक नियोजनाच्या माध्यमातुन देशाचा विकास करण्याचे धोरण अवलंबले. स्वातंत्र्याप्राप्तीच्या वेळी भारतासमोर दारिद्रय, बेरोजगारी, अन्नधान्य टंचाई व वाढती लोकसंख्या अशा अनेक समस्या होत्या. देशाच्या ग्रामीण भागाचा विकास घडवुन आणल्याशिवाय सर्वंकष आर्थिक विकासाचे स्वप्न पुर्ण होणार नव्हते. म्हणुन राष्ट्रपिता महात्मा गांधीजी यांचे विचार डोळ्यासमोर ठेवुन नियोजनकरांनी आर्थिक विकासाबाबतचे विविध उपक्रम राबविण्यावर भर देण्याचे ठरवले होते. भारतीय स्वातंत्र्याच्या ६६ वर्षाचा आढावा घेतला असता, आजही देशासमोर वाढत्या लोकसंख्येमुळे विविध प्रश्न निर्माण झाले आहेत. त्यामधील सार्वत्रिक दारिद्रय व बेरोजगारीचे वाढते प्रमाण हे प्रमुख दोन प्रश्न मानता येतील. १९५० - ५१ मध्ये देशाची लोकसंख्या ३६.१ कोटी होती ती २०११ मध्ये १२१.२ कोटी पर्यंत वाढली. या लोकसंख्येमध्ये प्राथमिक क्षेत्रात काम करणाऱ्या लोकसंख्येचे प्रमाण १९५१ ते २०११ या काळात ७२.१ % वरून ५२.५% पर्यंत घटले. तर सेवाक्षेत्रात गुंतवलेल्या लोकसंख्येचे प्रमाण याच काळात १७.२% वरून २७.३% पर्यंत वाढले. याच कालावधीत वाढत्या लोकसंख्येबरोबर कर्त्या लोकसंख्येचे प्रमाण सुध्दा वाढत गेले. परिणामी पुरेशा प्रमाणात रोजगार संधी उपलब्ध न झाल्यामुळे बेरोजगार व्यक्तींच्या संख्येत वाढ झाली. आजही देशाच्या ग्रामीण व शहरी भागात पुरेशा प्रमाणात रोजगार संधी उपलब्ध न झाल्याने बरोजगारांचे तांडे वाढलेले दिसुन येतात. वाढत्या बेराजगारीचा परिणाम म्हणुन भारतीय अर्थव्यवस्थेसमोर अनेक आर्थिक व सामाजिक प्रश्न निर्माण झालेले दिसुन येतात. भारतासारख्या विकसनशील देशात बेरोजगारीच्या प्रश्नाचे गांभीर्य विचारात घेऊन व्यापक व व्यवहारवादी उपाययोजना करणे गरजेचे आहे.

भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी १९४७ ते १९४९ या तीन वर्षाच्या काळात भारतीय अर्थव्यवस्थेचा समग्र अभ्यास करून देशाला दीर्घकाळापर्यंत मार्गदर्शन करेल अशी राज्य घटना तयार केली. भारतीय राज्यघटनेच्या ३१, ४१ व ४३ कलमांनुसार देशातील प्रत्येक नागरिकांना रोजगाराची हमी देण्याची तरतुद केली असुन त्यांची कार्यवाही राज्य शासनाने करावयाची आहे. इतकेच नव्हे तर प्रत्येक व्यक्तीच्या काम करण्याच्या हक्कास राजमान्यता देण्यात आली आहे. त्यादृष्टीने येथे येथे उल्लेख करण्यास अतिशय आनंद वाटतो की, महाराष्ट्र हे देशातील असे पहिले घटकराज्य कि, ज्या घटकराज्याने अकुशल कामगारांना कायद्यान्वये रोजगाराची हमी दिली आहे. १९७२ साली महाराष्ट्र शासनाने हि योजना स्विकारल्यानंतर केंद्र सरकारने जवाहर रोजगार योजना, पंतप्रधान रोजगार योजना,

सुशिक्षित बेराजगारांसाठी योजना, एकात्मिक ग्रामिण विकास योजना व राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार योजना यांसारख्या विविध योजना संपुर्ण देशभरात अमलात आणल्या. भारतात वाढत्या बेराजगारीच्या संख्येबरोबर रोजगार संधी वाढविण्याच्या दृष्टीने ग्रामीण व शहरी भागात कायदेशीर मार्गाने या योजना कार्यान्वित करण्यात आल्या. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी राज्यघटनेत नमुद केलेल्या कलमानुसार रोजगाराचा हक्क रोजगाराची मागणी करणाऱ्या १००% लोकांना आजही प्राप्त झालेला नाही. म्हणुन देशाची राज्यघटना व रोजगार मिळविण्याच्या हृक्क याबाबत विचारमंथन होणे गरजेचे आहे. देशातील विविध क्षेत्रात कुशल व अकुशल रोजगाराची मागणी करणाऱ्या समाजाचा विचार करणे आवश्यक आहे.

प्रा. तुकाराम गोंदकर
(राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख)

First they ignore you
Then they lough at you.
Then they fight you.
Then you win.

विशेष आर्थिक क्षेत्र (SEZ)

भारतात आजही ७२% पेक्षा जास्त लोक ग्रामिण भागात राहतात. त्यांचे उपजिविकेचे मुख्य साधन शेती हेच आहे. या शेती क्षेत्रावर 'सेझ' (SEZ) या गोंडस कल्पनेने अतिक्रमण चालविले आहे आणि तेही सक्तीने, स्वच्छेने नव्हे.

खेड्यांकडे चला, ग्रामिण उद्योग सुरू करा. ग्रामिण भागांचा विकास करा, यांत्रिकीकरणाला फार महत्तव देऊ नका, ग्राम स्वराज्य, ग्रामिण विकास या महात्मा गांधी यांच्या तत्तवज्ञानाला आपण पुर्णतः तिलांजली दिली आहे असे म्हणजा येईल. ब्रिटिशपुर्व काळात सुध्दा भारतात शेतीत अनेक कुटीर, हस्तकला उद्योग होते. येथील कलाकुसरीच्या वस्तुंना मोठी बाजारपेठ होती. व्यापाराच्या निमित्ताने ईस्ट इंडिया कंपनी भारतात आली आणि राज्यकर्ता झाली. सामान्य लोकांची पिळवणुक करून आपल्या देशाच्या समृध्दीत भर घालणे इंग्लडने या काळात चालुच ठेवले होते. स्वातंत्र्यानंतर १९५१ ते १९५६ ह्या पहिल्या पंचवार्षिक योजनेपासुन सातव्या योजनेपर्यंत अर्थव्यवस्थेत जे काही बदल झाले ते इतके गतिशील किंवा स्पर्धात्मकही नव्हते पण १९९२-९७ च्या आठव्या पंचवार्षिक योजनेत आपण नविन आर्थिक धोरणाचा स्विकार केला आणि जागतिक बदल स्विकारले.

अमेरिका ही एक जागतिक पातळीवरील आर्थिक दृष्या महासत्ता आहे. जगातील काही अर्थव्यवस्था ह्या विकासाच्या मार्गावर तर काही त्या पुढील टप्प्यात म्हणजे वृध्दीच्या अवस्थेत आहेत. वृध्दीची अवस्था म्हणजे श्रीमंताने आपली श्रीमंती

अर्थव्यवस्था असुन आपली वृध्दीची अवस्था टिकवुन राहावी म्हणुन नवनवीन संकल्पना विकसित करून आपल्या जागतिक बँक व आतरराष्ट्रीय नाणेनिधी सारख्या दलालामार्फत विकसनशील देशांवर लादण्याचा प्रयत्न करीत आहे.

स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतर भारताला विकासाची ओढ लागली. ह्याच दरम्यान १९४७ मध्ये आंतराष्ट्रीय व्यापाराच्या दृष्टीने गॅट करार करण्यात आला. ह्याच गॅट अंतर्गत त्याचे अध्यक्ष डंबेल ह्यांनी काही प्रस्ताव मांडले की जे महासत्तेच्या बाजुने झुकणारे होते. परंतु हे प्रस्ताव विकसनशील देशांनी स्विकारले पाहिजे, ह्या दृष्टीने मधल्या दलालांचे काम जागतिक बँक व नाणेनिधी यांनी केले व अजुनही करित असल्याने दिसुन येत आहे. याचाच परिणाम म्हणुन आपणास खाऊजा चा स्विकार १९९१ नंतर करावा लागला व हे सर्व करत असताना त्यांनी आपल्या दुबळेपणाचा व गरिबीचा फायदा घेतला की ते अगदी 'सेझ' पर्यंत सहज गेले.

'कंपनी सरकार' ही संकल्पना भारतीयांना नवी नाही. आजच्या ह्या स्वतंत्र देशात श्रीमंतांचे एक चंदेरी व झगमगीत जग व ज्यांच्या आधारावर ते ही झगमग जग व त्यांच्या आधारावर ते ही झगमग उपभोगत आहेत त्या कष्टकऱ्यांचे गरीब जग अशी दोन जगे तयार झाली आहेत व ह्या श्रीमंताना अधिक झटपट श्रीमंत होण्यासाठी गरीब समुहाकडे असणारी संसाधने (विशेषतः जमीन) झपाट्याने बळावण्याचा ध्यास लागला आहे. त्यासाठी नवनवीन कायदे अमलात आणले जात आहेत. त्यापैकीच एक म्हणजे विशेष आर्थिक क्षेत्र कायदा २००५.संसदेत हा कायदा कायम पारित केला गेला २३ जुन २००५ ला राष्ट्रीपतींनी मान्यता दिली व फ्रेब्रुवारी २००६ मध्ये त्याचे नियमही लागु करण्यात आले

विकासनशील देशाचा खऱ्या आर्थाने विकास करावयाचा असेल तर त्यांनी काय करावे ह्या बाबत वेगवेगळ्या अर्थतज्ज्ञांनी वेगवेगळे सिध्दांत मांडले आहेत. अर्थशास्त्राचे जनक ॲडम स्मिथ यांनी १७७६ मध्ये आपल्या राष्ट्रीय संपत्ती या ग्रंथात म्हटले आहे कि विकसनशील देशांच्या विकासासाठी शासनाने निरर्हस्तक्षेपी धोरणाचा स्वीकार करावा म्हणजे सर्वच क्षेत्रात शासनाचे लुडबुड नको कारण जन्माला येणारी प्रेत्येक व्यक्ती ही स्वार्थी असते. तिने स्वार्थाने प्रेरित होऊन जरी तिच्या हितातुन समाजाचे हीत साध्य होऊ शकते २३० वर्षानंतर आपल्याला ॲडम स्मिथ समजला असते म्हटले तरी त्याने सुचवलेला मार्ग व आपण स्विकारलेल्या खाऊजा व विआक्षे सारख्या संकल्पना एकाच दिशेने जातात का?

प्रा. किशोर कोईनकर
(रसायनशास्त्र विभाग)

रूळलेल्या वाटेने जाणारे
बरेच जण असतात,
परंतु स्वतःची वाट
निर्माण करणारा एखादाच असतो...
नशीबवान तर सगळेच असतात,
नशीबालाही बदलणारा
एखादाच असतो...
जिंकणारे तर बरेच असतात,
पण हरून जिंकणारा एखादाच असतो...

Globalization and the English Language

It is true over a billion people in the world now speak English. According to a report titled, English Next by language researcher David Graddol., "...two billion people will be talking or studying English inside a decade." English is spoken everywhere. The Economist says, " English is the language of globalization of worldwide enterprise, politics. It is the language of computers and the Internet. It is the dominant intercontinental language in communications, science, aviation, amusement, radio and diplomacy". John Whitehead Director of the British Council suggests , " English is a crucial resource for operating on the entire world stage,". The potential to communicate and understand English is mandatory in certain fields, professions, and occupations. In reality, English is referred as, the "lingua franca". As the Graddol report demonstrates, the global unfold of English will guide to critical, financial and political drawbacks in the long term. Individual employees recognize the critical need to be skilled in Business English not only to perform their current job effectively, but also as it relates to their potential for career advancement . 93 % employees say that English is required or important to get a promotion. Skilled Business English communicators both save time accomplishing their daily tasks and are more effective in getting their overall jobs done. It shows that business English is likely to be continue to become more important-across all industries, organizational levels and parts of the world. An overwhelming number of employees agree that English is crucial both for their current job and for advancement. English is integrated into their daily work flow and used both inside and outside the company. But despites this recognized need, there is an enormous skills gap. Companies are scrambling to give their global team the training they need to complete successfully in the 21st century.

Globalisation is an influencing force everywhere in the world. China has the world's largest population and a history of over 5000 years. In recent years China has chosen English as the major foreign language taught an all college and universities as well as in almost all high schools. In every large city there ia at least one high school of foreign languages, which attaches great importance to English teaching . English not only appears in media, but also in people's daily conversations as well as on their clothes, and provide examples of English integrating into traditional Chinese culture. In other words, Chinese culture is enriched with the introduction of English culture. In the age of globalisation, it seems necessary to discuss these issues from a cultural perspective.

Mr. Karale N.G.
(Asst.Prof.in English)

" If opportunity
doesn't knock
build a door.

Indian Literacy

Literacy is the basic requirement as economic development has been recognized throughout the world and hence literacy has reached around 99% in countries of Japan, South Korea, USA, UK, Germany, France etc.

But in India the literacy is still hovering around 74% on an average reaching above 90% in kerala and below 75% in Bihar, Arunachal Pradesh, Jharkhand etc. All efforts and success in litercy have become obliterated by huge rise in population.

Illiteracy is maximum amongst scheduled caste, schedule tribe and other backward classes who are not only poor but unaware, unconcerned and unwilling to improve and change their lot but also of all benefit of education, reading, writing, etc. remaining within the darkness of ignorance, poverty etc imperishes.

Its essential that the Government of India rises up to the occasion and take all possible steps to set up thousands of primary sch-

ool all around the country making literacy and compulsory obligation of every citizen without which he will be penalized for this the primary education has to be made free of tution, all books and papers and instruments including computer to be supplied free.

Unless all citizens are literate or educated they can't even read newspaper, circular, notice, advertisement, poster and letters from near and dear ones. This will compel the illiterate masses to be deprived of 90% benefit of development, entertainment, sport, and games, medical, prescription, operate cell phone, TV & computer.

If illiteracy will be removed completely, India will be a new country where 100% people can participate in all programs of economic development.

Mayur Pawal
(S.Y.B.SC)

प्रेमात आणि मैत्रीतला फरक -
प्रेम म्हणजे सोन्याचा दागिना,
मोडला तर घडवता येतो,
पण मैत्री म्हणजे हिरा,
तुटला तर बनवता येत नाही.

Woman Empowerment

Every year we celebrate International Women's Day on March 8th with a determination to commemorate the achievements of women, and to acknowledge the special status they deserve in society. The significant question is what difference has it made to the position of women? have woman become really strong and have their long term struggles ended?

Though women have progressed in a number of spheres, yet looking from a wider perspective, the situation remains grim. According to the statics by CARE , out of 1.3 billion people who live in absolute poverty around the globe, 70% are women, Reflection on UNESCO's medium term strategy 2008-13 gender equality has been assigned as organization global priority. Astonishingly two third of the 774 million adult in the world who can't read is woman.

The context in the developing and third world countries is worse woman here are still student subject to 'honor killing' they are still denied their basic rights to education and freed-

om, and face and abuse. It was observed in a CARE project working with adolescent girl in India, that these girls were considered as temporary people who would case to exist, at least for their fathers, once they are married In any places in India, domestic violence is acceptable to woman, and cultural and ethical implication imposed on their freedom. What does that mean? It would be wrong to state that nothing has changed a number of local, national and international organization are working together to migrate the problems, yet there is a long way to go

Initiatives by NGO's like Jan chetna manch, foundation to educate girls globally, The Hunger Project, STEPS Woman Development organization, in addition to the National Mission for the Empowerment of women (NMEW) launched by the Govt. of India are some significant steps towards the goal and the 2011 census have shown some improvement too. The sex ratio in India has improved from 930 in 1971 to 940 as per 2011 census. The Femal literacy has also 74% in 2011, in addition to decrease in male-female literacy gap from 26.6% in 1981 to 16.79 in 2011.

These indicators may show improvement, however the pace is not desirable, woman empowerment depends on a number of factors as location, social and financial status, cultural, connotations, traditions and age. Besides the above initiatives schemes such as ICDS (Integrated Child Development Scheme) Rajiv Gandhi national creche scheme for children of working Mothers, Dhanalakshmi Se adhar and many more are in place.

Despite these schemes, the Global Gender Gap Index observes that India needs to do much more to improve the position of women persistent health, education and economics

participation gaps are acting as main deterrants to growth.

To conclude, still a vast number of woman do not have their own life choices, and speaking locally nationally or globally empowerment is still in its nascent stage.

Ku. Mandge Shaila

मराठी विभाग

*कर्माला भिणाऱ्या माणसांनी
जगण्यात अर्थ नाही,
कर्मवीरांनी जगावं,
कर्मभीरूंनी मरावं.*

मराठी विभाग

बहीष्कार

प्रश्नपत्रीकेने अचानक उत्तरपत्रिकेशी कट्टी केली ! बहीष्कार घालणाऱ्या प्राध्यापकांशी अनाहुतपणे गट्टी केली...

पास नापास होणे नशिबाचा खेळ असतो ! शासन आणि प्राध्यापकांमध्ये सांगा कुठे मेळ असतो... विद्यार्थ्यांना भविष्यात वेगळ्या अँगलने(Angle) पहावे लागले.
शासनासह गुरूवर्यांना आपापल्या जागी रहावे लागते...

काळे जनार्धन दत्तात्रय

एस.वाय.बीएस्सी

विनोद

गुरूजी : काय रे बंडु ही जिलेबीसारखी विचीत्र सही कोणाची ?

बंडु : माझ्या आईची

गरूजी : अशी सही..! आईचे नांव काय ?

बंडु : जिलेबीबाई

ढोबळे दादा

प्रथम वर्ष कॉम्प्युटर

जुन्या भुतकाळात कैद होण्यापेक्षा पुढील भविष्याचे शिल्पकार व्हा...

रक्ताच्या नात्यातलं Facebook

Outdated झालयं आयुष्य
स्वप्न ही Downloud होत नाही.
संवेदनांना Virus लागलायं
दुःख Send करता येत नाही
जुने पावसाळे उडून गेलेत
Delete झालेल्या File सारखे
अन् घर आता शांत असतं.
Hange झालेल्या Computer सारखी
मातीची झाली स्थिती वाईट
जाती माती जाडणारी
कुठेच नाही Website
ऐकविसाव्या शतकातली पिढी
भलतीच Cute
Contact List वाढत गेली.
संवाद झाले Mute
Computer च्या Chip सारख्या
माणूस मनाने खुजा झालायं
अन् Mother नावाचा Board
त्याच्या आयुष्यातून वजा झालायं
Floppy Disk Drive मध्ये
आता संस्कारांनाच जागा नाही
अन् फाटली मनं सांडणारा
Internet वर धागा नाही
विज्ञानाच्या गुलामगिरीत, केवढी मोठी चुक
रक्ताच्या नात्यांनाही, आता लागते Facebook
आता लागते Facebook

कु. शिंदे प्रतिभा सतिषसाहेब

द्वितीय वर्ष विज्ञान

निसर्ग

प्रेमळ पवित्र करी तुझा स्पर्श !
हास हास बाई, कलिके एकदा
आपुल्या सुगंधा सोड सोड
लडीवाळपणे केल्या गुदगुल्या
परी काही केल्या हासेनाती
तिला फुलवया हवा रविकर
वायुची लहर खेळकर
व्यर्थ हे करिती गाण्याचा आग्रह
नाही अनुग्रह देवा, तुझा
प्रेमळ पवित्र करी तुझा स्पर्श
गाईन सहर्ष वाडेकोडे

सुरवसे नागेश
प्रथम वर्ष विज्ञान

Before you start some
work, always ask yourself
three questions -
What the results might be and
Will I be successful
Only when you think
deeply and find satisfactory
answers to these
questions, go ahead.

तिळगुळ

देणे घेणे इथे, कुणी हो कोणाला ?
गुणांनी गुणांला गुणायचे !
आधिकांची पेठ इथे उण्यातुणी
इथे कडुतुन गोडपणा
पिकल्या शेतात सुरू इथे खेळ
मापणार खुळे मापोते ते !
अवघ्या भावांचा झाला इथे काला
अवघ्यांचा झाला जिव इथे
तरी हा एवढा घ्यावा तिळगुळ
हवे तर खुळ म्हणा माझे !

कैलास टेमकर
व्दितीय वर्ष कला

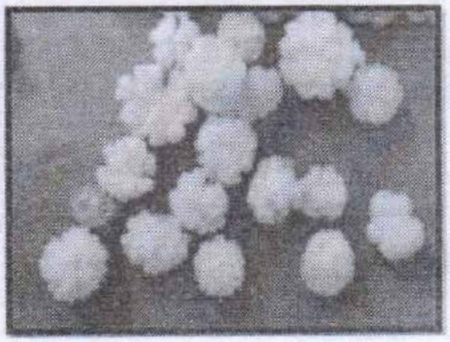

आपल्या सावली पासून
आपणच शिकावे ...
कधी लहान तर
कधी मोठे होऊन जगावे ...!
शेवटी काय घेऊन
जाणार आहोत सोबत ...
म्हणून प्रत्येक नात्याला
ह्रदयातून जपावे...!

चारोळी

उभा होतो रानात,
उभा होतो उन्हात,
दिसली ती क्षणात,
भरली ती मनात,
म्हणून बोललो कानात
दिली ना गालात, आता पुन्हा
नाही जाणार त्या राणात.

भालेकर पांडूरंग विष्णू
द्वितीय वर्ष कला

आई

आई मानवते, आता तुझी काही
बघवत नाही विटंबना
आक्रोश तुझा गे ऐकवत नाही
बघवत नाही अश्रु तुझे
उन्मत्त जाहले शंभर कौरव
झाले पांडव हात बद्ध
द्रौपदीस छळी दृष्ट दुःशासन
मिळे त्या शासन प्रणांतिक
कोण कृष्ण तुझी राखावया लाज
अवतार आज घेणार गे !

कु. पवार सुप्रिया
द्वितीय वर्ष विज्ञान

हे स्वतंत्र भारता

आज घरा परतुनी ये देवता स्वतंत्रता
हाच खरा पाडवा तुझा स्वतंत्र भारता
हा अशोकचक्रांकित
राष्ट्राचा ध्वज पवित्र
फडकत डौल्ये नभात
हृदय ये उचंबळुन हर्ष भरे पाहता
ध्येयास्तव जे लढले
राष्ट्रवीर आत्मबले
प्राण तुला अर्पियले
थोर हुताम्यांचे करी स्मरण ही कृतक्षता
नौरोजी, टिळक, दास, लाल, जवाहर, सुभाष,
तप यांचे हे फळस
राष्ट्रपिता गांधींची होते ध्येय ... पुर्तता
आज तुझे भाग्य, हृदय मुदित
घोष '' जय हिन्द '' करू सतत हिच धन्यता !

करडुळे संजय
प्रथम वर्ष विज्ञान

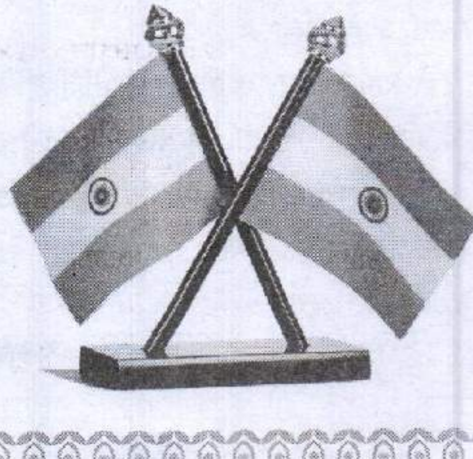

पुन्हा मी माझा

मी कमी बोलतो म्हणून
शब्द कागदावर उतरतात
बोलायला गेलो तर शब्द
ओठातुनच परततात.

तुला डोळे भरून पहायचं असतं
तु आलीस कि डोळे भरून येतात
आणि तुला बोलायच म्हणून
तर शब्द मुकेपणा करून येतात.

काळे आबा
प्रथम वर्ष विज्ञान

गर्व आहे मी मराठी असल्याचा !

मी मराठी आहे कारण –
घरी येताना Pizza खाल्ला तरी
वरण भात साजूक तुपाशिवाय
माझ पोट भरत नाही
मी मराठी आहे कारण –
ख्रिसमस New Year च्या कितीही
मित्रांसोबत पार्ट्या केल्या तरी
उत्साहाने पाडवा साजरा करतोच
मी मराठी आहे कारण –
रागाच्या भरात मित्रांना कितीही इंग्लिश मध्ये शिव्या घातल्या तरी,ठेच लागल्यावर आई गं हेच शब्द माझ्या तेंडून बाहेर पडतात.
मी मराठी आहे कारण –
छत्रपती शिवाजी महाराज की – हे शब्द ऐकल्यावर माझ्या तोंडून आपसुकच ''जय'' आल्या शिवाय राहत नाही.
मी मराठी आहे कारण –
कितीही ब्रॅन्डेड परफ्युम वारले तरी,
दिवाळीला उटणयाशीवाय माझी अंघोळच होत नाही.
मी मराठी आहे कारण –
कितीही मोठ्या गाडीने फिरलो तरी,
मंदिर दिसल्यावर आपोआप हात जोडल्याशिवाय मी राहत नाही
मी मराठी आहे कारण –
कितीही हाय-लिव्हिंग असलो तरी,
हात जोडून नमस्कार केल्याशिवाय
माझी ओळख होत नाही.

पंकज सोनवणे
द्वितीय वर्ष विज्ञान

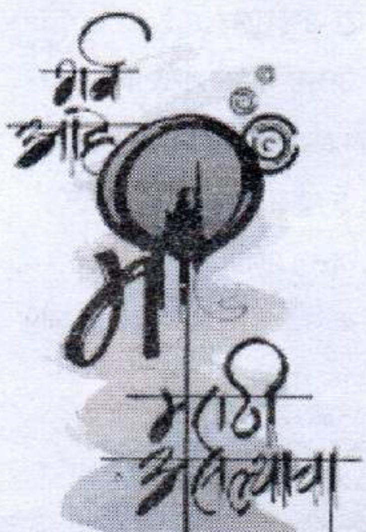

जीवन

जीवन म्हणजे खेळ नव्हे
फुकट दडण्याचा वेळ नव्हे ।।
जीवन हे कोडे आहे
सोडायला तेवढे थोडे आहे ।।
जीवन म्हणजे पैसा आहे
मिळवाल तेवढा थोडा आहे ।।
जीवन हा संघर्ष आहे
रडत बसाल तर व्यर्थ आहे ।।
कधी वाटते जीवन म्हणजे व्यर्थ आहे
उन्हाळ्यातील रख रख आहे ।।
पण जीवन म्हणजे आनंद आहे
परस्परांचा आधार आहे ।।
जीवन म्हणजे भक्ती आहे
देवाने दिलेली शक्ती आहे ।।
या शक्तीचा उपयोग करा
जीवनाचे शिल्पकार बना ।।

कु. महाजन कल्पना
प्रथम वर्ष कॉम्प्युटर

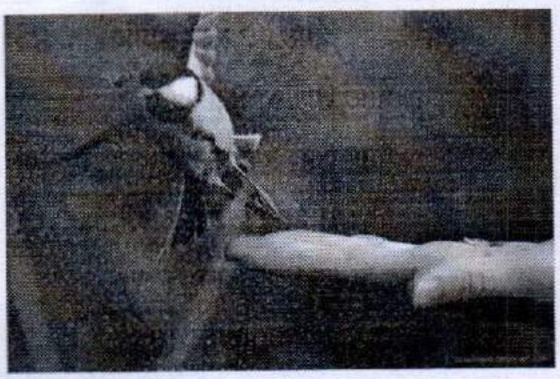

अभ्यास

पहाटे उठूनी धरा, अभ्यासाची कास
परीक्षेला राहीलेत पुरे दोन मास
आपण नियमित अभ्यासासाटी घ्या त्रास
नाहीतर परीक्षत व्हाल नापास
आई वडीलांनी आपणासाठी बेतलाय त्रास
अभ्यास न करताच आपणास गिळे कसा घास
आपण चुकविले असतील वर्षात बरेच तास
आपणांस लागू द्या आतातरी अभ्यासाचा ध्यास
सतत घोटळत राहू नका टि.व्ही च्या आसपास
आपण जरी लावला असला खासगी क्लास
सर्व विषयांचा नीट अभ्यास करा तासन्तास
नाहीतर परीक्षत बघावे लागेल आसपास
म्हणून मी म्हणते अभ्यास करा रात्रंदिवस
म्हणजे होणार नाही आपल्या अमोल जीवणाचा र्‍हास
निकालात झालास नापास तर बसेल गळ्याला फास
म्हणून पहाटे उठूनी धरा अभ्यासाची कास.

कु. भोसले सोनाली
प्रथम वर्ष कॉम्प्युटर

स्वप्न सुखाचं रहस्य

स्वप्नावीन मानसाचे
जीवन सारे अधूरे
स्वप्नावीन मानसाचे
भविष्य पान कोरे

माणसाच्या जन्मात
स्वप्नावीन जगणे
म्हणजे अगदीच
न जगल्या समान

वाटतं स्वप्नच शस्त्र
अस्त्रही स्वप्नच
स्वप्नावीन नको
या दुनियेत जन्मचं

स्वप्नावीन माणूस
जगुच शकणार नाही
कारण स्वप्नावीन मानसाला
सुखाचा आनंदही नाही

स्वप्न पुर्ण करताना कधी
संकट अन् दुःखही मिळत
कारण संकट अन् दुखानेच
सुखाच रहस्य कळतं

म्हणुनचं वाटतं आज
स्वप्न सुखाचा रहस्य आहे
अन् तोच पुर्ण करण्यासाठी
मानव जात जगते आहे.

खिळे आश्विनी संजय
प्रथम वर्ष कॉम्प्युटर

नव्या म्हणी

१) कायदा सरकारचा, फायदा वकिलाचा
२) आधीच महागाई, त्यात आला जावाई
३) दोन मिनीटे प्राध्यापकाचे, दोन तास परीक्षेचे
४) सासुबाई घरात, सुनबाई महिला मंडळात
५) फॅशनमध्ये हिरो, अभ्यासात झीरो
६) मरावे परी, रेशनकार्ड रूपी उरावे
७) वशिल्याच्या नाकरीला, इंटरव्ह्युव कशाला?
८) घरोघरी मॉडर्न पोरी
९) देव तारी, त्याला अतिरेकी मारी
१०) इकडे महागाई, तिकडे भ्रष्टाचार
११) निवडनुक सरो, मतदार मरो
१२) मिठाचे खाणार त्याला ब्लड प्रेशर होणार
१३) रिकाम्या पर्सला, हेलकावे फार
१४) महिला मुठभर, गप्पा हातभर
१५) वायरीला वायर भिडे, जिथे शॉर्टसर्कीट होई तिथे
१६)खायला रेशनचा कोंडा, आणि फिरायला हिरोहोंड
१७) अभ्यास घटंकाभर, गप्पा तासभर
१८) दिसते चांगली साडीत, पण चालते रस्ता झाडीत
१९) भक्त जावो देवापाशी, चित्त त्याचे चपलापाशी
२०) जागा चार अर्ज हजार.

पवळ कल्याणी बाळासाहेब
प्रथम वर्ष विज्ञान

वादळी आयुष्यातला पाऊस

तुझा ध्यास ! वाटलं होत
वादळी आयुष्यात माझ्या
तु पाऊस घेवून येशील !
वळणावळणावर थांबलेल्या जिवनाचा
तु एक प्रवाह असशील !
विस्कटलेल्या त्या प्रत्येक नात्याचं
तु एक संकुल बनवशील !
मला कधीच न कळलेल्या त्या प्रेमाची
तु परीभाषा असशील !
निरर्थक नऊमेद जगण्यास माझ्या
तु एक श्वास ठरशील !
पण वाटलं नव्हंत माझं अख्ख भविष्यचं
तु तुझ्या तळहतावर अलगत पेलशिल !
मानाच्या गाभाऱ्यात माझ्या
तु एक प्रेमांकुश प्रेरशील !
अनं वाळवंटी आयुष्यात माझ्या
तु दोन गुलाब उगवशील !
रुक्ष जीवनाच माझ्या
तु वंदन करशील !
वाटलं नव्हतं वादळी आयुष्यात
तु पाऊस घेवुन येशील !

कु. पुजा काळांगे
व्दितीय वर्षे कला

प्रेम

हसुन पाहाव रडून पाहाव
जिवनाकडे नेहमी डोळभरून पहावं
कुणितरी घ्याव कुणीतरी द्याव
आपण मेल्यावर आपलं नाव कुणीतरी काढावं.
देशावर करावं धर्मावर करावं
माणसावर करावं, माणुसकीवर करावं, पण
प्रेम मात्र सर्वांवर मनापासुन करावं.

नांगरे नितीन
प्रथम वर्ष कॉम्प्युटर

छोट्या या आयुष्यात,
खुप काही हव असतं...
पण पाहिजे तेच मिळत नसतं
असंख्य चांदण्यांनी भरून सुद्धा,
आपलं आभाळ मात्र रिकामं असतं...
हव्या असलेल्या सगळ्याच गोष्टी,
माणसाला मिळत नसतात
पण न मिळणाऱ्या गोष्टीच,
माणसाला का हव्या असतात.?

खुप सुख घेणेही जगात पाप आहे.
कारण सुखालाही मागे-पुढे दुःखाचा
शाप आहे.

हिंदी विभाग

कभी आप दुसरों के लिए मांग के देखो
आपको कभी अपने लिए मांगने की,
जरूरत ही नही पड़ेगी ।

हिंदी विभाग

लाईफ है मोबाईल

गम को करो ''DELET ''
खुशी को करो ''SAVE''
रिस्तों को करो ''RECHARGE''
दोस्ती को करो ''DOWNLOAD''
दुश्मनी को करो ''CLEAR''
झुठ को करो ''SWITCH OFF''
परेशानी को करो ''NOT RECHARGE''
नफरत को करो ''OUT GOING OFF''
LANGUAGE को करो ''CONTROL''
हँसी को करो ''OUT BOX FULL''
आँसु को करो ''INBOX'' खाली
गुस्से को करो ''HOLD''
मुस्कार को करो ''SENT''
मदद को करो ''OK''
खुद को करो ''AUTOLOCK''
दिल को करो ''VIBRATE''
फिर देखो लाईफ की ''RINGTONE''
कितनी अच्छी हो जाऐगी ।

टेमकर कैलाश
प्रथम वर्ष कला

शेरो - शायरी

सुनो गौर से पेप्सी वालो ।
बुरी नजर ना कोका कोला पे डालो ।
चाहे जितना ज्युस पिलो ।
सबसे आगे होगा निंबु पानी ।।

कॉलेज जीवन

कॉलेज जीवन है, एक ड्रामा
कोई बना हिरो, तो कोई बना मामा ।
कॉलेज जीवन है, एक मेला
गरिबों के लिऐ खुन पसीना
कॉलेज जीवन है, ऐक रोल
कुछ है, मेल कुछ फिमेल
कॉलेज जीवन है, एक जंग
अध्यापक करते है, तंग
कॉलेज जीवन है, एक अस्पताल
यहाँ, लव्हेरिया से सब बिमार
क्योकी, कॉलेज जीवन है, एक मेला.

ढोबळे मनिषा पांडूरंग
प्रथम वर्ष कॉम्प्युटर

मुश्किलें केवल बहतरीन लोगों के हिस्से में ही आती है । क्युंकि वो लोग ही उसे बेहतरीन तरीके से अंजाम देने की ताकत रखते है ।

आनंद असा सुगंध आहे की, जो दुसऱ्यांना देताना त्याचे काही थेंब आपल्यावर पडल्याशिवाय राहत नाही.

भ्रष्टाचार

सारे देश मे भ्रष्टाचार, अब आम हो गया है,
दुध की रखवाली, बिल्ली का काम हो गया ।
दुध पिते ही फितरत, बिल्ली की पहले से ही थी,
रखवाली पर उसे बिठाना संविधान हो गया है।
खाने लगी है बाढ ही जब से खेत को
फसल उगाना अमन की हलकत हो गया है
वो ईमानदार है, उसमे संदेह नही किसी को
चोरो को संरक्षण भी, उन्ही का काम हो गया है
जीन लोगो ने लुटा, मेरे देश का धन और मन
उन्ही को बचाना, सरदार का काम हो गया है
सारे देश मे भ्रष्टाचार अब आम हो गया है

कु. पवार मनिषा
प्रथम वर्ष कला

जिवन के बारे मे

जीवन एक चुनौती है– उसका सामना किजीए
जीवन एक सफर है– उसे पुरा किजीए
जीवन एक कर्तव्य है– उसका पालन किजीए
जीवन एक वरदान है– उसका स्वीकार किजीए
जीवन एक समस्या है– उसे सुलझाए
जीवन एक आत्मा है– उसका बोध किजीए
जीवन एक खेल है– उसे खेलिए
जीवन एक निराशा है– अविचल रहिए
जीवन एक किताब है– उसका अध्ययन किजिए
जीवन एक लक्ष है– उसे प्राप्त किजिए
जीवन एक अतिथि है– उसका स्वागत किजीए

कु. शास्त्री सोनी
प्रथम वर्ष विज्ञान

लोकतंत्र का भविष्य

आजादी के इन वर्षो मे देखो
राजनीति कई दलो मे बँट गयी,
लगता है की आज सत्ता
दलदल मे फँस गयी,
सर्वत्र साठ गाँठ और जोड–तोड
दिन रात हो रही।
हाल बेहाल देख इनका
भारत माता रो रही
न जाने कैसे टिक सकेगा
यह लोक तंत्र
गठबंधन के परिवेश मे
बजकर सदृढ और अक्षुण्ण
आने वाली सदियो तक
इस आजाद देश मे

गर्जे ईश्वर
प्रथम वर्ष विज्ञान

सत्य की महीमा

सत्य पथ पर जो रहता है
वही महान कहलाता है
सत्य अडिग सदा रहता है
असत्य सदा डरा रहता है
सत्य पर स्थिर चाँद व सुरज
धरती माँ गंगा की मुरत
सत्य की महिमा के क्या कहने
मन सत्य का चग लगता है
सतपथपर चलकर गांधीजी
राष्ट्रपिता कहलाये
के सत्य अहिंसा कि प्रतिज्ञा
के गौरव राष्ट्र बढाये

पोखरणा पुजन
प्रथम वर्ष विज्ञान

English Section

"Where the mind is without fear and
The Head is held hidh,
Where knowledge is free;
Where the world has not been broken"

- Rabindranath Tagore

Keep in mind

The most satifying work -
Helping others
The most destructive habit -
Worry
The greatest loss -
Loss of self respect
The ugliest personality -
Selfishness
Our greatest natural resource -
Youth
The greatest strength in the arm -
Encouragement
The greatest problem to overcome -
Fear
The most effective sleeping pill -
Peace
The most powerful words -
I Can
The greatest asset -
Faith
The most powerful and beautiful attire -
Smile
The most worthless emotion -
Self pity
The most powerful channel of communication -
Prayer

Miss. Dhage Diksha
(FYBA English Opt.)

Just live it

Bear that's happening
But change yourself with a time
So is the life, just live it
No one knows when it started
But firm your destination
So is the life, just live it
Something for others without ego
And share happiness to all but not for self
So is the life, just live it
Hide your tears with a melting time
But make others laugh if you don't
So is the life, just live it
Get wings of power and leave the nest
Go in the skies with mother earth in the eyes
So is the life, just live it
Bend in life if you wish or not
But leaves the life with the proud you live
So is the life, just live it

Miss Walke Shubhangi
(FYBA English Opt.)

Only for you !

I attend classes,
only for you.
My visiting library,
Is only for you.
Meeting teacher also,
Is only for you.
My sleep less night,
Are only for you.
My future depends,
only for you.
oh! my dear Exam,
My devotion is
only for you...!

Ku. Pawal Kalyani Balasaheb
(F.Y.B.Sc)

Funny

Movie Titled to Engg student:-
Exams - Socha na tha,
Classes - Kabhi kabhi
Question Papers - Na tum jano na hum
Copying - Yaarana
Maths2 - Asambhav
Maths1 - Mission Impossible
Environmental science - Pyar main kabhi kabhi
1st semester - Kuch to hai
2nd semester - Ye kya ho raha hai
Distinction - Kal ho na ho
1st class - Raju ban gaya gentleman
2nd class - Dil mange more
Fail - Phir milenge!

Ku.Gavhane Varsha
(F.Y.BCA)

Character

If money is lost
nothing is lost
If health is lost,
something is lost
But if character is lost,
everything is lost.

Dhoble Nitin
(F.Y.B.Sc)

My India

Kashmir for looking
Madras for cooking
Kerala for dance
Mysore for sandalwood
Ahmedabad for mills
Nagaland for hills
Mumbai for money
Delhi for majesty
U.P. for P.M.
Rajstan for heroism
Punjab for fighting
Bihar for mining
Gujrat for health
Madhyapradesh for wealth
Andhrapradesh for hard working
& Maharashtra for learning

Ku. Kulkarni Jyoti
(F.Y.B.C.A.)

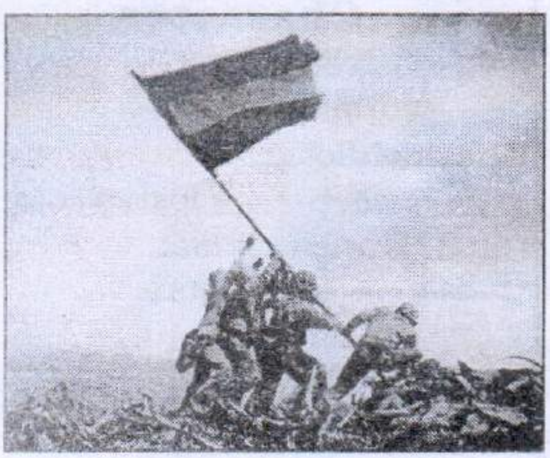

Exam

A cricket match
Pen is a Bat
Question is a Pad
Student is a Batsman
Paper Setter is a Bowler
Marks are the Run
Exam hall is Pitch
Examiner is the Umpire
Supervisor is a square leg Umpire
Hard question is a Bouncer
Good answer is a Boundary
Close marking is a best fielding
Copy is an independent shot
First class is a century
Distinction is a century
caught during copying is run out
Wrong answer is Bowled
Mark sheet is Score board
Wrong question is no ball

Ku. Sonavane Sujata
(F.Y. BCA)

" Talk
To Yourself
Once in A day ...
Otherwise
You may
Miss Meeting
An
Excellent Person
in this world"

A True Love

A Sparrow was in love with white rose
one fine day, sparrow propose to white
rose but white rose said that " when he
becomes red he loves her"
sparrow tore her body and spread the
blood on white rose then white rose becomes
red and all in love with sparrow
but sparrow was no more
this is called the true love

Kasture Nikhil
(F.Y.B.C.A.)

Money

Money can buy, jwelery, but not
beauty, money can buy medicine
but not health, money can give Education
but not intelligence, money
can buy plenty of flatters, but not friend
money is something but not everything.

Ku. Sonavane Sujata
(F.Y.B.C.A.)

No Tension

You are in tension
you will lose your concentration
you will fell irritation
and you will face total confuse
you will spoil your personal relation
then now will you get cooperaton
and your BP may marr you a caution
so you will have to understand the situation
Remember, problem can be solved by discussion
Don't get tension that my simple suggestion
if you know my intention
you will never get tension

Ku. Kulkarni Jyoti
(F.Y.B.C.A.)

आत्मविश्वास आणि कठोर परिश्रम
ही पराभवाला पराभूत करणारी
सर्वोत्कृष्ट औषधे आहेत ती
तुम्हाला यशस्वी बनवतात.

गरीब म्हणून जन्माला आलात तर
त्यात तुमचा दोष नाही.
परंतू गरीब म्हणून मेलात तर
मात्र दोष तुमचा आहे.!

अहवाल विभाग

जुन्या भुतकाळात
कैद होण्यापेक्षा
पुढील भविष्याचे
शिल्पकार व्हा...

मराठी विभाग अहवाल

मराठी विभागाच्या वतीने वर्षभरात विविध कार्यक्रमाचे आयोजन केले जाते. मराठी वाङ्ःमय मंडळाच्यावतीने भित्तीपत्रक चालवले जाते. भित्तीपत्रक हा विद्यार्थी मनाचा आरसा आहे. यामध्ये निवडक म्हणी, वाक्प्रचार, विनोदी किस्से, कविता यांचा समावेश असतो. मराठी विभागाच्यातर्फे राज्यस्तरीय वाद-विवाद स्पार्धा घेतली जाते. विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांना वाव मिळावा यासाठी कविसंमलेन, काव्यवाचन, चर्चासत्र, परिसंवाद, मेहंदी स्पर्धा, पाककला स्पर्धा, रांगोळी स्पर्धा इ. विविध स्पर्धांचे आयोजन करून गुणवंत विद्यार्थ्यांना पारितोषिके दिली जातात. २७ फेब्रुवारी हा दिवस जागतिक मराठी भाषा दिन व कविवर्य कुसुमाग्रज उर्फ तात्यासाहेब यांचा जन्मदिवस म्हणुन साजरा केला जातो. वर्षभरात विविध मान्यवरांची हजेरी महाविद्यालयात लागते. मराठी विभागात प्रा.डॉ. अनिल गर्जे, प्रा. श्रीमती बोम्बे एस.डी. प्रा. हारकर डी.बी. कार्यरत आहेत.

१. प्रा.डॉ. अनिल गर्जे-

अ) दि. २६ व २७ रोजी श्री शिव छत्रपती महाविद्यालय जुन्नर येथे राष्ट्रीय परिषदेत ''मराठी दलित कादंबरीतील राजकारण'' या विषयावर शोधनिबंध वाचन

ब) दि. २६ व २७ ऑगस्ट २०१२ रोजी श्री शिवछत्रपती महाविद्यालय जुन्नर जि. पुणे येथे राष्ट्रीय चर्चासत्रात ''संशोधन स्वरूप आणि पद्धती'' या विषयावर शोधनिबंधवाचन

क) दि. ८ व ९ फेब्रुवारी २०१४ रोजी हमदर्द पब्लिक लायब्ररी बीड व्दारा आयोजित दोन दिवसीय आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात ''भाषांतर आणि अनुवादः अर्थभेद'' या विषयावर निबंधवाचन

२. प्रा. श्रीमती बोंबे एस.डी.

अ) महिला तक्रार निवारण कमिटी गांधी महाविद्यालय कडा अध्यक्षपदी निवड

ब) विविध चर्चासत्रे, परिसंवाद सहभाग

क) विविध स्पर्धांचे आयोजन

३. प्रा. हारकर डी. बी.

अ) महाविद्यालयात विविध स्पर्धांचे संयोजक व परीक्षक म्हणुन कामकाज

ब) विविध ठिकाणच्या राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय चर्चासत्रातून निबंधवाचन

क) मराठी वाङ्ःमय मंडळाचे विविध कार्यक्रमात सहभाग

प्रा.डॉ. अनिल गर्जे
(मराठी विभाग प्रमुख)

जी माणसं ध्येयाकडे नजर ठेवून
वाटचाल करतात,
ती सतत धडपडत असतात.
लोकांच्या दृष्टीने ती धड नसतात.
कारण ती नेहमीच पडत असतात.
पण खरं म्हणजे ती पडत नसतात.
तर पडता पडता घडत असतात.
त्यामुळे पडत जा घडत जा यशाची
प्रत्येक पायरी दिमाखात चढत जा.

हिन्दी विभाग अहवाल

हमारें महाविद्यालय में विद्यार्थीयों को मार्गदर्शन करनें में हिन्दी विभाग की भूमिका महत्वपुर्ण रही है । विविध प्रतियोगिताओं से छात्रों के गुणों को इस विभाग में परखा जाता है।

इस विभाग में विविध नेताओं और महापुरूषों की जयंतीया मनाई जाती है। महापुरूषोंके विविध गुणों को आचरण में लाने का संदेश विभाग के प्राध्यापकों ने छात्रों को दिया । इस वर्ष १४ सितंबर ''हिंन्दी दिवस'' का आयोजन छात्रों ने किया । ७,८,९ जनवरी को विभाग का नॅक संपन्न हुआ । इस विभाग में तिन प्राध्यापक अपनी भुमिकाएँ निभा रहे है । साथ ही दो प्राध्यापिकाएँ तासिका तत्व पर कार्य कर रही है।

१) प्राचार्या डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर

इस वर्ष प्राचार्या डॉ. सौ. मेहेर ने महाविद्यालय के महिला मेळावा, छात्र-पालक मेळावा, अॅन्टी रॅगिंग, हिन्दी दिवस, एन.एस.एस. कॅम्प, अडल्ट प्रोग्राम में व्याख्यान दिए ।

इस वर्ष डॉ. सौ. मेहेरजी की बीड जिला प्राचार्य संगठण की कार्यकारणी पर सह सचीव पद पर नियुक्ती हो गयी । डॉ. सौ. मेहेर सिनेट सदस्य होने से डॉ बा.आ. मराठवाडा विश्वविद्यालय की अधिसभा में सवाल किए ।

इस वर्ष डॉ. सौ. मेहेरजी के दो अंतरराष्ट्रीय शोधालेख प्रकाशीत हुऐ । १) Power of Knowledge २)मानवीय संवेदना के कवी रहीम । साथ ही '' अमोलक '' अंक की प्रस्तावना भी उन्होंने की । उन्होंने प्राचार्य संघ अधिवेशन परभणी में प्राचार्यो की समस्याओं का मुद्दा उठाया।

२) डॉ. श्री. विष्णु गव्हाणे

डॉ. गव्हाणे ने महाविद्यालय में आयोजित विविध कार्यक्रमो में व्याख्यान दिए । साथ ही विविध संगोष्टी यों में सहभाग लिया और शोध - आलेख प्रस्तुत किए ।

३) डॉ. चौधरी के. बी.

डॉ. चौधरी ने विविध राष्ट्रीय और अंतरराष्ट्रीय संगोष्ठीयों में सहभाग लेकर अपने शोध आलेख प्रस्तुत किए । विभाग में आयोजित विभिन्न कायक्रमों में उन्होने व्याख्यान दिए ।

४) प्रा. लबडे ज्योती तथा प्रा. डॉ. काझी तन्वीर इन्होने भी सन २०१३-२०१५ में महाविद्यालय कें इस विभाग को सहायता की और छात्रों को सफल मार्गदर्शन किया ।

प्रा. डॉ. विष्णु गव्हाणे
हिंदी विभाग प्रमुख

Department of English
Annual Report

The Department of English carried out two meeting in the academic year 2013-15 discussing various issues like admission, NAAC and result of BA/BCom/BSc for FY/SY/TYBA (English Optional) Total 53,40,35 student. have taken admission respectively. The student of the department Janardhan Kale, Gawade and Sagar Sonawane have participated in project presentation on the life of William Shakespeare conducted by Research Cell.

Asst.Prof.Gawali N.T. (HOD)

* Worked as NAAC Co-ordinator of the college
* Registered for PhD at Dr. BAM University, Aurangabad
* Worked as a Member of Local Inquiry Committee at RajarshiShahu College of Computer Science, Osmanabad
* Working as Counseller at Y.C.M.O. University's C.T. Bora College, Shirur Pune
* Attended University level Workshop on Enrichment and Trasmission of the Revised Syllabus in English at UG and PG level at Deogiri College Aurangabad on 17th August 2013.
* Presented paper entitled 'Use of Homophones & Palindrome in English' in a National Seminar on English for Specific Purposes at N.B. College Shrirampur on 11 & 12 Sep 2013
* Presented paper in NAAC Sponsored National Seminar on Better Classroom Management an Effective Tools for Teaching Learning on 10th to 11th Feb 2014 Ahmednagar College, Ahmednagar.
* Attended National Workshop on Language Teaching Techniques on 3rd to 5th March 2014 at Ahmednagar College, Ahmednagar.

Asst.Prof.Karale N.G.

* Worked as a paper setter of Makhanlal Chaturvedi National University of Journalism and Mass Communication Bhopal for BA Mass Communication.
* Participated on 102th Orientation Course from 1/2/2014 to 1/3/2014 at Academic Staff College, Dr B.A.M.U. Aurangabad
* Attended University level Worksh-

op on Enrichment And Transmission of the Revised Syllabus in English at UG and PG level at Deogiri College Aurangabad on 17th August 2013

* Presented and published paper entitled 'Perspectives of Gender and Women Studies: Challenges and Issues' in an International seminar on 30th August 2013 at Nanded .

* Presented and published paper entitled 'Indian English Literature in 20th Century' in a National Seminar on 27 th Sep. 2013 at Vaijapur.

Asst.Prof.Kalyankar A.S.

* Attended University level Workshop on Enrichment and Transmission of the Revised Syllabus in English at UG and PG level at Deogiri College Aurangabad on 17th August 2013

* Presented and published paper entitled 'Gender and Women Studies': Challenges and Issues in Humanities,in an International seminar on 30th August 2013 at Nanded.

* Attended National Seminar on English for Specific Purposes at N.B. College, Shrirampur on 11th to12th Sep 2013.

* Presented and published paper entitled 'Indian English Literature in 20th Century' in a National Seminar on 27 th Sep. 2013 at Vaijapur.

* Attended National Workshop, on Language Teaching Techniques on 3rd to 5th March 2014 at Ahmednagar College, Ahmednagar.

Prof. Gawali N.T.
(HOD English)

आयुष्याची डायरी लिहिणारा तर ...
तो देव असतो,
पण वाचणारे आपण असतो,
जीवनात खुप काही हवं असतं
पण पाहिजे तेच भेटत नसतं,
सर्व काही नशिबात असतं,
पण आपलं नशीब घडवणं
हे आपल्याच हातात असतं...

देव प्रत्येक घरी जावू शकत नाही,
म्हणून निर्माण केली आई.
देव प्रत्यक्ष बोलू शकत नाही,
म्हणून निर्माण केले संत.
देव प्रत्यक्ष मदत करू शकत नाही,
म्हणून निर्माण केले मित्र.

अर्थशास्त्र विभाग अहवाल

सन २०१३ ते १५ या शैक्षणिक वर्षात अर्थशास्त्र विषयाच्या विद्यार्थ्यांसाठी महाविद्यालयाच्या प्रा.डॉ.सौ. एस.आर.मेहेर यांचे मार्गदर्शनानुसार आणि अर्थशास्त्र अभ्यासक्रमानुसार, वर्गपाठ, गृहपाठ, संशोधन प्रकल्प अहवाल व लेखन इत्यादीसाठी मार्गदर्शन करण्यात आले. या विभागाव्दारे स्पर्धात्मक युगाकडे रोजगाराच्या संधी, उद्योजकता, कृषी, अर्थशास्त्र, औद्योगिक, अर्थशास्त्र, बँकिंग प्रणाली तसेच जागतिकिकरणाचे भारतीय अर्थव्यवस्थेवर होणारे परिणाम अशा अनेक विविध विषयांच्या संदर्भात विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले.

डॉ. विलास खंदारे, प्रा. शिवाजी लवंगे, डॉ. अशोक देवकर, यांनी भारतातील शेती आणि सिंचन, प्रत्यक्ष परकीय थेट गुंतवणुक, आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे धोरण, या विषयावर अनमोल मार्गदर्शन केले.

आज जगात ज्या घडामोडी घडत आहे. त्याचे आव्हान आपण स्विकारले पाहिजे. म्हणुन आमच्या महाविद्यालयातील अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा.डॉ. अशोक कोरडे व प्रा. आण्णासाहेब शेळके यांनी आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्र परिषद, राष्ट्रीय परिषद, राज्यस्तरीय, विद्यापीठस्तरीय कार्यशाळा, मध्ये भाग घेतला आहे. सन २०१३ ते १४ मध्ये महाविद्यालयाचे नॅक कमीटीने विभागाची पाहणी केली. विभागास उत्कृष्ट शेरा दिला वरील सर्व यश मिळणेसाठी महाविद्यालयाच्या प्राचार्या, उपप्राचार्य, संसथेचे पदाधिकारी, महाविद्यालयातील सहकारी, प्राध्यापक, वर्ग व कर्मचारी यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

प्रा.डॉ. अशोक कोरडे (अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख)

राज्यशास्त्र विभाग अहवाल

गांधी महाविद्यालयामधील राज्यशास्त्र विभागाने उज्वल यशाची परंपरा कायम राखली आहे. राज्यशास्त्र विभागात विभाग प्रमुख म्हणुन प्रा. तुकाराम गोंदकर व सहकारी प्रा. तळेकर चंद्रशेखर कार्यरत आहेत. या विभागामार्फत विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगिण विकासासाठी, व्यक्तीमत्व विकास, सामाजिक विकास साध्य करण्यासाठी वर्षभरामध्ये वेगवेगळे उपक्रम राबवले जातात. स्पर्धा परिखा एन.एस.एस. शिबीर इ. उपक्रमामध्ये राज्यशास्त्राचे विद्यार्थी सहभाग नोंदवितात. सन २०१३ ते १५ या शैक्षणिक वर्षामध्ये महाविद्यालयाचे नॅक कमिटी मार्फत पाहणी झाली. त्यामध्ये राज्यशास्त्र विभागाला भेट देऊन सर्व विभागाची पाहणी करून कमिटीने समाधान व्यक्त केले.

प्रा. तु.द. गोंदकर
(विभाग प्रमुख)

जिन्हे सपने देखना अच्छा लगता है
उन्हे रात छोटी लगती है ।
और जिन्हे सपने पुरे करना
अच्छा लगता है
उन्हे दिन छोटे लगता है ।

इतिहास विभाग अहवाल

इतिहास विभागाची स्थापना महाविद्यालय स्थापने बरोबर १९९६ मध्ये झाली. या विभागात विभागप्रमुख म्हणुन प्रा. विधाते एन.एन. व सह प्राध्यापक म्हणुन डॉ. जोशी आर.एल. हे कार्यरत आहेत.

सन २०१३ ते १५ मध्ये या विभागा अंतर्गत शैक्षणिक सहलिचे आयोजित करण्यात आले होते. कडा परिसरातील ऐतिहासिक स्थळांना भेटी देऊन विद्यार्थ्यांना त्याविषयी माहिती देण्यात आली. त्याच बरोबर जानेवारी २०१४ रोजी महाविद्यालयाचे नॅक झाले. नॅक कमिटीचे चेअरमन दान सर डि. शशीरेखा मॅडम व कमल मेहता. यांनी इतिहास विभागास भेट देऊन कडा परिसरातील ऐतिहासिक स्थळांना भेटी देण्याची इच्छा व्यक्त केली. त्यानुसार कडा येथील राम मंदिर, मौलाली बाबा दर्गा व कडा येथील बारव या स्थळांना नॅक कमीटीने भेट देऊन माहिती घेतली. यावेळी प्रा. विधाते व डॉ. जोशी यांनी वरील स्थळांविषयी नॅक कमीटी टिमला सविस्तर माहिती दिली.

सन २०१३ ते १५ मध्ये प्रा. विधाते यांनी आर्ट, कॉमर्स, आणि सायन्स कॉलेज सोनई ता. नेवासा व पुणे विद्यापीठ आयोजित दोन दिवसीय चर्चा सत्रात ''सातवाहन कालीण लेणी'' या विषयावर पेपर वाचन केले. २७/९/२०१३ तसेच जुलै २०१३ मध्ये श्री आसारामजी भांडवलकर आर्ट, कॉमर्स व सायन्स कॉलेज देवगांव रंगारी (कन्नड)येथील चर्चा सत्रात प्रा. विधाते व डॉ. जोशी यांनी सहभाग नोंदविला याच बरोबर या विभागाची निकालाची परंपरा उत्तम असुन मागील शै. वर्षात या विभागाचा निकाल ९५% लागला आहे.

प्रा. विधाते एन.एन.
(इतिहास विभाग प्रमुख)

Department of Geography
Annual Report

1. Introduction:

The department of geography was started since establishment of the college in 1996. The under graduate department of Geography started working at the town of Kada from 1996. At the initial stage department was established with two lecturers. Being a part of Arts faculty the department trains students for the Bachelor Degree in the Arts streams. Today, It has a devoted academic community, committed to high standards of teaching. Both, theory and practical courses are being conducted at special levels. The course belong to either physical or human Geography. interest the department organizes study tours at different places of Geographic As a part of

the practical course, The department commitment to basic and applied teaching encourages student to go for higher education as well as research activities. Besides, Geography is one of the major subjects in various competitive examination and hence, students find it useful in the study of those examinations.

2. Goals & Objectives of the Department:

Geography is taught within the Social Department equipped with computer and a visualise Geography teaching at Gandhi College aims to provide opportunities to:

* Stimulate every student's interest in their surrounding and the impact human have an their environment.

*Encourage every student to investigate and appreciate the beauty of the world around them.

* Inspire every student's to become global citizens by exploring their own place in the world and their responsibilities to other people , to their environment and to the sustain ability of the planet

* Bring the geographical awareness among the masses, for application of Geographical knowledge to sort out their day to day problems.

A variety of teaching methods are used by members of staff within the department to help encourage student to achieve these aims, including whole class discussion, Group work and the use ICT.

3. Student Profile 2013 to 15:

This year 48 student in FYBA 37 student and 30 student admitted in TYBA. The student of TYBA special Geography arranged a function to welcome the FYBA student by expressing a sence of belongingness and cohesiveness in the department

4. Geography Student Association:

formation of geography association every year is a routine activity of our Department. We elect three students representative from each class to comprise the executive body of the association this year, Pandule Vikas Ajinath from TYBA, Bhalekar Pandurang Vishnu from SYBA, and Miss. Manisha Ramchandr Pawar from FYBA, were elected, unanimously as the secretaries of the association

for their respective class. The department head governs the association as the Ex-office chairman. This association helps to conduct or organise various activities.

5. Department of Geography, First presentation for NACC:

NACC peer team visited the college on 6, 7, and 8 Jan 2014. Department of Geography got first opportunity to present 'self-study report' Assistant Professor and HOD Udhav Chavan presented self-study report with NACC peer team.

6. Program organized by Department:

The Department of geography is very active in organizing various program. Climate "Change and Global Warming poster Exhibition" and Guest lecture organized through "Student Geography Association".

7. Celebration of special days:

Giving and receiving complement plays important role in maintaining healthy inter personal relations. Our Dept. gives a crucial importance to entertainment also. By arrainging short but sweet programers such as, independence day, Geography day, Population day, Environmental day, Makarsankraman, Republic day, Youth day etc. Everybody showers well wishes and compliment to each other. Which help to create the student friendly environment in the department.

At the end of academic year farewell function was arranged by the SYBA student to give the best wishes to TYBA students. So may student shared their views and explained their experience about what they have achived in the department. This detailed but not an exclusive report shows that whatever success we have achieved, is only because od the open mindedness and generosity showered on us by our beloved principal Dr. Sau. S. R. Meher. We are highly indebted for the co-opration, guidance and autonomy given by him. We must express our sense of gratitude and sincere thanks to him.

Asst.Prof. Udhav Chavan
(Head of Department)

लोकप्रशासन विभाग अहवाल

लोकप्रशासन विभाग हा महाविद्यालयातील एक महत्तवपुर्ण विभाग असुन या विभागामार्फत दरवर्षी प्रमाणे याही वर्षी विद्यार्थ्यांसाठी विविध उपक्रम राबविण्यात आलेले आहेत. या विभागामार्फत बी.ए. प्रथम वर्ष, व्दितीय वर्ष आणि तृतीय वर्षासाठी अध्ययन आणि अध्यापनाचे कार्य केले जाते. लोकप्रशासन हा विषय स्पर्धा परिक्षासाठी महत्वपुर्ण विषय आहे. त्यामुळे या विभागामार्फत विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परिक्षेसाठी मार्गदर्शन करण्यात येते. तसेच विद्यार्थ्यांना त्याच्या सुप्त गुणांसाठी विविध उपक्रमातुन उदा. सेमिनार गटचर्चा, या माध्यमातुन स्टेज उपलब्ध करून देण्यात येते जेणेकरून विद्यार्थ्यांचा सर्वांगिण विकास व्हावा म्हणुन विशेष प्रयत्न या विभागामार्फत करण्यात येतात. दरवर्षी प्रमाणे याही वर्षी या विभागातील विद्यार्थी विशेष प्राविण्यासह उत्तीर्ण झाले आहेत.

* परिषद आणि चर्चासत्रातील विभागाचा अहवाल

१) प्रा. मगर एस.आर. यांनी दि. १० व ११ ऑक्टोबर २०१३ रोजी दादा पाटील महाविद्यालय कर्जत येथे आयोजित कलेल्या 'भारतीय लोकशाही आणि मुलतत्ववाद' या विषयावरील दोन दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग नोंदवला.

२) प्रा.मगर एस.आर. यांनी दि ०८ व ०९ फेब्रुवारी २०१४ रोजी हमदर्द पब्लिक लायब्ररी बीड येथे आयोजित केलेल्या दोन दिवसीय आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग नोंदवुन 'भाषांतराचे प्रकार' या विषयावरील शोधनिबंधाचे वाचन केले.

प्रा. मगर एस.आर.
(लोकप्रसाशन विभाग प्रमुख)

समाजशास्त्र विभाग अहवाल

महाविद्यालयात समाजशास्त्र विभाग १९९६ पासुन कार्यरत असुन समाजशास्त्र विभागाद्वारे विविध समाजप्रबोधनात्मक कार्यक्रम आयोजित केले जातात. शैक्षणिक वर्ष २०१३ ते १५ मध्ये समाजशास्त्र विभागाद्वारे लेक वाचवा अभियाना अंतर्गत कडा परिसरामध्ये प्रबोधन पत्रिकेचे वाटप करण्यात आले. तसेच जळगांव ता. आष्टी येथे सामाजिक सर्वेक्षण करण्यात आले महाविद्यालयामध्ये सुरू असलेल्या स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन केंद्रामध्ये महाराष्ट्रातील समाजसुधारक या विषयावर मार्गदर्शन केले जाते.

प्रा. भोसले एस.ई. यांनी दि. ०३ व ०४ जानेवारी २०१४ रोजी मत्सोदरी शिक्षण संस्था संचलित कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय अबंड आयोजित भारतातील लोकसंख्येचे सामाजिक परिणाम या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्रात भारतातील लोकसंख्यावाढ : परिणाम व उपाय या विषयावर शोधनिबंध सादर केला १८ व १९ जानेवारी २०१४ रोजी विवेकानंद महाविद्यालय औरंगाबाद येथे लिंगभाव असमानता या विषयावर मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या २४ व्या राष्ट्रीय अधिवेशनात सहभाग घेतला. एप्रिल २०१४ मध्ये शोधांकन या आंतरराष्ट्रीय जर्नल मध्ये महिलांचे सामाजिक, राजकिय आणि आर्थिक समक्षीकरण या विषयावर शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आला.

प्रा. भोसले एस.ई.
(समाजशास्त्र विभाग प्रमुख)

शारिरिक शिक्षण विभाग अहवाल

दरवर्षी प्रमाणे सन २०१३ ते १५ या शैक्षणिक वर्षात गांधी महाविद्यालयाच्या खेळाडुंनी आंतर महाविद्यालयीन क्रीडा स्पर्धा गाजविल्या महाविद्यालयाच्या संघाने बास्केटबॉल, हॅण्डबॉल, कुस्ती, क्रिकेट, बुध्दीबळ, मैदानी स्पर्धा, अशा विविध क्रिडा स्पर्धामध्ये भाग घेऊन डॉ. बा. आ. म. विद्यापिठामध्ये नाव गाजवले बास्केटबॉल व हॅण्डबॉल या खेळामध्ये संघांनी नाव केले. तसेच प्रा. सय्यद जमीर यांनी डॉ. बा. आ. म. विद्यापिठामध्ये वेगवेगळ्या खेळाचे मार्गदर्शन म्हणुन काम पाहीले. त्यांचे पी.एच.डी. चे काम प्रगतीपथावर आहे. तसेच प्रा. प्रशांत मेहेर यांनीसुध्दा विद्यापिठाच्या कामकाजात सहभाग घेतला त्यांनी खेळावर वेगवेगळे महत्त्वाचे लिखान करून राष्ट्रीय स्तरावरील चर्चासत्रामध्ये सहभाग घेतला आहे. त्यांचे पी.एच.डी.चे कामकाज प्रगतीपथावर आहे. तसेच शारिरिक शिक्षण या ऐच्छीक विषयामध्ये विद्यार्थी चांगले गुण प्राप्त करून वरिष्ठ शिक्षणासाठी पात्र ठरत आहे

प्रा. सय्यद जमीर शब्बीर
(शारिरिक शिक्षण विभाग प्रमुख)

**वाट पाहणाऱ्याला तितकेच मिळते,
जितके प्रयत्न करणाऱ्यांकडून
शिल्लक राहते.**

क्रिडा विभाग अहवाल

महाविद्यालयाच्या स्थापने पासुन गांधी महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागाने १६ वर्षात भरीव कामगीरी कलेली आहे.

महाविद्यालयामध्ये अनेक देशी/विदेशी खेळाची सोय विद्यार्थ्यांसाठी केलेली आहे. त्या साठी भव्य क्रीडांगणे अद्यायावत रित्या तयार केलेली आहेत. हॅन्डबॉल, बास्केटबॉल ४०० मी ट्रॅक ची सोय केलेली आहे.

महाविद्यालयाच्या क्रिडा विभागाने आता पर्यंत अनेक अंतर महाविद्यालयीन स्पर्धेत संघाचा सहभाग नोंदवला आहे. आतापर्यंत १५० वेळी महाविद्यालयाचे संघ विविध ठिकाणी सहभागी झाले आहेत. महाविद्यालयाचे अनेक खेळाडु राज्य स्पर्धा व राष्ट्रीय स्पर्धेत सहभागी होत असतात.

महाविद्यालयातील क्रिडा विभागाने आतापर्यंत स्पर्धेचे आयोजन केले आहे.

१९९८ – हॅन्डबॉल
२००७– बास्केटबॉल
२०१३ – बास्केटबॉल
२०१३ – आर्चरी (तिरंदाजी)
२००७ – शालेय बास्केट बॉल जिल्हा स्पर्धा

या स्पर्धांचे यशस्वी आयोजन केले आहे. क्रिडाविभागाच्या वतीने खालील कार्यक्रम वर्षभरात राबविले जातात.

१. १५ ऑगस्ट स्वातंत्र्य दिन
२. २६ जानेवारी प्रजासत्ताक दिन

३. २९ ऑगस्ट क्रिडा दिन

४. १७ सप्टेंबर मराठवाडा मुक्ती संग्राम दिन

५. १ मे महाराष्ट्र दिन

६. २३ ऑगस्ट विद्यापीठ दिन

७. १४ ऑगस्ट विद्यापीठ नामांतर दिन

इत्यादी विविध कार्यक्रमाचे यशस्वी आयोजन केले जाते. महाविद्यालयातील क्रिडा विभागाच्या वतीने अनेक प्रशिक्षण वर्ग चालवले जातात. हँडबॉल, बास्केटबॉल इत्यादी खेळाचे प्रशिक्षण दिले जाते.

आतापर्यंत २००९, २०१०, २०११, २०१३,२०१४,२०१५ यावर्षी कोचींग कॅम्पचे आयोजन केले आहे. सहभागी अंतरमहाविद्यालयान स्पर्धेत खालील विजेते स्पर्धक ठरलेले आहेत.

१. कबड्डी

२. व्हॉलीबॉल

३. बास्केटबॉल

४. हॅंडबॉल

अशा विविध स्पर्धांमध्ये एकुण १८ वेळेस विजेते व उपविजेते ठरलेले आहेत. व महाविद्यालयाचे १९९८ पासुन ते २०१५ पर्यंत ८० खेळाडु अंतरविद्यापीठ स्पर्धेसाठी पात्र ठरलेले आहेत.

२०१४ साठी खालील विद्यार्थी अंतर महाविद्यालयीन स्पर्धेस पात्र ठरलेली आहेत.

१. संजय विटृकर

२. गुडीपट्टी

३. योगेश खंदारे

४. सचिन अडकुळे

हे विद्यार्थी विद्यापीठ संघात खेळले होते. महाविद्यालयाचे क्रिडा विभागाचे भविष्यात काही योजना तयार केल्या आहेत.

१. इनडोअर हॉल

२. सुसज्ञ जिमखाना

३. कॉन्फरन्स आयोजन

४.फॅक्टरी पेपर

५. विविध स्पर्धा आयोजन

इ. क्रिडा विभागाचा हा चढता आलेख महाविद्यालयाचा होत राहीला आहे. व दिवसें दिवस प्रगती होत असल्याने प्राचार्य व संस्थापक समाधानी आहेत.

डॉ. सुनिल पंढरे

(संचालक क्रिडा विभाग)

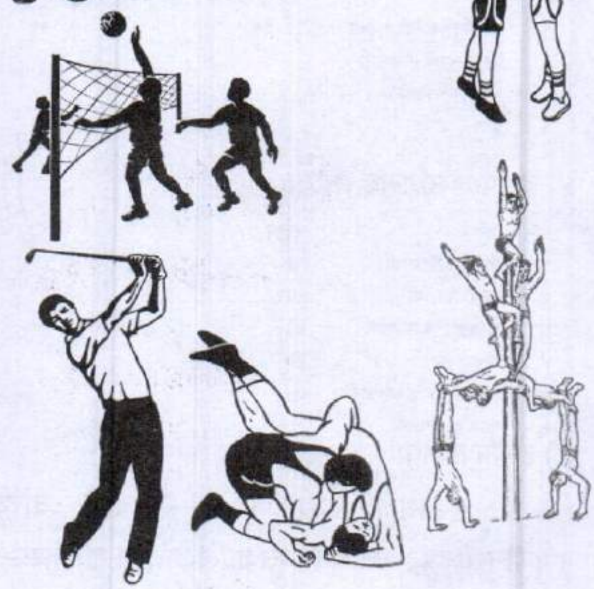

ग्रंथालय विभाग अहवाल

१) ग्रंथपालः– प्रा. राजकुमार थोरवे

२) परिचरः–१) श्री. वाळके नेहरू

२) श्री. सहस्त्रबुध्दे के. पी.

१) ग्रंथालयाचे कामकाजाचे दिवस– ग्रंथालयाचे कामकाज २६४ दिवसाचे आणि वाचनकक्ष सुविधा सकाळी ८.३० ते सायं ५.३० पर्यंत देण्यात आली.

२) ग्रंथालयातील ग्रंथांची संख्या –

अ.क्र.	विवरण	चालु वर्षातील संख्या (२०१३-१४)	मागील ग्रंथाची संख्या	एकुण
१.	विकत घेतलेले ग्रंथ	३००	८८३४	९१३४
२.	देणगी रूपाने मिळालेले	-	१७८	१८०
३.	बदली येणारे ग्रंथ	-	-	-
४.	प्रबंध व लघुप्रबंध	०१	०५	०६
५.	नियतकालिकेचे खंड	-	२४१	२४१
६.	एकुण ग्रंथसंख्या	३०२	-	९१३४
७.	रद्द बाबत ग्रंथसंख्या आणि किती पुनःवसुली झालेले ग्रंथ	-	९७	९७
८.	जीर्ण व खराब पुस्तके	-	-	-

३) नियतकालिकेः

अ.क्र.	विवरण	चालु वर्षातील संख्या (२०१३-१४)	मागील ग्रंथाची संख्या	एकुण
१.	वर्गणीतुन खरेदी कलेली	२१	-	२१
२.	देणगीरूपाने मिळणारी	-	-	-
३.	विनिमय पध्दतीने	-	-	-
४.	इतर	-	-	-
	एकूण	२१	-	२१

४) ग्रंथपालसभासद संख्याः

अ.क्र.	वर्ग	एकूण
१.	पदव्युत्तर विद्यार्थी	१३
२.	पदवी विद्यार्थी	९२२
३.	शिक्षक / प्राध्यापक	४३
४.	शिक्षकेतर	२०
५.	संस्था अंतर्गत कर्मचारी	०५
६.	सहयोग सभासद	-

४) झेरॉक्स सेवाः

संशोधक विद्यार्थी व कर्मचारी यांच्या मागणीनुसार ग्रंथ तसेच नियतकालिकातील मजकुरांच्या ३० छायाप्रती काढुन देण्यात आल्या.

५) ग्रंथाची देवघेव–

वृत्तांत वर्षात व इतर विभागात वाचकास दिलेल्या ग्रंथाची व नियतकालिकांची संख्या ४२७५ संशोधकांना व इतर वाचकांना त्यांच्या गरजानुसार नियतकालिकांतील व संदर्भ ग्रंथातील विविध मजकुरांच्या छायाप्रती काढुन देण्यात आल्या तसेच वाचकांकरिता अंतर देवघेव योजना राबविण्यात आली तसेच ग्रंथालयास एकुण ६०७५ वाचकांची भेट दिली. या शिवाय इतर विद्यालयातील महाविद्यालयातील प्राध्यापकांनी ग्रंथालयाचा लाभ घेतला.

६) उद्‌बोधन वर्ग –

महाविद्यालयातील नवीन F.Y.BA/B.Com/B.Sc/M.A./M. प्रथम वर्षातील विद्यार्थी व प्राध्यापकांकरिता ग्रंथालयातील वाचनसाहित्याची रचना देवघेव पध्दती उपलब्ध वाचन साहीत्याविषयाची माहिती या वर्गात देण्यात आली.

७) बांधणी विभाग–

ग्रंथालयाकडुन एकुण (नियतकालिका २००+पुस्तके ५०) पुस्तके ग्रंथाची बांधणी करून घेण्यात आली.

८) इंटरनेट सुविधा–

ग्रंथालयात एकुण २५ संगणकात इंटरनेट सुविधा असलेली प्रयोगशाळा असुन ३५ प्राध्यापक व विद्यार्थी या प्रयोगशाळेचा वापर E-Resourse च्या वापरासाठी लाभ घेतात यामध्ये 97000 E-Book & 600 E-Journal यामध्ये उपलब्ध करूण देण्यात आली.

9) IT Application-
माहिती तंत्रज्ञानाचे आयोजन महाविद्यालयातील ग्रंथालय, ग्रंथ, प्रबंध, नियतकालिके खंडाचा INFLIBNET SOUL 2.6 SOFTWARE मदतीने ९१३४ पुस्तकांचा डाटा बेस तयार करण्यात आला.

१०) कात्रणसेवा:-

महाविद्यालयाची प्रतिमा **अधिक** स्पष्ट होण्यासाठी ग्रंथालयाने विविध दैनिकामधुन महाविद्यालय / विद्यापीठ / संस्था संबंधी येणाऱ्या बातम्याची कात्रणे काढुन त्याचे वर्गीकरण करण्यात आलेले आहे. महिला वर्गाकरिता

१. सखी २. महिलाजागर ३. अबला आदी इतर ४) जलदुत, ५) दाभोळकर, ६) माहिती अधिकार, ७) जैनविचार, ८) अन्वार्थ, ९) संपादकिय आदि विषयांचे कात्रणाचा लाभ वाचक वर्ग घेतात.

११) महत्वाचे उपक्रम-

संगणीकृत देवघेव प्रक्रिया पुढील वर्षापासुन सुरू करण्याचा ग्रंथालयाचा माणस आहे.

N-List करीता अधिक संगणकाची उपलब्धी करून देण्याचा माणस आहे.

प्रा. राजकुमार थोरवे
(ग्रंथालय विभाग प्रमुख)

भाग्याची कृपा दृष्टी
त्याच्यावरच पडू शकते,
जो आपल्या कामाशी
प्रमाणिक असतो.

वाणिज्य विभाग अहवाल

सन १९९६ पासुन महाविद्यालयात वाणिज्य शाखा चालु आहे. वाणिज्य विभागामार्फत आजपर्यंत अनेक विद्यार्थ्यांना नोकरीच्या संधी उपलब्ध करून दिल्या संगणीकृत असा वाणिज्य विभाग आहे. दरवर्षी विद्यार्थी हित लक्षात घेऊन परिसंवाद चर्चासत्राचे आयोजन विभागामार्फत केले जाते. सन २०१४-१५ मध्ये कॉमर्स असोसिएशनच्या स्थापना करण्यात आली. यावेळी कडा यांचे व्यवस्थापन श्री. ए.जी. क्षीरसागर यांनी मार्गदर्शन केले. त्यांनी विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धा परिक्षेची माहिती दिली. या विभागात चार प्राध्यापक कार्यरत आहेत.

प्रा. मदन रामभाऊ मार्कंडे (विभागप्रमुख) सन २०१४-१५ मध्ये राज्य स्तरीय,राष्ट्रीय तसेच आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग घेतला व विविध विषयावर शोध निबंध सादर केले. त्यांचे पी.एचडी. संशोधन कार्य डॉ.बा.आ.म. विद्यापीठ येथे चालु आहे.

प्रा. गोरख शिंदे यांनी अनेक चर्चासत्रात सहभाग घेतलेला आहे.

प्रा. मिरनाथ यांनी आंतरराष्ट्रीय परिषदेत सहभाग नोंदवला आहे.

वरील सर्व प्राध्यापकांचे संशोधन लेख विविध मासिकांतून प्रसिध्द झाले आहेत.

प्रा. मार्कंडे मदन रामभाऊ
(वाणिज्य विभाग प्रमुख)

Department of Physics Annual Report

The department of Physics was established in the year 1996-97. The College updates the physics laboratories as per requirements of the syllabus and making physics learning and applicable

1) Four students of department were selected in campus Interview by Magnetti Marrelli Pvt. Ltd And were placed at Ranjangaon (M.S.) and Chennai (Tamilnadu)

2) Student of department were participated in State Level Physics-Maths Knowledge Test-2014 at Milliya College Beed

3) Students of department were Participated in Science Exhibition, Maharashtra Vivek Vahini, NSS and other activities in college

4) Physics Knowledge Test (P K T) was arranged by department, 96 students participated and 40% students was succeeded in that. First three Toppers of PKT were Pawal Mayur, Khandare Yogesh and Gholap Sachin.

Dr. J. M. Bhandari:

1) Awarded Ph. D. degree by Dr. B.A.M.U. University in 2013 in physics on topic "Magnetic and Permeability studies of Spinel Ferrite"

2) Participated and Presented Papers namely "Innovative Teaching Practices In Physics" and " Computer Based active Teaching In Physics" in National Seminar on Innovative teaching Methods in Physics organized by Department of Physics, Deogiri College, Aurangabad on 30-31 Aug 2013

3) Participated and Presented Papers namely "Crystallographic and Electrical Study of In3+ Substituted Yttrium Iron Garnet", "Effect of Copper Substitution on the Magnetics Properties of NiCuZn Spinel Ferrite" and " The Influence of Cu2+ ions Substitution on the Structural and Magnetic Properties of Nickel Ferrite" in National Seminar on " Emerging Trends in Lasers & Advanced Materials' organized by Abasahed Garware College, Pune

4) Published Paper namely "X-ray Diffraction Studies of Ni-Cu-ZN Spunel Ferrite" in Indian Streams Research Journal, 3 (4) (2013) 52-57.

5) Accepted Research Paper in 101th ISCA 2014 on topic "X-ray Diffraction and infrared spectroscopy studies of NiCuZn spinal ferrite."

Prof: Rasal Yogesh Baleant

1) Presented and Participated in International Conference on Materials and Characterization Techniques on Growth, Structural and Optical Studies on PoatassiumDihydrogen Phosphate (KDP) doped Cadmium Thiourea Acetate (CTA) Metal complex

crystal,10-12, March 2014 at VIT University, Vellore (Tamilnadu)

2) Participated and presented in XVIIIth National Seminar on Crystal Growth on Investigation on Optical Properties of Glycine Crystal Growth in Presence of Sodium Acetate, 24-26 Feb 2014 at SSN Engineering Chennai (Tamilnadu)

3) Published Paper in Shodhankan, Vol3. Issue I, Jan 2014 Page No. 128-131, On Atmospheric Aerosols Composition and its Impact on Health and Climate.

4) Attended National Conference at Anand Science College Pathardi Dist. Ahmednagar on Upcoming Trends in Chemical Sciences, on 6-7 Sept. 2013

5) Attended two days National Seminar on Innovation Teaching Methods in Physics at Deogiri College Aurangabad on 30-31 Aug 2013.

Dr. J. M. Bhandari
(Head of Department)

इमारत बांधायला वेळ लागत नाही.
घर बांधायला वेळ लागतो
फरक इतकाच आहे की,
इमारत दगड विटांनी बनते,
मात्र घर हे अनेक नात्यांनी बनते...

Department of Botany
Annual Report

Botany Department is the major department in college having well qualified staff. The Department having well equipped laboratory with sofesticated. instruments like research, autoclave, hot air oven, digital electronic balance, compound microscope, hot plate etc. The faculty of department is actively engaged in research activity. The faculty staff has attended and presented many research paper in national and international conference. The Faculty has published more than 30 research papers in national and international journels.

Department has arranged Botanical tour for students offering botany for collection and scientific knowledge of plants species.

This year 2013-14 Excursion tour was arranged for Botany students at Daulatabad fort, Verul, Caves, Khultabad. Mahesmal, and Paithan.

Prof. Sayyad I.G. attended International conference at Pravara Loni organised by Arts, Commerce & Science College, Loni

and U.G.C. New Delhi.

During present year Department of Botany has established garden in college campus Botanical garden is having important. medicinal plant, ornamental plants. and the plant which are included in academic syllabus

This year Dr. S. S. Patale Received Guide ship in the subject of Botany from Dr. B. A. M. U. Aurangabad.

Prof. Sayyad Innus. G.
Head of Department Botany

दृष्टीकोन वेगवेगळे असले
तरी चालतील,
पण सर्वांचं दृष्टीलक्ष्य
एकच असायला हवं,
मग विकास निश्चितचं ...

आज मंगळावर माणूस पोहोचला आहे.
परंतू शेजाऱ्यांचे घर दूर जात आहेत,
माणसाला, माणसाजवळ आणणे
म्हणजे खरी प्रगती होय.

Department of Chemistry
Annual Report 2013-14

Department of chemistry is largest department in our college. Department is well developed and well equipped department.

From next year. department is starting post-graduate course inOrganic Chemistry NAAC committe has visited the dept. in this acadamic year.

Department of Chemistry Consists of five faculty members & total eight staff members. out of eight staff member five members are in teaching field & three members are non-teaching.

Name of Faculty member	Designation
Prof. Doke R.B.	H. O. D.
Prof. Koinkar K.N.	Asst. Prof.
Dr.Prof. Deshmukh S. R.	Asst. Prof.
Prof. Jagadale S.M.	Asst. Prof.
Prof. Katariya A.P.	Asst. Prof.
Shri. Lomate S.I.	Lab Asst.
Shri. Bhosale D.B.	Lab Asst.

In This academic year H.O.D. Prof. Doke R.B. attended on e day work shop on revised syllabus of Chemistry at U.G. level on 30th Aug. 2013 by Department of Chemistry P.V.P. College, Patoda Dist Beed. He also attended two days National seminar on Redefining the role of modern science on 28th & 29

Sept 2013 organised by Dept. of Chem KSK College Beed.

Deshmukh S. R. has presented a research paper in National conference at KSK college Beed on Sept 2013 and in International conference gold city 2014 at Jalgaon University in Feb 2014.

She has been chaired one planary session in International conference gold city 2014 inChemistry at Jalgaon University as a subset expert.

Dr.Mrs. S. R. Deshmukh has been working on the examination panel of M.Sc. of two universities since Nov 2013 i .e. North Maharashtra University Jalgaon & R.T.M. University Nagpur.

She also attended a National conference at Radhabai Kale Mahila Mahavidyalaya A.Nagar in Sep 2013

Prof. Koinkar K.N. also attended National seminar in this academic year.

Prof Jagadale S.M. & Prof Katariya A.P. Both are attended one day work shop on revised syllabus of chemistry at UG level on 30th Aug 2013. Organised by PVP College Patoda Dist Beed. And also attended two days National conference on redefining the role of chem in the era of modern science on 27th & 28th Spt 2013 organised by Dept of Chem KSK College Beed.

Prof. Doke R.B.
(Head of Department)

नशीबाने साथ सोडली म्हणून मरायचे नसते ।
स्वत:च्या हिमतीने जगायचे असते ।।
मागील आठवणीने रडायचे नसते ।
भविष्याचा विचार करून जगायचे असते ।।
कर्तृत्वाने माणूस घडतो हे महत्वाचे असते ।
शुल्लक कारणांना घाबरायचे नसते ।।
एक ठेच लागली म्हणून थांबायचे नसते ।
धैर्याने त्याच मार्गावरून चालायचे असते ।।

झरा कधीही एकटाच असतो,
नंतर त्याचा ओढा होतो आणि नंतर
शेवटी ओढ्याची नदी होते.
तुमच्या आयुष्यातही विस्तारीत रूप
येत जावं आणि तुमच्या यशाकडे आम्ही
सर्वांनी कौतुकाने अभिमानाने पाहत
रहावं इतकंच..

Department of Zoology
Annual Report

The department of Zoology was established in 1996. Today the U.G. course bears the badge of seniority. The dept of Zoology is one of the biggest department with well qualified faculty who constantly strive for academic excellence and dissemination of knowledge to its student community. The student run a department society called "penguin" which coordinate seminar delivered by reputed speakers & organize interdepartmental competition etc. The faculty of the department conduct and organize various activities like

1) Blood group checking camp.
2) Water testing 3) Research activity
4) Awarness of student about Environment

The faculty of the department attended the National and International conference/seminar /workshop and also published research papers in reputed journals.

Dr. Abdar Ramesh N.
(Head of Department)

Department of Mathematics
Annual Report

It is very delightful to present the Annual Report of the year 2013-14 of mathematics Department.

The Department of Mathematics was established in the year 1996-97 with the vision of giving quality education. The main intention of this department is to provide depth of knowledge needed for mathematics.

Two faculty members of the department are

1) Asst. Prof. Aruna Kulkarni (M.Sc M.Phil)
2) Asst Prof. Dhanashree Munot (M.Sc NET)

Asst Prof Aruna Kulkarni worked as paper setter in August 2014 for S.Y.B.Sc at Dr. B.A.M. University, Aurangabad. Asst Prof Dhanashree Munot is working in Amolak Competitive Guidance Cell.

Both the faculty member have attended two days National Conference on 'Advances in Computational Mathematics' on 27 and 28 Sept 2013 at Vinayakrao Patil Mahavidyalaya, Vaijapur.

In this academic year
First year - 44
Second year - 30
Third year - 31students offered the Mathematics subject for B.Sc course.

Mathematics Department organises different activities for students. In this academic year Mathematics Department conducted competitions like 'Quick and Fast' puzzles etc.

we are dedicated to mathematics because it is related to our souls. So that our department celebrates 'The National Mathematics Day' on 22nd nd December which is the Birth Aniversary of Great Mathematician 'Shrinivasan Ramanujan' Also,department encourages students for active participation in co-curricular and extra curricular activities. Seminars are conducted for students.

The Department have also conducted two meetings in each semester for progress and evaluation of student The department gives more emphasis on teaching, learning and evaluation personal attention is paid to each student Our department is trying its best to achieve the aim of giving quality education and a great success in various competitive examinations to our student.

Prof. Aruna Kulkarni
(Head of Department)

माणूस जगतो, माणूस मरतो
जीवन मरणाचा खेळ सतत चालतो
परिस्थितीशी झुंज देणारा माणूस
जगात डोंबारी म्हणून उभा असतो.

सर्वजण मला म्हणतात की, सवय आहे
तुला हसण्याची परंतू ... त्यांना काय माहित
ही एक कला आहे... दुःख लपविण्याची...!

संकटं आली की दोन पावले
मागे सरकणेच हिताचे असते..
वाघ दोन पावले मागे सरकतो
तो मागे हटण्यासाठी नव्हे,
तर पुढे झेप घेण्यासाठी
जो काळाचा रोख पाहुन
मागे सरकतो,
तोच काळाच्या पुढे
जाऊ शकतो..

Department of Computer Science Annual Report

The Computer Science has become necessary in all the field with rapid growth in information & technology. The world is changing constantly, there is much demand for computer educated person with skills in using computer, maintaining computer & it's peripheral & also in developing software program.

For the completion of academic syllabi department arrange the seminar. In addition to conventional methods of teaching internet, LCD, seminar, group discussion etc. facilities are provided to student.

Department also encourage the student to take part in extra-co-curricular activities like software exhibition, poster presentation, Miss. Khandare R.B. Student of S.Y.B.Sc. participated in poster presentation arrange in college campus.

The Department staff member participated in two day's seminar on "Challenge in Rural Area" organized by S.M.B.S.T. College in Sangamner on 7th 8th February 2013

Prof. Hase S. R
(Head of Department)

Department of B.C.A. Annual Report

Despite of late start in the year 2013 we fulfilled all the reqirements and normas as per the guidelines of Baba Saheb Ambedkar Marathwada University. Thought we belong to rural area and drought affected surrounding of town, Some how we create awareness among parents about computer education and assured them about progress and development of their child and we are happy to say that we not only succeed to enroll 28 student for the first year but also to get 100 % passing for both semesters. It was just possible because of our expert faculty members and all other senior collogues and management people. As they have created such a healthy and professional environment for students in a very short span of time. We have well equipped computer lab having four servers adjoining inverter backup facility. BCA Department also provides Wi-Fi and projector teaching learning facility for both staff and students, which helps students for self-learning and easy understanding of the concepts and better delivering experience to our faculty members. BCA Department organizes Guest lectures, Fun Tours, Educational visits and Workshops for their students. As most of our students be longs to rural area and learnt from Marathi medium so they face many problems such as effective English communication skill and writing skills, stage fearing, professional ethics

and behavior skills etc. To meet these requirements of students and industry we decided to offer Spoken English and Personality Developent coaching's to them, in our campus digital hall that too at concessional feels. We have successfully copleted the Program of 75 days which have been largely benefited to all our students in terms of speaking and expressing their views in day to day life as well as Examinations. After receiving such a nice response and words of Appreciations by our students and their parents our management have decided keep going this activity throughout the campus for all year's students. including school student's too.

Thanks a lot to our Principal Dr. Sau. S. R. Meher Madam and vice Prin. Dr. J. M. Bhandari Sir and althe faculty members of College for their cooperation and guidance time to time.

Special Thanks to all Management People for helping us every time.

HOD B.C.A. Department.
Asst. Prof. Gandhi Sanket Ashok
(M.Com. Net, D.H.M.)

चांगली माणसं आपल्या जीवनात येणं हे आपली 'भाग्यता' असते आणि त्यांना आपल्या जीवनात जपून ठेवणं हे आपल्यातील योग्यता असते.

आजिवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग अहवाल

आमच्या महाविद्यालयातील आजिवन शिक्षण आणि विस्तार विभागाने सन २०१४ ते १५ मध्ये विद्यापिठाने दिलेल्या कार्याचे उत्कृष्टपणे काम केले आहे. या विभागामध्ये महाविद्यालीन स्तरावर, व्यक्तीमत्तव विकास, वकृत्तव स्पर्धा, लोकशाही सक्षमीकरण, वैज्ञानिक दृष्टीकोन, अंधश्रध्दा निर्मुलन, भारतीय संविधानाची उद्दिष्टे, स्वच्छता, साफसफाई, इ. व्याख्यान व उपक्रम यशस्वी राबविले आहे. वरील कार्यक्रमासाठी डॉ. ज.मो. भंडारी, डॉ. अशोक कोरडे, डॉ. रमेश आब्दार, प्रा. युनुस सय्यद, प्रा. तुकाराम गोंदकर, प्रा. मदन मार्कंडे, प्रा. प्रशांत मेहेर, इ. मार्गदर्शकांनी सहकार्य केले. तसेच विस्तार सेवा कार्यक्रमासाठी, ग्रामपंचायत स्वच्छता अभियान, आधुनिक शेती पाहणी, स्त्री पुरूष समानता, उद्योजगता व विकास इ. विषयावर खालील मार्गदर्शकांनी त्यामध्ये प्रा. संजय शिंदे, प्रा. शेखर तळेकर, प्रा. मिरा नाथ, प्रा. गोरक्षनाथ शिंदे, प्रा. अशोक कोरडे, यांनी मार्गदर्शन केले. महत्तवाच्या विद्यार्थी समुपदेश कार्यक्रमासाठी दि. १० फेब्रुवारी रोजी डॉ. किशन धाबे (संचालक आजिवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग डॉ. बा.आ.म.वि. औरंगाबाद) यांनी मार्गदर्शन केले या दोन दिवसीय विद्यार्थी समुपदेश शिबीरामध्ये भारतीय साक्षरता प्रमाण अर्ज, बायोडाटा, व अहवाल, लेखन, पत्रकार, आणि रोजगार संधी, स्वयंरोजगार आणि उद्योजकता, मेहंदी स्पर्धा व रांगोळी स्पर्धा इ. विषयावर मार्गदर्शन करण्यात आले.

* विद्यार्थी समुपदेशन मार्गदर्शन शिबीर–

संस्थेचे अध्यक्ष मा. गोकुळदास मेहेर यांच्या

अध्यक्षतेखाली उद्घाटन मा. कांतीलाल चाणोदिया याच्या हस्ते कार्यक्रमाचे उद्घाटन झाले. यावेळी संस्थेचे प्रधानमंत्री, मा. हेमंतकुमारजी पोखरणा, कार्याध्यक्ष मा. योगेश भंडारी, कोषाध्यक्ष मा. संजय मेहेर, महाविद्यालयाचे समन्वयक, डॉ. उमेश गांधी समन्वयक डॉ. किशनजी धाबे, प्रा. डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर, मा. अनिल झाडमुथा, मा. बिपीनजी भंडारी, उपस्थित होते, उपप्राचार्य डॉ.ज.मो. भंडारी यांनी सुत्रसंचालन केले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक आजिवन शिक्षण आणि विस्तार सेवा विभागाचे समन्वय डॉ. अशोक कोरडे योनी केले. तर आभार प्रा.डॉ. रमेश आबदार योनी मानले. समुपदेश शिबीरामध्ये प्रा. अरूणा कुलकर्णी, डॉ. विष्णु गव्हाणे, श्री. दिगांबर बोडखे, श्री. राजेश राऊत, डॉ. राधाकृष्ण जोशी, डॉ. अनिल गर्जे इ. मार्गदर्शकांनी आपले विचार मांडले.

डॉ. सुपर्णा देशमुख, प्रा. धनश्री मुनोत, प्रा. सुनिता बोंबे यांनी मुलीसाठी मेहंदी स्पर्धा व रांगोळी स्पर्धेचे आयोजन केले. यामध्ये मेहंदी स्पर्धेत प्रथम कु. आश्विनी खिळे, व्दितीय कु. रोहिणी खंदारे, तृतीय कु. योगिता बोराडे, कु. कोमल रावळ यांनी वरील क्रमांक मिळविले. त्यांचे अभिनंदन करण्यात आले.

शिबीर समारोप कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर यांच्या मार्गदर्शनाखाली मा. पोपटकाका भंडारी, मा. रमेश आमले (कवि) श्री. राजेश राऊत, यांनी मार्गदर्शन केले. सुत्रसंचालक डॉ. रमेश आबदार यांनी केले तर आभार डॉ. अशोक कोरडे यांनी मानले. या विभागाची नॅक कमीटीने पाहणी केली नॅक कमिटीने या विभागास उत्कृष्ट शेरा दिला. तसेच सर्व उपक्रम यशस्वीपणे राबविण्यासाठी या विभागाचे समन्वय डॉ. अशोक कोरडे यांनी अथक परश्रिम घेतले.

प्रा.डॉ. अशोक कोरडे
(समन्वयक, आजिवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग)

बहि:शाल शिक्षण मंडळ विभाग अहवाल

गांधी महाविद्यालयाच्या बहि:शाल शिक्षण मंडळाने शुक्रवार दि. २०/९/२०१३ रोजी ''यशवंतराव चव्हाण यांची ग्रामीण विकासाची संकल्पना'' या विषयावरील परिसंवादाचे आयोजन गांधी महाविद्यालयामध्ये केले होते. या परिसंवादाचे उद्घाटन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबादच्या बहि:शाल शिक्षण मंडळाचे संचालक मा. डॉ. कैलासजी पाथ्रीकर यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी श्री. अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ, कडा या संस्थेचे अध्यक्ष मा. श्री. गोकुळदासजी मेहेर हे होते. या परिसंवादासाठी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणुन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापिठाच्या वाणिज्य विभागाचे अधिष्ठाता डॉ. कल्याण लघाने व आजिवन शिक्षण व विस्तार सेवा विभागाचे प्रकल्पाधिकारी डॉ. सरदारसिंग बैनाडे हे उपस्थित होते.

आपल्या उद्घाटनपर मनोगतामध्ये डॉ. कैलासजी पाथ्रीकर यांनी ग्रामीन भागाच्या सर्वांगिण विकासासाठी यशवंतराव चव्हाण यांच्या ग्रामिण विकासाची संकल्पणेचा प्रत्येकाने अंगीकार करावा असे सांगितले. डॉ. कल्याण लघाणे यांनी यशवंतराव चव्हाण यांच्या शेतिविषयक धोरणांविषयी सविस्तर मार्गदर्शन केले. ते म्हणाले की, यशवंतराव चव्हाण कृषी मंत्री असताना शेती, पाणी, शेती मालाचा भाव यावर भरीव कार्य केले. यशवंतराव चव्हाणांनी शेतकऱ्यांना स्वतःची ओळख निर्माण करून दिली असेही त्यांनी सांगितले.

डॉ. सरदारसिंग बैनाडे यांनी यशवंतराव चव्हाण यांनी महाराष्ट्राच्या विकासासाठी ज्या विविध

योजना सुरू केल्या, जे निर्णय घेतले त्याविषयी सविस्तर मार्गदर्शन केले. ते पुढे म्हणाले की, इतिहास घडविणारा आणि भुगोल बलविणारा इतिहास यशवंतराव चव्हाणांचा होता. देश स्वतंत्र व्हावा, स्वराज्य मिळावे, सर्व जनता सुखी समाधानी समृध्द व्हावी म्हणुन यशवंतराव चव्हाणांनी स्वतःची प्रतिकुल परिस्थिती असतांनाही देशाच्या स्वातंत्र्याच्या युध्दामध्ये उडी घेतील. यशवंतराव चव्हाण पुरोगामी महाराष्ट्राचे शिल्पकार होते असेही त्यांनी सांगितले प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर यांनीही यशवंतराव चव्हाण यांच्या कार्याविषयी माहिती दिली.

या वेळी संस्थेचे संचालक श्री. हेमंतकुमार मेहेर, फार्मसी कॉलेजचे प्राचार्य, योगेश बाफना, प्रा. डी. एच. शिंगवी, प्रा. सुभाष गांगर्डे आदि उपस्थित होते. या परिसंवादाचे प्रास्ताविक व सुत्रसंचलन उपप्राचार्य डॉ. जवाहर भंडारी यांनी केले तर प्रा.डॉ. अशोक कोरडे यांनी आभार मानले. या परिसंवादाच्या निमित्ताने महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना यशवंतराव चव्हाणांचा अभ्यास व्हावा तसेच त्यांच्या कार्याची माहीती व्हावी या हेतुने निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी प्रा. तुकाराम गोंदकर, डॉ. रमेश आब्दार, प्रा. इन्नुस सय्यद, प्रा. संजय शिंदे, प्रा. संकेत गांधी आदिंनी परिश्रम घेतले. या परिसंवादासाठी प्राध्यापक व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

प्रा. डॉ. जवाहरलाल भंडारी
(बहिःशाल शिक्षण मंडळ विभाग प्रमुख)

कमवा आणि शिका विभाग अहवाल

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापिठ औरंगाबाद, विद्यार्थी कल्याण विभागामार्फत कै. वसंतराव काळे स्वाभिमान शिक्षण (कमवा आणि शिका) योजना महाविद्यालात सन २०१३ ते २०१५ रोजी सुरू करण्यात आली. या योजनेत सर्व शाखेमधील एकुण १२ विद्यार्थी निवडण्यात येतात. त्या १२ विद्यार्थ्यांना ६ विद्यार्थी व ६ विद्यार्थीनींची निवड करण्यात येते. एकुण १२ विद्यार्थ्यांमध्ये ३ मुले व ३ मुली खुल्या प्रवर्गातील व ३ मुले व ३मुली या राखीव प्रवर्गातुन निवडण्यात येतात. या विद्यार्थ्यांकडुन प्रत्येक दिवशी दोन तास महाविद्यालयामध्येच कार्यालयीन, प्रसोगशाळा व ग्रंथालयातील कामे करून घेतले जातात. साधारण ३००रू. मानधन सहभागी विद्यार्थ्यांना देण्यात येते. शासकिय नियमानुसार महिला व राखीव प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात येतो. सन २०१३ ते २०१४ मध्ये उत्कृष्ठ विद्यार्थी म्हणुन सय्यद असिफ निजाम व विद्यार्थीनी म्हणुन कु. पवार मनिषा रामचंद्र यांची निवड करण्यात आली. सन २०१३ ते २०१४ मध्ये खालील विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात आला.
प्राचार्य डॉ. सौ. एस. आर. मेहेर यांनी आपल्या अध्यक्षीय समारोप प्रसंगी केले.

खालील विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ मिळाला.

नांव	विद्यार्थ्याचे नांव	वर्ग	प्रवर्ग
१.	कस्तुरे निखील सुरेश	बी.एस्सी प्रथम	खुला
२.	सय्यद असिफ निजाम	बी.एस्सी व्दितीय	खुला
३.	हरकर कृष्णा काशिनाथ	बी.एस्सी तृतीय	खुला
४	कु. पवार मनिषा रामचंद्र	बी.ए. प्रथम	खुला
५.	कु. वेदपाठक शिवानी प्रविण	बी.एस्सी प्रथम	खुला
६.	कु. शिंदे उर्मिला पोपट	बी.एस्सी व्दितीय	खुला
७.	भालेकर पांडुरंग विष्णु	बी.ए. व्दितीय	इ.मा.व.
८.	सोनवणे पंकज प्रेमचंद	बी.एस्सी व्दितीय	एस.सी.
९.	शेकडे गणेश भास्करराव	बी.एस्सी तृतीय	एन.टी.
१०.	कु. शास्त्री सोनी बबन	बी.एस्सी प्रथम	इ.मा.व.
११.	कु. खंदारे रोहिणी बलभिम	बी.एस्सी व्दितीय	एस.सी.
१२.	कु. दुधवडे ज्योति रावसाहेब	बी.एस्सी तृतीय	एस.सी.

या योजनेसाठी मा. प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर उपप्राचार्य डॉ. ज.मो. भंडारी महाविद्यालयाचे समन्वय डॉ. उमेश गांधी तसेच श्री. अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष प्रधानमंत्री कोषाध्यक्ष व सर्व कार्यकारी मंडळ यांचे मोलाचे सहकार्य मिळाले.

प्रा. संजय महादेव शिंदे
(विभाग प्रमुख)

फुलाने अपेक्षा केली का कधी
काट्याकडून आधाराची ?
जमिनीने कधी वाट पाहिली का
आभाळाच्या सावलीची ?
किनाऱ्याला वाटली का कधी भिती
समुद्राच्या पाण्याची ?
कधी वाऱ्याने संगत धरली का
शेवटपर्यंत पाचोळ्याची ?
अशीच लढाई आहे आपल्या जिवनाची,
फक्त आपल्यालाच आहे ती जिंकायची.

आपत्ती व्यवस्थापन विभाग अहवाल

बीड जिल्हा सतत दुष्काळाच्या भोवऱ्यात सापडत आहे. दुष्काळामुळे शेती, उद्योग, पशू, प्राणी, पक्षी तहानलेले आहेत. हे दुष्काळाचे दुष्टचक्र भेदायचे असेल तर, मुळातच जनसामान्यांमध्ये जलसाक्षरतेची चळवळ राबविण्याची अवश्यकता आम्हास भासली.

दि. ७/११/२०१३ रोजी गांधी महाविद्यालय कडा, येथे आपत्ती व्यवस्थापन केंद्राची स्थापना करण्यात आली. जेव्हा आपत्ती व्यवस्थापन केंद्राची स्थापना झाली. तेव्हा बीड सह महाराष्ट्रात सर्वच ठिकाणी खूप भिषण दुष्काळ पडला होता. सरकारने पशुधन वाचविण्यासाठी गावागावात जनावराच्या छावण्या उभारल्या होत्या. परंतु इतकी भिषण परिस्थिती असतानांही लोकांकडून पाण्याचा योग्य वापर होत नव्हता म्हणून गांधी कॉलेजच्या वतीने आपत्ती व्यवस्थापन या विभागाने यंदाच्या दुष्काळाचा सामना करण्यासाठी पाण्याचे व्यवस्थापन कसे करावयाचे पाण्याची जास्तीत जास्त बचत कशी करता येईल. तसेच दुष्काळाची परिस्थिती आपल्यावर का ओढावली आहे. आपल्याकडूनच निसर्गाचा तोल कसा ढासळला आहे. आणि त्यातून आपल्याला कसे सावरता येईल व त्यासाठी वृक्षारोपन आणि त्यांचे संगोपन किती महत्वाचे आहे. या सर्व विषयांवर वेगवेगळी व्याख्याने तयार करून गावागावांत छावण्यांवर जाऊन व्याख्यानाच्या माध्यमातून जलसाक्षरतेची चळवळ राबवून दुष्काळमुक्तीच्या दिशेने आपली पाऊले उचलली.

तसेच कॉलेजच्या मुलांना पाणी बचत पाणी व्यवस्थापन, जलसंवर्धन कसे करावयाचे यांचे धडे दिले.

तसेच, महाविद्यालयात दि. १९/१२/२०१३ रोजी आपत्ती व्यवस्थापन विभागाच्या वतीने 'महिला जागर' हा कार्यक्रम घेतला. त्या कार्यक्रमानिमित्त आम्ही सर्व महिलांना हळदी-कुंक वा बरोबर एक छोटसं रोप भेट म्हणून दिले. जेणेकरून त्या प्रत्येक रोपाच एक झाड होईल. जी नैसर्गिक आपत्ती आपल्यावर ओढवली आहे. त्यातून सावरण्यासाठी थोडी फार मदत होईल. तसेच आपत्ती व्यवस्थापन कमिटीने असा निर्णय घेतला की, रूफ वॉटर हार्वेस्टिंग आपल्या महाविद्यालयात करून घ्यावे, कारण त्याचा उपयोग जनसामान्यांमध्ये एक रोल मॉडेल म्हणून होऊ शकतो.

म्हणून महाविद्यालयातील बिल्डिंगच्या छतावर संस्थेच्या मदतीने रूफ वॉटर हार्वेस्टिंग करून घेतले रूफ वॉटर हार्वेस्टिंग जर प्रत्येक घराच्या छतावर बसविले तर, पाण्याच्या पातळीत वाढ होऊन पाण्याची समस्या हळूहळू सुटू शकते.

तसेच, आम्ही गावागावांत जाऊन रेन रोड वॉटर हार्वेस्टिंगचे फायदे किती आहेत. त्या संबंधी माहीती दिली. जेणेकरून गावातील विहीरीची पाण्याची पातळी वाढून गावचा पिण्याच्या पाण्याचा प्रश्न सुटेल.

तसेच, दुष्काळी परिस्थितीत छावण्यावर पाणी साठविण्यासाठी गांधी कॉलेज आणि अमोलक जै.वि.प्र.मं., कडा संयुक्त विद्यमाने १०० पाण्याच्या टाक्या वाटण्यात आल्या त्यामुळे सामान्य शेतकऱ्यांना त्याची खुप मदत झाली. अशी भावना ही शेतकऱ्यांनी व्यक्त केली आहे.

या सर्व कार्यात अमोलक जै.वि.प.मं. आणि महाविद्यालयाच्या प्राचार्या, आमच्या पाठीशी सदैव खंबीरपणे उभे राहतात. आणि संस्थेचे सहकार्य ही मोलाचे आहे.

प्रा. मिरा नाथ
(आपत्ती व्यवस्थापन विभाग प्रमुख)

डोळे पुसायला कोणी तरी असेल,
तर रूसायला बरं वाटतं...
ऐकणारं कोणी तरी असेल तर,
मनातलं बोलायला बरं वाटतं...
कौतुक करणारं कोणीतरी असेल तर,
थके पर्यंत राबायला बरं वाटतं...
नजर काढायला कोणीतरी असेल तर,
नटायला बरं वाटतं...
आशेला लावणारं कोणीतरी असेल तर,
वाट बघायला बरं वाटतं...
आपल्यासाठी मरणारं कोणीतरी असेल,
तर मरेपर्यंत जगायला बरं वाटतं...
डोळे भरून निरोप देणारं कुणी असेल
तर मरणही सुखाचं वाटतं...

आपल्याला विश्वासपात्र बनायचे
असेल तर वेळ नाहीये,
असे म्हणू नका..
आपल्या जवळ रोज तेवढा वेळ असतो,
जेवढा वेळ प्रत्येक यशस्वी
माणसाकडे असतो.

राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग अहवाल

नियमित कार्यक्रम

१. ११ जुलै जागतिक लोकसंख्या दिनानिमित्ताने व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. या मध्ये प्रा.डॉ. अशोक कोरडे यांनी '' लोकसंख्या देश विकास मारक का तारक'' या विषयावर व्याख्यान दिले यामध्ये लोकसंख्या वाढ व लोकसंख्येची कार्यक्षमता, हे देशाच्या विकासास काय महत्व आहे. या विषयावर सविस्तर मार्गदर्शन केले.

२. २ ऑगस्ट रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातील स्वयं सेविकेने चंदनमल भळगट वसतिगृहातील मुलांना राखी बांधुन रक्षाबंधन साजरा करण्यात आला.

३. ९ ऑगस्ट क्रांतिदिनाच्या निमित्ताने गांधी विद्यालयातील एन.एस.एस. स्वयंसेवकांनी क्रांतिदिन साजरा केला. या कार्यक्रमाचे महाविदयालयातील इतिहास विभागाचे प्रा.डॉ. जोशी आर.एल. यांचे '' देशाच्या जडणघडणीत स्वातत्र्य सेनानीचे योगदान'' या विषयावर सविस्तर असे विवेचन केले.

४. दि. ९ ऑगस्ट २०१३ ते १५ ऑगस्ट २०१३ या कालावधीमध्ये स्वच्छता जाणिव जागृती अभियान सप्ताहा निमित्त दि. १२ ऑगस्ट रोजी '' सार्वजनिक स्वच्छता नागरिकांचा हक्क व कर्तव्य'' या विषयावर निबंध स्पर्धा आयोजित केली. या मध्ये कस्तुरे निखील सुरेश (एफ.वाय.बी एस्सी.) प्रथम, बळे दादासाहेब सुरेश (एफ.वाय.बी.सी.ए.) व्दितीय, व हारकर कृष्णा काशिनाथ (टी.वाय.बी.एस.स्सी.) तृतीय, याप्रमाणे स्पर्धेत आले.

५. १५ ऑगस्ट रोजी सकाळी ध्वाजारोहन कार्यक्रम साजरा करण्यात आला या कार्यक्रमामध्ये राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी सहभाग घेतला. महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर यांनी स्वातंत्र्य संग्रमातील थोर सेनानी या विषयावर मार्गदर्शन केले.

६. १७ ऑगस्ट आंतराष्ट्रीय युवा दिन साजरा करण्यात आला यामध्ये एन.एस.एस. च्या स्वयंसेवकांनी कॉलेज कॅम्पसमध्ये स्वच्छता केली. प्रा. संजय शिंदे यांनी '' युवकां पुढील आवाहन'' या विषयावर मार्गदर्शन केले.

७. २३ ऑगस्ट रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ वर्धापन दिनानिमित्ताने विद्यापीठ ध्वजारोहन कार्यक्रमामध्ये सर्व स्वयंसेवकांनी सहभाग घेतला. या कार्यक्रमामध्ये '' डॉ. बाबसाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापिठाचे मराठवाडा विकासामध्ये स्थान'' या विषयावर कॉमर्स विभाग प्रमुख प्रा. मदनराव मार्कंडे यांचे मार्गदर्शन लाभले. या कार्यक्रमासाठी महाविद्यालयातील सर्व कर्मचारी उपस्थित होते.

८. ५ सप्टेंबर डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांची जयंती शिक्षकदिन म्हणुन साजरा करण्यात आला. या दिवशी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवक तसेच बाकी विद्यार्थी यांनी शिक्षकांच्या भुमिका साकारल्या.

९. ८ सप्टेंबर साक्षरता अभियान दिन साजरा केला. या प्रसंगी श्री. अमोलक जैन विद्याप्रसारक मंडळाच्या सर्व विभागाची गावामधुन साक्षरता फेरी काढण्यात आली.

१०. २४ सप्टेंबर एन.एस.एस. दिन महाविद्यालयामध्ये

साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी महाविद्यालयाच्या परिसरात वृक्षारोपन करण्यात आले. या प्रसंगी संस्थेचे उपाध्यक्ष कांतीलालजी चाणेदिया संस्थेचे समन्वय डॉ. उमेश गांधी हे प्रमुख पाहुणे तर महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. सौ.एस.आर. मेहेर यांनी कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान भुषविले.

१२. २ ऑक्टोंबर महात्मा गांधी जयंती व लालबहादुर शास्त्री जयंती साजरी करण्यात आली त्यानिमित्ताने आंतरराष्ट्रीय अहिंसा दिवस साजरा करण्यात आला.

१३. १८ ऑक्टोंबर जागतिक स्वास्थ दिवस या दिना निमित्त महाविद्यालयामध्ये डॉ. उमेश गांधी यांनी राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांना आरोग्य विषयक माहिती दिली.

१४. १ डिसेंबर जागतिक एड्स दिन साजरा करण्यात आला. यानिमित्ताने एड्स जन जागृती रॅली काढण्यात येऊन साजरा करण्यात आला.

१५. ६ डिसेंबर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिन साजरा करण्यात आला.

डॉ. बाबसाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिनाच्या निमित्ताने विद्यापिठामध्ये रक्तदानशिबीराचे आयोजन केले होते. रक्तदानशिबीरात गांधी महाविद्यालयांच्या ३ विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले. त्यामध्ये.

१. हारकर कृष्णा काशिनाथ (टी.वाय.बी.एसस्सी)
२. धुमाळ दिनेश शिवाजी (एस.वाय.बी.एसस्सी)
३. मुळीक महेश तुकाराम (एस.वाय.बी.एसस्सी)

१६. २० डिसेंबर रोजी संत गाडगे महाराज पुणयतिथी साजरी करण्यात आली. स्वयंसेवकांना कार्यक्रम अधिकारी प्रा.डॉ. रमेश आबदार तसेच माजी कार्यक्रम अधिकारी प्रा. तळेकर सी.के. यांनी मार्गदर्शन केले. स्वयंसेवकांकडुन परिसर स्वच्छ केला.

१७. १२ जानेवारी २०१४ रोजी राष्ट्रमाता जिजाऊ माँ साहेब यांचे कार्य या विषयावर विद्यार्थ्यांना प्रा. सुनिता बोंबे यांनी मार्गदर्शन केले.

१८. २४ जानेवारी रोजी ''चला कॉलेजला'' अभियान राबवुन अहवाल विद्यापिठास सादर केला.

१९. १३ फेब्रुवारी रोजी राष्ट्रीय सेवा योजना विभागामार्फत '' करीयर गाईडन्स'' अंतर्गत प्रा. विजय शिंदे आय एम एस डी आर, अहमदनगर कॉलेज अहमदनगर यांचे '' मानव संसाधन'' या विषयावर मार्गदर्शन झाले. सुत्र संचालक प्रा. अरूणा कुलकर्णी यांनी केले तर आभार प्रदर्शन प्रा. युनुस सय्यद यांनी केले.

२०. १९ फेब्रुवारी छत्रपती शिवाजी महाराज यांची जयंती (शिवजयंती) महाविदयालयामध्ये साजरी करण्यात आली कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रा.डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर होत्या सुत्रसंचालन प्रा.डॉ.रमेश आबदार यांनी केले तर आभार प्रदर्शन प्रा. मिरा नाथ यांनी केले.

डॉ. रमेश अबदार
(कार्यक्रम अधिकारी रा.से.यो.)

पुरेसा पैसा, मनुष्यबळ आणि
बाकी सर्व साहीत्य बाळगण्यापेक्षा
कल्पनाशक्ती बाळगणारा
अधिक यशस्वी ठरतो.

विशेष हिवाळी शिबीर

आपल्या महाविद्यालयाचे राष्ट्रीय सेवा योजनेचे '' जलसंवर्धनासाठी युवा'' विशेष हिवाळी शिबीर सालेवडगांव ता. आष्टी येथे संपन्न झाले.

या शिबीराचे उद्घाटन श्री मा. जयदत्त सुरेश धस यांच्या हस्ते झाले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष श्री. गोकुळदासजी मेहेर (अध्यक्ष श्री अमोलक जैन वि. प्रसारक मंडळ कडा) यांनी भुषविले. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख उपस्थिती श्री कांतीलालजी चाणोदिया (उपाध्यक्ष श्री. अ.जै.वि.प्र.मं.) श्री. योगेश-कुमारजी भंडारी (कार्याध्यक्ष श्री.अ.जै.वि.प्र.मं.) श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा (प्रधानमंत्री श्री. अ.जै.वि.प्र.मं.) श्री. शिवाजी डोके (जि. प. सदस्य बीड) श्री. अनिलकुमार झाडमुथा (कोषाध्यक्ष (श्री. अ.जै.वि.प्र.मं.) माजी सरपंच अशोक हजारे, सौ. ठकुबाई रामगुडे (सरपंच), श्री. अशोक दहातोंडे (उप सरपंच), श्री. पांडुरंग हजारे (माजी सरपंच), श्री. प्रल्हाद कराळे (माजी सरपंच), श्री. महादेव गायकवाड (पो. पाटील), प्रा.डॉ.सौ. एस.आर. मेहेर, उपप्राचार्य ज.मो. भंडारी, श्री. बाबासाहेब दहातोंडे (माजी सरपंच), श्री. महादेव डोके, श्री. अनारसे साहेब (ग्रामविकास अधिकारी) श्री. वाळके सर, श्री. मोरे सर, महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजनेचे सर्व स्वयंसेवक, सर्व विद्यार्थी, विद्यार्थीनी, सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी, ग्रामस्थ, पदाधिकारी, मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सुत्र संचलन कार्यक्रम अधिकारी प्रा. तु.द. गोंदकर यांनी केले तर प्रस्ताविक कार्यक्रम अधिकारी प्रा. डॉ. रमेश आबदार यांनी केले व उपस्थिंताचे आभार उपप्राचार्य डॉ. ज.मो.भंडारी यांनी मानले.

शिबीराअंतर्गत सात दिवस विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये ग्रामस्वच्छता शोषखड्डे, रक्तगट व हिमोग्लोबीन तपासणी शिबीर, आणि हांगनदारी मुक्तीसाठी गावकऱ्यांच्या सहभागातुन प्रबोधन व गरज कशी आहे. हे पटवुन देऊन शौचालय बांधण्यासाठी गावातील नागरीकांना तयार करण्यात आले आहे. पर्यावरण संवर्धन साठी गावातील (सालेवडगांव ता. आष्टी) परिसरातील वृक्षसंवर्धन व वृक्ष लागवड करण्यात आली. त्यामुळे गांवसहभागी होऊन येणाऱ्या काळामध्ये वृक्षांचे सवंर्धनाचे महत्व गावकऱ्यांनी जाणुन घेतले.

राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या स्वयंसेवकांनी गावातील पाणवठा स्वच्छ करून सांडपाण्याचा निचरा होण्यासाठी व पाणी जिरवण्यासाठी प्रत्येकाच्या घरासमोर शोष खड्डे तयार करून त्यामध्ये विटा, वाळु व दगड टाकुन सांडपाणी व्यवस्थापनाविषयी नागरिकांना मार्गदर्शन केले. यासाठी गावकऱ्यांचे विशेष असे सहकार्य लाभवले.

हिवाळी शिबीरा अंतर्गत विविध कार्यक्रमाचे आयोजन केले. त्यामध्ये व्याख्यानमाला आयोजित केली गेली. 'व्यसनमुक्ती' या विषयी प्रा.डॉ. अशोक कोरडे (समन्वय - आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग) यांनी तरूणांनी व्यसनापासुन दुर राहुन आपला व्यक्तीमत्तव विकास करून घ्यावा. असे आवाहन केले. प्रा. अनिल हजारे यांनी ग्राम स्वच्छतेमध्ये गावाचा

सहभाग या विषयी मार्गदर्शन केले आणि प्रा. निलेश मुनोत यांनी '' व्यक्तीमत्व विकास आणि आम्ही'' या विषयावर व्याख्यान दिले.

दि. २८/१/२०१४ रोजी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक व ''रसिकलाल धारिवाल फार्मसी कॉलेज कडा'' यांच्या संयुक्त विद्यमाने हिमोग्लोबीन (एच.बी.) तपासणी व रक्तगट तपासणी शिबीर आयोजित केले होते. यामध्ये गावातील ११० महिलांचे हिमोग्लोबीन तपासणी व ३१८ रक्तगट (ब्लड ग्रुप) तपासणी करण्यात आले. यामध्ये सर्व गावकरी मंडळीचे सहकार्य लाभले.

''हगणदारी मुक्त गांव'' या विषयावर प्रा. राम बोडखे यांनी स्वयंसेवकांना व गांवकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. वेगवेगळे दाखले देऊन प्रत्येकाने आपल्या घरी स्वच्छतागृह तयार केलेच पाहीजे असे आवाहन केले. त्याप्रसंगी ह.भ.प. शामसुंदर पुरी महाराज यांनी ही गावकऱ्यांना मोलाचे मार्गदर्शन करून गावकऱ्यांना संकल्प करण्यास भाग पाडले किमान पुढील वर्षापर्यंत गावांमध्ये ३०% तरी स्वच्छतागृह तयार करूयात. प्रसंगी जि.प. सदस्य शिवाजीरराव डोके, उपसरपंच अशोक दहातोंडे माजी सरपंच अशोक हजारे इ. उपस्थित होते.

सांस्कृतिक कार्यक्रम रात्री ८.०० ते १०.०० या वेळेत घेण्यात आले या मध्ये स्त्रिभृण हत्या श्रमसंस्कार, याविषयी श्री कैलास दहातोंडे सर यांनी सर्व गांवकरी व स्वयंसेवक यांना मार्गदर्शन केले. ह.भ.प. शेलार महाराज अळंदीकर यांनी समाज प्रबोधन पर कार्यक्रमातून सांगितले कि, छत्रपती शिवाजी महाराज यांचे कार्य, आणि त्यामागील प्रेरणा माँ जिजाऊ यांचा आदर्श घेऊन प्रत्येक आईने मुलांमध्ये संस्कार करण्याची गरज आहे. समाजामध्ये मुलगा आणि मुलगी असा भेदभाव करू नका आज समाजामध्ये मुलींचे कमी होत असलेले प्रमाण यावरही विनोदी शैलीमध्ये प्रबोधन करण्यात आले, तसेच समाजप्रबोधनपर कार्यक्रम (अंधश्रद्धा निर्मुलनावर) वेगवेगळे भारूडे सादर करण्यात आले. गावातील कुटुंबाचे स्वयंसेवकांनी आर्थिक संर्वेक्षण करून त्यांच्या मधील असलेल्या विषमता या विषयी कारणे शोधली.

राष्ट्रीय सेवा योजनेचे सर्व शिबीरार्थी यांनी कार्यक्रम अधिकार प्रा. डॉ. रमेश नारायण आबदार, प्रा. तु. द. गोंदकर व माजी कार्यक्रम अधिकारी चंद्रशेखर तळेकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली प्रबोधनपर विविध गुणदर्शन व सांस्कृतीक संध्या कार्यक्रम सादर करण्यात आला. यामध्ये ''बेटी बचाव'' या विषयावर एक एकांकिका सादर करून समाजामध्ये होत असलेल्या स्त्रीभृण हत्या यांवर प्रकाश टाकण्याचे प्रमाणिक काम शिबीरातील स्वयंसेवकांनी केले.

तसेच ''हागंणदारी मुक्ति'' या वर एक पथनाट्य सादर करण्यात आले. ''सर्व धर्म समभाव'' या विषयावर एक मुक अभियानातुन आपण सर्व एकच आहोत. आणि ''मानवता हाच हाच खरा सर्वांचा धर्म'' आहे. हे यामधुन गांवकऱ्यांना संदेश दिला.

गांधी महाविद्यालय कडा व ग्रामस्थ सालेवडगांव आयोजित राष्ट्रीय सेवा योजना विशेष हिवाळी शिबीराचा समारोप दि. ३१/०१/२०१४ रोजी झाला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. सौ. एस.आर. मेहेर यांनी भूषविले याप्रसंगी जि.प.सदस्य

बीड श्री उद्धव दरेकर (बापू) यांनी निसर्गसंवर्धन ही काळाची गरज आहे. मुलांनी आत्महत्या करू नये. पाणी अडवा पाणी जिरवा या विषयी मार्गदर्शन केले. वाढदिवसाच्या दिवशी प्रत्येकाने किमान एक तरी झाड लावावे. तसेच असे प्रतिपादन तालुका समन्वयक राष्ट्रीय सेवा योजनेचे प्रा. डॉ. बापू खैरे यांनी आपल्या भाषणात प्रतिपादन केले.

सालेवडगांवचे सुपुत्र जि.प.सदस्य शिवाजीराव डोके यांनी आम्ही आमचा गांव राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून हागणदारी मुक्त करण्याचा प्रयत्न करू प्रसंगी गावातील १५ नागरीकांनी स्वच्छतागृह बांधण्याचे जाहीर केले. व तीन वर्षामध्ये संपुर्ण गांव हागंणदारी मुक्त होईल. त्यासाठी आम्ही सर्वजण एकत्र येऊन काम करू असे सांगितले. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून आम्हाला एक दूर दृष्टी मिळाली. व ही नवी दिशा आम्हाला प्रेरणादायी ठरेल असे गांवचे उपसरपंच अशोक दहातोंडे यांनी आपल्या भाषणामध्ये सांगितले.

प्रसंगी संस्थेचे व गांधी कॉलेज चे समन्वयक डॉ. उमेश गांधी यांनी समाजात वाढत चाललेल्या व्यसनाधिनता स्त्रिभृण हत्या या विषयी विचार मांडले राष्ट्रीय सेवा योजनेचा विद्यार्थीच यशस्वी होतो. शिबीरामध्ये यशस्वी जिवनाचे धडे युवकांना मिळतात. शिबीरार्थी व ग्रामस्थांच्या सहकार्याने गांवची हागंणदारी मुक्तीकडे वाटचाल ही ख़रच कौतुकाची बाब आहे. आमच्या महाविद्यालयाच्या वतीने (राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग) आपल्या गावास कायम सहकार्य असेल असे प्रतिपादन डॉ. उमेश गांधी यांनी केले.

प्रा.डॉ. रमेश आबदार
(कार्यक्रम अधिकारी रा.से.यो.)

Maharashtra Vivek Vahini Annual Report

Maharashtra Vivek Vahini was inaugurated in college by honourable Dr. Umesh Gandhi coordinator of Gandhi College, Kada and Principal Dr. Sau S.R. Meher on 16/08/2012.The introduction of programme was given by programme officer Prof. Yogesh B. Rasal. This Programme was started by Late. Dr.Narendra Dabholkar. The main aim of the programme was to increase personality of students and also to create good and alert human being. In this programme different practical's and activities are involved Prof. Unnus Sayyad

Hon. Dr.U. Gandhi inaugurated programme and by giving best wishes to students for success of the programme. Honourable principal welcomes to students and the students for not drink, not to eat tobacco and be cautious about health. On the occasion of this inaugural function "Ankur" Bhittipatrak has started by the students. The different collective News was pasted by students so that others acknowledged about this. Around 30 students were participated in this program. In this activity student has given seminar on different topics.

The Objectives of this MVV are

1) Not to Drink
2) To do exercise daily and walk for half an hour by speed of 8 min./km so as to become fit to face challenges in future.
3) Read for half an hour daily.

Prof: Rasal Y. B.
(Co-Ordinater)

अमोलक स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन केंद्र विभाग अहवाल

जो आपल्या ध्येयाशी प्रामाणिक निष्ठेने, संयमाने बांधील राहतो त्याला त्याचा फायदा आपल्या ध्येयाप्रात पोहचवण्यासाठी निश्चितच होत असतो. भविष्य, दैव आणि त्या अनुषंगाने होणारे विचार हे आता कालबाह्य होत आहेत. सध्या फक्त संयम ठेवुन विचार करावयास हवा. कारण स्पर्धात्मकता ही आजची गरज आहे. जर स्पर्धा असेल तर प्रत्येकजण स्वयंस्फुर्त प्रेरणा घेतो. प्रत्येकाच्या ठायी असणारा आशावाद प्रेरणास्त्रोत आहे. आशावादी निर्मिती होण्यासाठी प्रत्येक विद्यार्थ्यांकडे दुर्दम्य इच्छाशक्ती, त्यासाठी झोकुन देवुन काम करण्याची वृत्ती आणि जबाबदारीचे भान असणे आवश्यक आहे. आणि याचसाठी आमच्या विद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांमध्ये त्यांनी स्वतःचे प्रेरणास्त्रोत होण्यासाठी आशावाद निर्माण करण्याचे प्रयत्न या समितीमार्फत केले जातात. यातुनच विद्यार्थ्यांनी स्पर्धा परीक्षांच्याद्वारे शासनाच्या उच्च पदावर विराजमान व्हावे हा उद्देश आहे.

संघ लोकसेवा राज्य लोकसेवा आयोग, बँक व रेल्वे भरती बोर्ड याद्वारे विद्यार्थ्यांनी आपले भवितव्य उज्वल करण्यासाठी या समितीमार्फत वर्षभर मार्गदर्शन केले जाते. स्पर्धा परिक्षांना जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांनी प्रविष्ट व्हावे यासाठी आमच्याच महाविद्यालयातील विषय तज्ञ प्राध्यापक विद्यार्थ्यांना नियमित मार्गदर्शन करत आहेत. प्रांत अधिकारी, उपविभागिय पोलिस अधिकारी, बी.डी.ओ. तहसिलदार या पदावर कार्यरत असणाऱ्या तज्ञ व्यक्तींची व्याख्याने आयोजित केली जातात. समितीमधील सदस्यांच्या मदतीने बुध्दीमापन चाचणी, अंकगणितीय चाचण्या या विषयांवर मार्गदर्शन केले जाते. प्रास्तावित असणाऱ्या परीक्षांच्या वेळापत्रकांची माहिती, त्या परीक्षांचे फॉर्मस् उपलब्ध करून देणे, ते भरणे यासाठी समिती सदस्यांच्याकडुन प्रामाणिक प्रयत्न केले जातात. यावर्षी महाराष्ट्र राज्य लोकसेवा आयोगाच्या पुर्व परिक्षेला बसण्यासाठी बऱ्याच विद्यार्थ्यांनी उत्कुर्त सहभाग दाखविल्याने त्यांना त्या परीक्षेस बसविण्यात आले. यासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य व समिती सदऱ्यांचे सहकार्य लाभले.

प्रा. डॉ. विशाल वैद्य
समन्वयक

इंटरनल क्वॉलिटी ॲश्युरन्स सेल विभाग अहवाल

महाविद्यालयाने निर्धारीत करून दिलेले उच्च शिक्षणातील सातत्यपुर्ण गुणवत्ता राखण्याचे व विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगिण विकासाच्या ध्येयाच्या परिपुर्तीसाठी जो आराखडा तयार केला होता. तो साध्य करण्यासाठी हा सेल सातत्याने कार्यरत आहे.

आद्यापणातील गुववत्तेबरोबर महाविद्यालयाच्या शासकिय बाबी क्रिडा आणि अभ्यासक्रमित घटकांवरही गुणवत्ता प्रस्थापित करून दर्जेदार विद्यार्थ्यांची जडणघडण कशी होईल याकडे या सेल चे सक्षम लक्ष असते. याशिवाय आपण सामाजाचे काही देणे लागतो. या दृष्टीने समाजातिल विविध घटकांसाठी आपल्या आमच्या महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना व आजीवन शिक्षण आणि विस्तार विभाग या विभागाकडुन विविध उपक्रम राबविले जातात. उदा. आपत्तिग्रस्तांना मदत गोळा करून देणे, हागंनदारी मुक्त गाव समाजातील विविध अप्रिय रूढी व परंपरा नष्ट करणे इ.

प्राध्यापकांचे ज्ञान सातत्याने अद्यावत राहावे यासाठी विविध चर्चा संत्रांचे आयोजन राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय जर्नल्समधुन त्यांच्या विषयांचे शोध निबंध प्रसिद्ध करणे, संशोधन करणे यासाठी हा सेल फार जागृत आहे. त्यासाठी त्यांना प्रेरणा देणे त्यांच्याकडुन मायनर व मेजर रिसर्च प्रोजेक्ट जास्तीत जास्त केले जाते यासाठी हा सेल नेहमीच प्रयत्नशील आहे.

प्रा. नरेंद्र गवळी
(विभाग प्रमुख)

NAAC Report

The NAAC Committee visited our college from 6th to 8th Jan 2014 Dr. Shoroshimohon Dan, (Pro -Vice Chancellor) Burdwan University, Burdwan, West Bengal, worked as Chairman, Dr. Kamal Mehta, Professor and Head] Dept of English] Saurashtra University, Rajkot, Gujrat, as Member Coordinator and Dr. D Sasirekha, Principal, The Standard Fireworks College for Women, Rajratnam, Shivkashi, Tamil Nadu as member of the Peer Team. The Team visited all Departments, Library, Gymkhana, Sports, Spoken English and Personality Devlopment Cell, Language Lab. Amolak Competitive Guidance Cell, NSS, Adult Education, Research Consultancy and Examination Section, Canteen etc. The Committee interacted with Principal IQAC members, University representative, Government representative, Management representatives, student, Alumni, Parents and administrative staff Cultural programme was organized by the college student. All the Heads of the Dept made their presentation through Power Point Presentation. The Peer team also visited the Historical places in kada. The peer Team was pleased to submit the NAAC Peer Team Report (PTR)

The college was accredited with 'B' Grade with 2.29 CGP

Prof. Narendra Gawali
(NAAC Coordinator)

जीवनाच्या वाटेवर साथ देतात, मात करतात, घात करतात,
तीही असतात माणसं. मान देतात, अपमान करतात,
संधी देतात, तीही असतात माणसं, पाखरासारखं उडतात,
उडुनही जातात, ढगासारखी तरंगतात
मेघासारखी बरसतात, तीही असतात माणसं
बोलतात, बोलवतात, बोलणं बंद करतात, तीही असतात माणसं.
जिवनात बहरं आणतात, आनंदी बनवतात
आणी एकमेकांना विसरून जातात, तीही असतात माणसचं...

लबाडी ही एक
अखुड चादर आहे.
ती तोंडावर घेतल्यास पाय
उघडे पडतात,
पायावर घेतल्यास
तोंड उघडे पडते.

SHRI AMOLAK JAIN VIDYA PRASARAK MANDAL'S

SMT. S. K. GANDHI ART'S, AMOLAK SCIENCE AND P.H. GANDHI COMMERCE COLLEGE KADA, TAL-ASHTI, DIST-BEED

- ACADEMIC STAFF -

Department	Name	Qualification	Contact
Principal	Dr. Sau S. R. Meher	M.A.B.Ed. Ph.D.	9422930078
Arts Faculty			
Marathi	Asst. Prof. Dr. Garje A.L.(Head)	M.A.M.Phil, Ph.D.	9421340915
	Asst. Prof. Smt. Bombe S. D.	M.A.M.Phil	9420019821
	Asst.Prof. Harkar D. B.	M.A.M.Phil	9421643816
Hindi	Prin. Dr. Sau. S. R. Meher	M.A.B.Ed.Ph.D.	9422930078
	Asst. Prof. Dr. Gavhane V. B.(Head)	M.A.M.Phil, Ph.D.	9423756444
	Asst. Prof. Dr. Chaudhari K. B.	M.A.Ph.D.	9421531191
English	Asst. Prof. Gawali N. T. (Head)	M.A.M.Phil	9423162356
	Asst .Prof. Karale N. G.	M.A.M.Phil	9422294218
	Asst. Prof. Kalyankar A. S.	M.A.M.Phil	9403093611
Economics	Asst. Prof. Dr. Ashok Korade (Head)	M.A.M.Phil.Ph.D.	9423756368
	Asst. Prof. Shelke A. D.	M.A.	9403103287
Geography	Asst. Prof. Chavhan U. E. (Head)	M.A.M.Phil	9404173032
	Asst. Prof. Shinde S. M.	M.Sc.B.Ed.M.Phil	9405273177
History	Asst. Prof. Vidhate N. N. (Head)	M.A.B.Ed.	9423750824
	Asst. Prof.Dr. Joshi R. L.	M.A.B.Ed.M.Phil,Ph.D	9421959789
	Asst. Prof. Dr. Pandhare S. M.(H.)	M.A.M.Phil,Ph.D	9423172707
Physical Education	Asst. Prof. Sayyad J. S.	M.P.Ed.	9423467728
	Asst. Prof. Meher P. R.	M.P.Ed.M.Phil	9881170969
Library	Asst. Prof. Thorve R. H.	M.Lib.M.Phil	9421664356
Sociology	Asst. Prof. Bhosale S. E. (Head)	M.A.SET.	9422487132
Public Administration	Asst. Prof. Magar S. R. (Head)	M.A. NET	9421095488
Political Science	Asst. Prof. Gondkar T. D. (Head)	M.A.M.Phil	9420022011
	Asst. Prof. Talekar C. K.	M.A.M.Phil	9423020337
Science Faculity			
Chemistry	Asst. Prof. Doke R. B. (Head)	M.Sc.B.Ed.M.Phil	9421556997
	Asst. Prof. Koinkar K. N.	M.Sc.M.Phil	9403222202
	Asst. Prof. Dr. Deshmukh S. R.	M.Sc.Ph.D.	9423791564
	Asst. Prof. Jagdale S. M.	M.Sc.M.Phil	9421587137
	Asst. Prof. Katariya A. P.	M.Sc. NET	9673292233

Department	Name	Qualification	Contact
Physics	Prof. Dr. J.M.Bhandari (Head)	M.Sc.B.Ed.M.Phil, Ph.D	9421339851
	Asst. Prof. Y.B.Rasal	M.Sc.M.Phil	9421530855
Zoology	Asst. Prof. Dr. R.N. Abdar (Head)	M.Sc.M.Phil,Ph.D.	8805212691
	Asst. Prof. Dr. S.S. Jadhav	M.Sc.M.Phil,Ph.D.	9421365983
	Asst. Prof. Dr. V.V. Vaidya	M.Sc.B.Ed,Ph.D.	9404621053
Botany	Asst. Prof. I.G. Sayyad (Head)	M.Sc.M.Phil	9423754874
	Asst.Prof. P.S. Anarse	M.Sc.M.Phil	9430786923
	Asst.Prof. Dr. S.S. Patale	M.Sc.Ph.D.	9421326063
	Asst.Prof. Dr. P.P. Jadhavar	M.Sc.Ph.D.	9579434869
Mathematics	Asst. Prof. Smt. Kulkarni A. M. (Head)	M.Sc.M.Phil	9421339812
	Asst. Prof. Miss Munot D. A.	M.Sc.NET	9673392233
Computer Science	Asst. Prof. S.R. Hase (Head)	M.Sc. SET	9762830423
Commerce Faculty			
Commerce	Asst. Prof. Markande M. R. (Head)	M.Com.B.Ed.M.Phil	9421516301
	Asst. Prof. Shinde G. B.	M.Com.B.Ed.M.Phil	9850067264
	Asst. Prof. Smt. Nath M. N.	M.Com.M.Phil	8888295373
BCA Faculty			
BCA	Asst. Prof. S.A. Gandhi (Head)	M.Com.NET	7588291522

- Non Teaching Staff -

Mr. Palve V. G.	Superintendent	9422930256
Mr. Nangare R. R.	Head Clerk	9423181016
Mr. Tarte V. S.	Sr. Clerk	9421339849
Mr. Shinde R. B.	Jr. Clerk	9665380010
Mr. Lande K .A.	Jr. Clerk	9403415906
Mr. Lomate S. I.	Lab Assistant	9422930271
Mr. Gawade N. P.	Lab Assistant	9421339831
Mr. Walke N. A.	Lib Attendents	9421273831
Mr. Sahshrabuddhe K.P.	Lab Assistant	9421339850
Mr. Kadam B. S.	Lab Assistant	9422930075
Smt. Takale A. M.	Lab Assistant	9423156762
Mr. Godse S. G.	Lab Assistant	9730204642
Mr. Bhosale D. B.	Lab Assistant	9422483443
Mr. Gondkar B. D.	Lab Assistant	9403040533
Mr. Petkar S. T.	Lab Assistant	9421339852
Mr. Lunawat H. M.	Lab Assistant	7276813199
Mr. Pawar S. T.	Peon	9422834482
Mr. Khade A. M.	Peon	9421280231
Mr. Belekar M. A.	Peon	9421339819
Mr. Chordiya S. P.	Peon	9420786520

मराठवाडा गीत

या मातीच्या पुण्यायीचा
टिळा कपाळी लावू
जोवर वाहे गोदामाई
तोवर गाणे गावू ।।धृ।।

नसता सागर इथे उसळल्या
विवेक सिंधूच्या लहरी
शककर्त्यांचे दावित वैभव
प्रतिष्ठाण नगरी
देवगिरीच्या इतिहासाला
सदैव साक्षी ठेवू ।।१।।

घृष्णेश्वर, नागेश
परळीचा वैद्यनाथ
महाराष्ट्रगडवासीनी रेणूका
तिचा मस्तकी हात
तुळजापुरवासिनी भवानी
तिचा छबिना मिरवू ।।२।।

तेरढोकीचे गोरोबाचे
अजून फिरते चाक
कष्टकऱ्यांची माय जनाई
तिचा विठ्याला धाक
नाथांच्या समतेची कावड
खांदी वाहुन नेऊ ।।३।।

नंदीतटीचा हुजरसाहेब
तेगबहादुर बंदा
दासगणुंनी जना लाविले
भावभक्तीच्या छंदा
भक्ती शक्तीची पुन्हा एकदा
गुढी चला उभवू ।।४।।

भजिन्यांच्या चित्र लिपीचा
जगा वाटतो हेवा
कैलासाचे लेणे आमुच्या
मर्मबंधीचा ठेवा
मराठवाडी मान ध्वजाही
अखंड फडकत ठेवू ।।५।।

माणसाला आपल्या दारिद्याची लाज वाटता कामा नये,
लाज वाटायला पाहीजे ती दुर्गुणांची

कोणतही कार्य अडथळ्यावाचून पार पडत नाही. शेवटपर्यंत
जे प्रयत्न करीत राहतात त्यांनाच यश प्राप्त होते.

संघटन हे जिवन आहे. विघटन म्हणजे विनाश.

तुमच्या कृतीचे काय परिणाम होतील हे तुम्हाला कृती
करण्याआधी कधीच कळणार नाही पण तुम्ही काहीच केले नाहीत,
तर त्यातून काही निष्पन्नही होणार नाही

विद्येविना मती गेली । मतीविनी निती गेली ।। नितीविना गती गेली ।
गतीविना वित्त गेले ।। वित्तविना शुद्र खचले । इतके अनर्थ एका अविद्येने केले ।।

आपण झोपेत पाहतो ते खरं स्वप्नं नसतं,
तर आपली झोप उडवतं ते खरं स्वप्नं असतं.

विविध उपक्रम

नॅक समितीने महाविद्यालयास भेट दिली त्यावेळी आयोजित केलेला सांस्कृतिक कार्यक्रम पाहण्यामध्ये मग्न झालेले नॅक समितीचे सदस्य व महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ.सौ.एस.आर.मेहेर

नॅक समितीचे अध्यक्ष डॉ. शिरोसमोहन दान यांच्या समवेत संस्थेचे प्रधानमंत्री श्री. हेमंतकुमारजी पोखरणा उपाध्यक्ष श्री. कांतीलालजी चाणोदिया व कोषाध्यक्ष श्री. अनिलकुमारजी झाडमुथ्था

नॅक समितीचे अध्यक्ष डॉ. शिरोसमोहन दान, सदस्य डॉ. कमल मेहता, डॉ. डी.शशिरेखा यांच्या समवेत प्राचार्या डॉ. सौ. एस.आर.मेहेर, उपप्राचार्य डॉ. जवाहरलाल भंडारी, नॅक समन्वयक प्रा. नरेंद्र गवळी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी सांस्कृतिक कार्यक्रमामध्ये कलाविष्कार सादर करताना महाविद्यालयाचे विद्यार्थी

वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रसंगी सांस्कृतिक कार्यक्रमामध्ये कलाविष्कार सादर करताना महाविद्यालयाचे विद्यार्थी

नॅक समितीने महाविद्यालयास भेट दिली त्यावेळी आयोजित केलेला सांस्कृतिक कार्यक्रम पाहतांना नॅक समितीचे सदस्य, संस्थेचे पदाधिकारी, महाविद्यालयाच्या प्राचार्या व विद्यार्थी.

श्री अमोलक जैन विद्या प्रसारक मंडळ

कडा, ता. आष्टी, जि. बीड - ४१४ २०२ फोन : (०२४१) २३९५२९

आमच्या विविध शाखा

मोतीलाल कोठारी विद्यालय कडा
फोन : (०२४४१) २३९७२९

एम.एस्सी. (रसायनशास्त्र) व एम.ए. (हिंदी) विभाग, गांधी महाविद्यालय कडा
फोन : (०२४४१) २३९३७८

रसिकलाल एम. धारीवाल कॉलेज ऑफ फार्मसी कडा
फोन : (०२४४१) २३९८८९

चंदनमल भळगट प्राथमिक विभाग कडा
फोन : (०२४४१) २३९५२९

गांधी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय कडा
फोन : (०२४४१) २३९३७८

बी.सी.ए. विभाग, गांधी महाविदयालय कडा
फोन : (०२४४१) २३९३७८

पनालाल मुनोत कनिष्ठ महाविद्यालय व किमान कौशल्य विभाग कडा
फोन : (०२४४१) २३९७२९

बन्सीलाल मोहनलाल भंडारी शिशुविहार कडा
फोन : (०२४४१) २३९५२९